

Patima desfrânării și biruirea ei în viziunea spiritualității ortodoxe

Drd. Liviu PETCU

I. Etimologie și definiții

În combaterea păcatelor capitale, Sfinții Părinți nu omit niciodată să înfiereze desfrânarea, care este *împărăteasa, stăpâna și plăcerea care cuprinde toate plăcerile [...] ea poartă ca o căruță greu de biruit pe căpeteniile lui Satana*¹. Desfrânarea este poftirea, satisfacerea fără rânduială și nepermisă de legea morală a plăcerilor sexuale. Este *o poftă fără rânduială a trupului împotriva poruncii lui Dumnezeu*², *lăsarea cu totul în voia poftelor trupului, care se ațâță în noi prin simțurile noastre*³. Patima desfrânării constă în întrebuițarea patologică pe care omul o dă sexualității sale. Folosirea sexualității nu ține deloc de originea firii umane și aceasta a apărut numai ca urmare a păcatului protopărinților⁴.

La înțelegerea mai exactă a acestei patimi și a modului în care ea robește trupul și sufletul celui pe care îl stăpânește, ne poate fi de folos și înțelegerea denumirilor ei, așa cum sunt ele întâlnite la scriitorii asceți. În acest sens putem arăta faptul că unii derivă cuvântul curvie, în grecește – porneia – de la *pernimi (perao)*, care are semnificația de a vinde ceva spre întrebuițare excesivă, exploatare. Astfel, curvia sau desfrânarea era înțeleasă ca vinderea trupului de către stăpânul acestuia, fie că era vorba de stăpânul femeii, în epoca în care aceasta era roabă, fie de către femeia însăși în scopul dobândirii unui profit de natură materială. În epoca veche, femeia era considerată un obiect, bărbatul sau stăpânul său având drepturi depline asupra ei. O putea vinde sau chiar omorî⁵. Și filosoful antic Aristotel, referindu-se la desfrânare, precizează: *Credeți-mă că desfrâul este dărâmarea trupului, scurtarea*

¹ Sfântul Grigorie Sinaitul, *Capete după acrostih*, cap. 110, trad., introd. și note Dumitru Stăniloae, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși (FR)*, vol. VII, Editura Humanitas, București, 1999, p.135.

² Pr. Prof. Alexandru Moisiu, „Sfântul Vasile cel Mare, îndrumător și păstor de suflete” *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, nr. 1, 1988, p. 18.

³ *Ibidem*, p. 22.

⁴ Jean Claude Larchet, *Terapeutica bolilor spirituale*, trad. Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2001, p. 136.

⁵ Preot Ioan C. Teșu, *Patima desfrânării și lupta împotriva ei. Frumusețile căsătoriei și ale familiei creștine*, Editura Credința Strămoșească, Iași, 2003, p. 54.

STUDII ȘI ARTICOLE

*vieții, mânia binefăcătoarelor – adică a virtuților*⁶. În scrierile lui Evagrie Monahul, denumirea *porneia* (πορνεια) - curvie, indica prostituția sacră ce se practica în păgânism, precum și ideea de pierdere a frâului în ceea ce privește instinctul sexual. Sfântul Ioan Casian folosește termenul latin *luxuria*, având semnificația de exces sau exercitare necontrolată a funcțiilor sexuale, de risipire a ei. Curvia desemnează astfel lipsa de înfrânare în privința sexului, pierderea frâului sexual⁷.

Noțiunea de abuz, referitoare la sexualitate, vine – potrivit lui Sorin Cosma – din compusul latinesc *ab* și *usus*, care are semnificația de o deviere de la uzul normal, de la folosința firească, caracterizând anormalitatea din acest punct de vedere, legătură în mod special de insașiabilitate, de lipsa de hotar în privința dorinței sexuale și a comportamentului erotic⁸. În limba română această patimă a fost denumită prin două cuvinte care au același înțeles. Este vorba de termenii *curvie* și sinonimul său - *desfrânare*. Primul cuvânt este tradus sau definit ca: viață desfrânată, desfrâu, curvăsărie (popular). În ce privește al doilea cuvânt și anume *desfrâu*, acesta este compus din două cuvinte *des* și *frâu*⁹. Desfrâu este de fapt o purtare, atitudine desfrânată, corupție, depravare și imoralitate¹⁰.

Dacă ar fi să facem o exegeză a acestor două cuvinte atunci ar trebui să arătăm faptul că prin cuvântul *des* se înțelege ceva care se repetă de (mai) multe ori la intervale mici de timp, urmând mereu unul după altul, repetat, frecvent, iar prin termenul *frâu* se înțelege *totalitatea curelor împreună cu zăbala, care se pun la cal și la gura unui cal spre a-l supune și a-l putea mâna*¹¹. Din acești doi termeni ce sunt total opuși, putem afirma faptul că desfrânarea înseamnă *lipsa frâielor* sau abuzul sexual în ceea ce privește relațiile sexuale. Cuvântul *desfrânare* ilustrează multe feluri de plăceri, pofte și patimi, dar sensul cel mai obișnuit este acela de pierdere a frâului sau neputința de a stăpâni pornirile anarhice ale trupului¹².

Asupra acestei probleme și-au îndreptat privirile Sfinții Părinți ai Bisericii, care, potrivit învățăturii Mântuitorului Iisus Hristos și Sfintei Scripturi, au dat un răspuns vehement acesteia.

⁶ Aristotel, apud Prof. univ. dr. doc. Pandele Olteanu, *Floarea darurilor sau Fiore di virtu*, studiu, ediție critică pe versuri, după manuscrise, trad. și glosar în context comparat, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1992, p. 180.

⁷ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 56.

⁸ Sorin Cosma, *Cumpătarea în etica filozofică antică și morală creștină. O încercare de sofrologie creștină*, Editura Helicon, 1999, pp. 213, 218.

⁹ *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, 1998, pp. 254, 287.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, pp. 282, 398.

¹² Prof. Ion Lazăr, *Pedeapsa neascultării sau păcatul strămoșesc oglindit în stihia plăcerii sexuale*, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 1997, p. 68.

Patima desfrânării și biruirea ei în viziunea spiritualității ortodoxe

După avva Evagrie Ponticul, desfrânarea este: *dorința după felurite trupuri*¹³, iar în viziunea Sfântului Nil Ascetului, este *cea mai de pe urmă rușine*¹⁴. Sfântul Grigorie Sinaitul, vorbind despre această patimă, o consideră ca ceva ce crește mai mult în partea poftitoare a sufletului și a trupului, deoarece plăcerea ei este amestecată întregă în toate mădularele. Patima curviei este *începătura, împărăteasa, stăpâna și plăcerea, care cuprinde toate plăcerile, având ca soată trândăvia, care poartă ca o căruță greu de biruit pe căpeteniile lui Satan. Despre ea se spune că este una din prilejurile sau pricinile prin care au intrat patimile în noi*¹⁵. Făcând referire la patima desfrânării, Sfântul Ioan Gură de Aur este de părere că nu în unirea trupurilor stă necurăția, ci în cugete și în intenția omului¹⁶.

Sfântul Ioan Damaschin, când enumeră patimile trupești, așează patima desfrânării între patimile trupului: *Iar patimi trupești – spune el – sunt: iubirea de plăceri felurite, curvia, preacurvia, desfrâul, necurăția, amestecarea sângelui (incestul), stricarea pruncilor, împreunarea cu dobitoacele (zoofilia sau bestialitatea), poftele rele și toate patimile urâte și potrivnice firii*¹⁷.

Caracterul patologic și patogen al desfrânării apare destul de evident, putând astfel să înțelegem de ce Sfinții Părinți o numesc adeseori boală și văd în ea o formă de nebunie. *Boală și rănită de săgeata poștei desfrânate este inima care vede pentru a se învăția de dorință*¹⁸. Tot el o numește *boala cea mai rea sau scurt boală* și vorbește despre mintea îmbolnăvită de loviturile ei¹⁹. Sfântul Grigorie de Nyssa o numește *boala plăcerii*²⁰. Desfrânarea este flacăra a iadului, căci *plăcerea pe care o aduce păcatul este scurtă, dar durerea pe care o produce este veșnică*²¹.

Această patimă grosieră mai este definită și ca întrebuițarea patologică pe care omul o dă sexualității sale. Acest lucru îl putem observa din cuvântul grecesc πορνεία (porneia), care înseamnă prostituție și prin care Sfinții Părinți au desemnat toate formele de patimă legate de sexualitate ca desfrâu, adulter, concubinaj etc.

¹³ Evagrie, *De octo spiritus malitiae* 4, P.G. 79, 1148, apud Tomas Spidlik, *Spiritualitatea răsăritului creștin I. Manual sistematic*, trad. diac. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1997, p. 290.

¹⁴ Sfântul Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, în *FR*, vol. I, Editura Humanitas, București, 1999, p. 197.

¹⁵ Sfântul Grigorie Sinaitul, *Capete foarte folositoare*, cap. 110, în *FR*, vol. VII, Editura Humanitas, București, p. 131.

¹⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni*, omilia XIX, ediție revizuită de Constantin Făgețan, trad. după ediția Oxonia, 1847, de Arhim. Theodosie Athanasiu (an 1908), Editura Sophia, București, 2005, p. 190.

¹⁷ Sfântul Ioan Damaschin, *Cuvânt minunat și de suflet folositor*, în *FR*, vol. IV, Editura Humanitas, 2000, p. 188.

¹⁸ Sfântul Ioan Casian, *Așezăminte mănăstirești*, trad. prof. Vasile Cojocaru și prof. David Popescu, prefață, studiu introd. și note prof. Nicolae Chițescu, în col. PSB, vol. 57, EIBMBOR, București, 1990, p. 186.

¹⁹ *Ibidem*, p. 187.

²⁰ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Viața lui Moise*, trad. Pr. Ioan Buga, note: Pr. Prof. D. Stăniloae, în vol. *Scrisori Partea I*, col. PSB, vol. 29, EIBMBOR, București, 1991, p. 235.

²¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Evanghelia de la Ioan*, trad. Diacon Gheorghe Băbuț, Editura Pelerinul român, Oradea, 1998, p. 36.

STUDII ȘI ARTICOLE

Desfrânarea sau curvia are o lucrare pătimașă variată: ca relație trupească între sexele opuse în afara căsătoriei religioase; relații exagerate fără respectarea perioadelor de post și fără finalitatea nașterii de prunci; relații contra firii între același sex; onania; privitul imaginilor necuviincioase, consimțirea cu gândul la acest păcat, crearea diferitelor scenarii mentale cu referire la desfășurarea patimii, vorbele, glumele și cuvintele ușurate, triviale și cu dublu înțeles, care constituie aluzii la desfrânare etc.

În concluzie, putem afirma că păcatul desfrânării sau curvia este o *nebulie a sexului, o funcție sexuală, o folosire anormală a acesteia, nu spre procreare, ca expresie a iubirii de ființă dintre cele două persoane, ci într-un uz pervertit, spre plăcere și satisfacție trupească personală. Curvia este un abuz de sex*²².

II. Semnificația sexualității umane și scopul firesc al împreunării trupești din cadrul familiei

Omul, încă de la început, a fost creat cu trup și suflet, atât unul cât și celălalt având o valoare deosebită în iconomia mântuirii. Dacă trupului *i s-a dat mai întâi numele de om*²³, înseamnă că se bucură de o cinstită specială, prin și din el luând naștere noi ființe omenești, purtătoare de caracteristici fiziologice speciale. Sfinții Părinți afirmă că sexualitatea nu ține de originea firii umane și aceasta a apărut numai ca urmare a păcatului strămoșesc. Sexul, în sine, nu este nici rău, nici divin, fiind un dar natural dat de Creator oamenilor și cunoscut de aceștia după căderea în păcat. Astfel, Părinții învață că, numai cei ce s-au întors de la Dumnezeu și nu au îndeplinit porunca Lui au fost cuprinși de poftele trupului, până într-atât încât au ajuns de s-au unit trupește (Fac. 3, 16 ; 4, 1). Sfântul Ioan Gură de Aur menționează în acest sens: *După călcarea poruncii, după scoaterea din rai, atunci a început unirea trupească între Adam și Eva. Înainte de călcarea poruncii duceau o viață îngerească și n-a fost vorba deloc de unire trupească [...], de la început și dintru început a stăpânit fecioria; dar când a intrat în trândăvie, neascultarea și și-a făcut intrarea păcatul, fecioria a zburat, pentru cei dintâi oameni și s-au făcut nevrednici de măreția unui atât de mare bun și a intrat deci, în lume legea unirii trupești*²⁴.

Omul a fost creat în vederea unirii cu Dumnezeu, facultatea poftitoare (pofța sau dorința) fiindu-i sădită în inima sa pentru a putea să-L cunoască pe Dumnezeu, să tindă spre înălțarea la El, spre unirea cu El și să o canalizeze spre tot ceea ce împiedică această firească lucrare. Adam în Grădina Edenului nu cunoștea altă dorire și plăcere decât cea a desfătării în Dumnezeu, numai în El aflându-și întreaga sa desfătare. Diavolul, pizmuindu-l pe om, l-a sfătuit și l-a îndemnat pe acesta să-și

²² Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 57.

²³ Drd. Ioan Caraza, „Doctrina despre învierea morților la Atenagora Atenianul și Tertulian” *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul XLIV, (1968), nr. 7-8, p. 382.

²⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Facere*, omilia XVIII, III, trad., introd., note și indici Pr. Dumitru Fecioru, în col. PSB, vol. 21, EIBMBOR, București, 1987, p. 213.

mute dorința de la Dumnezeu, spre sine însuși și spre cele sensibile, pentru ca să afle în acestea desfătarea. Și Adam a ascultat glasul ispititorului. Din acea clipă a început a trăi într-o lume în care valorile sunt răsturnate și răul se confundă cu binele. De atunci, omul este în căutarea plăcerii trupești, canalizând puterea de dorire a lui Dumnezeu înspre realitățile sensibile, pentru a gusta din cupa plăcerii trupești, căreia i-a urmat și îi urmează în mod inevitabil durerea, această stare sufletească ce era necunoscută omului înainte de căderea în păcat. Despre această durere care urmează plăcerii sexuale vorbește Sfântul Maxim Mărturisitorul când zice: *Omul află prin însăși experiența că orice plăcere are ca urmașă în chip sigur durerea*²⁵.

Cunoscând durerea, omul trăiește într-o permanentă stare de insatisfacție ființială, căci în ciuda faptului că împlinirea unei dorințe îl satisface pe moment, întotdeauna obiectivul dorinței pe care l-a socotit pentru o clipă absolut, sfârșește prin a se arăta ca fiind finit și relativ. El crede în mod eronat că poate afla infinitul în acest abis în care se scufundă tot mai mult. Omul încearcă să investească setea lui infinită de iubire ce a fost sădită ontologic în el pentru a fi îndreptată spre infinitul dumnezeiesc, în lucruri finite și mărginite, astfel ajungând la o saturare și o nemulțumire continuă ce se mărește pe măsură ce acesta repetă plăcerea, socotind astfel că va găsi alinarea durerii. Aceasta o arată Sfântul Maxim Mărturisitorul când zice: *... vrând să scăpăm de simțirea chinuitoare a durerii ne luăm refugiul la plăcere, încercând să ne mângâiem firea torturată de chinurile durerii. Dar grăbindu-ne să tocim împunsăturile durerii prin plăcere, întărim și mai mult zăpădăcirea împotriva noastră, neputând ajunge la o plăcere eliberată de durere și de osteneală*²⁶.

Din scrierile patristice aflăm că imboldul trupesc a fost lăsat de Ziditorul spre nașterea de prunci, căci *judicata dreaptă cu privire la împreunare trebuie să vadă scopul ei în nașterea de prunci. Deci cel ce urmărește plăcerea greșește în judecată, socotind ceea ce nu e bine, ca bine. Așadar, unul ca acesta face rea întrebuițare (abuzează) de femeie, împreunându-se cu ea*²⁷. În același duh filocalic, Sfântul Ioan Casian menționează: *De fapt imboldirea trupului a fost lăsată de Ziditorul spre nașterea de prunci și spre continuarea neamului omenesc prin coborâre unii de la alții, nu spre curvie [...] Prin urmare, nu firea în sine e păcătoasă, chiar dacă o folosim noi rău. Sau vom învinovăți pe Ziditor? Oare cel ce a dat fierul spre o întrebuițare necesară și foloșitoare e vinovat dacă cel ce l-a primit îl folosește pentruucidere?*²⁸ Voluptatea este egoistă, prin urmare este păcat. Sexualitatea în familie nu trebuie a fi folosită pentru a procura plăcerea, pentru că aceasta din urmă nu trebuie văzută ca scop, ci ca mijloc în împreunarea trupească. *Este condamnabilă*

²⁵ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *FR*, vol. III, Editura Humanitas, 1999, p. 30.

²⁶ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *op. cit.*, răspunsul 61, p. 312-313.

²⁷ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, suta a doua, cap. 17, în *FR*, vol. II, Editura Humanitas, București, 1999, p. 71.

²⁸ Sfântul Ioan Casian, *Despre cele 8 gânduri ale răutății*, în *FR*, vol. I, p. 117.

STUDII ȘI ARTICOLE

*împreunarea pentru plăcere, nu cea pentru procreație. Nu faptul în sine, ci abaterea de la rânduiala lui constituie o rușine, faptul fiind chiar binecuvântat de Dumnezeu: «Creșteți și vă înmulțiți», fiind blestemată ieșirea din rosturile lui în adultere, ticăloșii, lupanare²⁹, preciza Tertulian. Nu trebuie idolatrizată plăcerea. Dumnezeu vrea ca iubirea să fie constructivă, creatoare, nu un egoism carnal, căci în acest caz lipsește finalitatea, care este procrearea și dăruirea de sine reciprocă. A avea legături sexuale, nu cu scopul de a avea copii, înseamnă a batjocori natura³⁰, menționează în sensul acesta Clement Alexandrinul. Pentru a-și împlini scopul, sexualitatea trebuie să formeze comuniunea între două persoane, unirea durabilă într-un *singur trup*. În general, desfrânatul caută femeia pentru a-și satisface poftele senzuale, restrânge dragostea la nivel trupesc. El declară că o iubește, și aceasta de multe ori îi dă crezare, pentru că ea este o ființă care are nevoie de afectivitate din partea bărbatului. Dar dacă acesta iubește cu adevărat o femeie, îi acordă și cinstea cuvenită, nu o iubește pentru el însuși și nu o necinstește folosind-o ca pe un obiect de satisfacere a plăcerii, aceasta devenind pentru el un simplu obiect posedat, deformându-se astfel înțelesul sexualității umane. În general vorbind, precizează Clement Alexandrinul, *simțirea plăcerii nu-i ceva necesar; este consecința unor nevoi firești: foamea, setea, frigul, căsătoria. Dacă ar fi cu puțință să n-ai nici o plăcere când bei sau când mănânci sau când faci copii, atunci s-ar putea dovedi că plăcerea nu e de trebuință. Că plăcerea nu-i nici activitate, nici dispoziție și nici o parte din noi înșine, ci a intrat în viața noastră ca să ne facă un serviciu, așa cum se spune că ne este de folos sarea pentru digestia mâncării³¹. Cel robîț însă de patima desfrânării, reducând trupul la un simplu instrument de plăcere sexuală, neagă dimensiunea spirituală a acestui trup și destinația sa transcendentă, disprețuiește chipul lui Dumnezeu după care este el însuși făcut și uită de firea omenească³².**

Istoria lui Tobie exprimă foarte bine această realitate a vieții spirituale din căsnicie (Cartea lui Tobit, cap. 3-9). Sara, logodnica lui Tobie, mai fusese pețită înaintea lui de șapte bărbați, care muriseră cu toții în noaptea nunții, îndată ce au intrat la ea. Dar îngerul Rafael îi descoperise lui Tobie că era vorba despre lucrarea unui demon, Asmodeu, ce-i ispătea pe bărbații care veneau la Sara, să nu caute decât plăcerile trupești. Astfel, aceștia voiau să se unească mai întâi trupește cu Sara și de abia apoi sufletește. Rafael îl sfătuiește deci pe Tobie să înceapă printr-o rugăciune împreună și prin sfințirea camerei cu inima și ficatul peștelui, arse liturgic. Tobie ascultă acestuia și, după ce săvârșește sfințirea camerei, se roagă împreună cu Sara: *Binecuvântat ești Tu, Dumnezeul părinților noștri, și binecuvântat este numele Tău*

²⁹ Tertulian, *Despre suflet*, XXVII, 4, trad. Prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol și Prof. David Popescu, în col. PSB, vol. 3, EIBMBOR, București, 1981, p. 297.

³⁰ Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, Cartea II, Cap. X, 95.3., trad., note și indici de Pr. Prof. D. Fecioru, în col. PSB, vol. 4, EIBMBOR, București, 1982, p. 284.

³¹ Clement Alexandrinul, *Stromatele*, stromata a II-a, cap. XX, 118.7, 119.1-119.2, în col. PSB, vol. 5, EIBMBOR, București, 1982, p. 171.

³² Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 140.

cel sfânt și slăvit întru toți vecii! Să te binecuvânteze pe Tine cerul și toate făpturile Tale! Tu ai făcut pe Adam și Tu ai făcut pe Eva, femeia lui, pentru a-i fi ajutor și sprijin, și din ei s-a născut neamul omenesc. Tu ai zis: «Nu este bine să fie omul singur; să-i facem un ajutor asemenea lui». Și acum, Doamne, nu plăcerea o caut, luând pe sora mea, ci o fac cu inimă curată. Binevoiește deci a avea milă de ea și de mine și a ne duce împreună până la bătrânețe. Și a zis și ea cu el: Amin. Astfel, Tobie așează comuniunea spirituală înaintea celei trupești, care doar o pecetluiește pe cea dintâi. Rugăciunea care precede unirea intimă (și pe care bărbații dinaintea lui Tobie nu o săvârșiseră încă din prima noapte) arată clar necesitatea de a fi unit spiritual, de a fi re-născut împreună din Duhul Sfânt, pentru a dobândi o relație intimă dreaptă, care să depășească nivelul simplelor poftes trupești. Tobie și soția lui așteaptă să fie uniți spiritual, înainte de a se cunoaște trupește, prin rugăciune și prin har. Trupul nu trebuie lăsat să tiranizeze sufletul, ci trebuie supus acestuia³³. Așadar, recomandarea făcută soților creștini de către literatura duhovnicească ortodoxă este aceea de a nu se uni în vederea plăcerii simțuale și de a nu face din aceasta scopul și obiectul esențial al legăturii lor. Ei trebuie să vegheze să nu se lase stăpâniți de plăcere, să nu-și lipească inima de ea, să nu o caute, pentru ca pe măsura înduhovnicirii trupului și a facultăților lui, să ajungă să nu mai fie atrași de aceasta. Faptul acesta nu înseamnă refuzul și excluderea plăcerii legate în mod firesc de legătura trupească, ci nealipirea de ea, refuzul de a face din ea un absolut al vieții conjugale. Plăcerea nu trebuie să fie scopul, ci urmarea firească a legăturii de iubire dintre soți³⁴.

Desfrânarea este un păcat animalic, căci urmează pornirile unei patimi ce domină în animale. Am putea spune că desfrânatul întrece pe animale prin exces și perversiune, exagerări necunoscute acestora, întrucât ele urmează instinctului neperversitat. Până și *împreunarea lor trupească (a animalelor sălbatice — n.n.) urmează legile firii și are loc numai în scop de procreare, iar nu pentru desfrâu*³⁵.

Iubind duhovnicește, iubim ceea ce este mai durabil și statornic în viața cuiva, dincolo de momentele de efemeră plăcere, procurate de iubirea pasională. Viața transformă, inevitabil, iubirea pasiune în iubire sufletească. Dacă nu reușește acest lucru, este semn al neputinței și lipsei ei de profunzime. Cine iubește doar cu trupul sau un trup, nu iubește cu adevărat, ci posedă sau profanează.

Ființă rațională, omul are chemarea de a spiritualiza iubirea sa, de a o curăți de elementele grosiere și de trăirile inferioare, instinctuale, spre descoperirea bogăției ei mult mai înalte, spirituale. Asceza ortodoxă nu vizează anihilarea sau tăgăduirea trupului, ci profetește ridicarea, prin intermediul acestuia, la o treaptă superioară lui

³³ Michel Philippe Laroche, *Un singur trup. Aventura mistică a cuplului*, trad. Constantin Jinga, Editura Amarcord, Timișoara, 1995, p.105-106.

³⁴ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 482.

³⁵ Atenagora Atenianul, *Solie în favoarea creștinilor*, III, trad., note și indici de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, în col. PSB, vol. 2, EIBMBOR, București, 1997, p. 494.

STUDII ȘI ARTICOLE

de existență și lucrare, la viață sufletească³⁶. Fără împreunarea trupească a soților nu ar fi *naștere de copii și nici sfințirea acestei nașteri*³⁷, ceea ce ne determină să recunoaștem în viața sexuală *un temei al iubirii, al adevărului și al vieții*³⁸. Așadar, iubirea sexuală nu constă în *a scormoni toate năzbâtiile rușinoase*³⁹ ale instinctului sexual, ci în respectul reciproc al soților, armonia trupească și duhovnicească, vederea celuilalt ca dar jertfitor dăruit de Dumnezeu iubirii. Sexualitatea nu trebuie considerată *demodată și constrângătoare*⁴⁰ deoarece ea exprimă nu numai relația trupească a oamenilor, ci nevoia lor de înțelegere cu ceilalți, nevoia de a iubi și de a fi iubit, nevoia de gingășie, de tandrețe, de compasiune față de celălalt. Ea privește persoana umană ca întreg, fiind nota *definitorie*⁴¹ a umanității, evidențiind diferența dintre sexe, dintre bărbat și femeie, și totodată arată că fiecare din celulele organismului uman *poartă natura sexului*⁴². Relația sexuală implică importante, intime și profunde relații umane, care, atunci când sunt denaturate și se abat spre scopuri josnice, pot provoca o mare catastrofă ale cărei consecințe nefaste nu vor întârzia să apară. De aceea, de sexualitate nu se cade a fugi, ci *trebuie să ne-o asumăm cu toată hotărârea*⁴³ pentru că sexul nu trebuie să fie *o rușine*⁴⁴, ci un mijloc de refacere a unității primordiale a omului. Cu toate că este *furtunoasă și impetuoasă, insistentă și perseverentă*⁴⁵, sexualitatea este mijlocul de exprimare a iubirii între oameni, dar se cere o transformare a energiei sexuale care poate fi *sublimată*⁴⁶. Este necesară această transfigurare a sexului cu atât mai mult cu cât *după cădere sexul poate deveni spațiul unui raport deviant*⁴⁷ înspre sine însuși, înspre lume și înspre ceilalți. Devine scop pentru sine însuși când omul nu mai ține cont de o iubire care să jertfească pentru celălalt, ci-și caută ca unic țel propria sa plăcere. Atunci el nu mai vede chipul lui Dumnezeu în centrul ființei sale, ci satisfacerea funcțiilor sexuale, iar celălalt devine pentru el un simplu obiect ce-i satisface o poftă atunci când aceasta cere să fie satisfăcută. În acest mod, omul se

³⁶ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 114.

³⁷ Prof. V.V. Zenkovski, *Convorbiri cu tinerii despre sexualitate*, trad. Pr. Stelian Iliescu, Pr. Paraschiv Angheliescu, Pr. Dimitrie Balaur, Editura Bizantină, București, 1998, p. 54.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Dr. Fr. W. Forster, *Îndrumarea vieții*, trad. Nicolae Pandlea, revizuire și adaptare prof. Aura Bicsi, Editura Panaghia, Suceava, 1999, p. 170.

⁴⁰ Pr. Prof. Dr. John Breck, *Darul sacru al vieții*, trad. și cuvânt înainte de Prea Sfințitul Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, colecția Bioetica, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2001, p. 81.

⁴¹ *Ibidem*, p. 83.

⁴² Marko I. Rupnik și Serghei S. Averințev, *Adam și coasta sa. Spiritualitatea iubirii conjugale*, trad. Constantin Hadarag, Editura Ars Longa, Iași, 1998, p. 14.

⁴³ Prof. V.V. Zenkovski, *op. cit.*, p. 83.

⁴⁴ Denis de Rougemont, *Partea diavolului*, trad. Mircea Ivănescu, Editura Anastasia, București, 1994, p. 141.

⁴⁵ Prof. V.V. Zenkovski, *op. cit.*, p. 33.

⁴⁶ Prof. Ion Lazăr, *Pedeapsa neascultării sau Păcatul strămoșesc oglindit în stihia plăcerii sexuale*, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 1997, p. 150.

⁴⁷ Marko I. Rupnik și Serghei S. Averințev, *op. cit.*, p. 23.

descentrează și viețuiește înstrăinat de sine⁴⁸, înlocuind iubirea cu pofta animalică și instinctivă⁴⁹. Dacă se ține seama de toate acestea și de faptul că *dorința sexuală poate uni cel mai bine bărbatul cu femeia*⁵⁰, se poate lesne înțelege de ce diavolul caută să transforme aceste relații în *puteri distrugătoare de suflet*⁵¹.

Soții, dacă vor să descopere marea taină pe care o reprezintă familia, trebuie să vegheze să nu se lase stăpâniți de plăcere, să nu i se asocieze și chiar să nu o caute și, în sfârșit, să ajungă să nu mai aibă pentru ea nici un fel de atracție⁵². Aceasta nu înseamnă, însă, refuzul și excluderea plăcerii naturale, firești, legată de unirea lor trupească, ci detașarea de ea, refuzul de a o considera ceva absolut, de a face din ea totul sau singurul lucru care îi arată a fi soți și uniți. Plăcerea nu trebuie să fie mobilul sau scopul principal al unirii, ci rod al ei, subordonat celorlalte esențiale: iubirea și procreația⁵³. Iubirea trupească, exprimare a iubirii duhovnicești, trebuie să fie treaptă spre deplina unire a soților, în Hristos. Practic, în celălalt, trebuie să descifrăm îndemnul și chemarea Mântuitorului la iubire, iar iubirea noastră trebuie să se spiritualizeze, să se înduhovnicească neîncetat, până la stadiul de iubire duhovnicească desăvârșită, după modelul iubirii treimice. Prin aceasta, dorința trupească este transformată în avânt și dor de viață duhovnicească îmbunătățită, iar iubirea duhovnicească ia locul celei trupești, mult inferioare, oricât de altruistă ar fi ea⁵⁴.

Plăcerea și dorința însoțesc actul sexual fiind dăruite de Dumnezeu oamenilor, dar ele nu trebuie căutate, ci lăsate să vină în mod firesc, în timpul conviețuirii binecuvântate de către Biserică, a celor doi soți, care sunt de altfel *imaginea unirii între Hristos și suflet, între Hristos și Biserică*⁵⁵. În Biserica Ortodoxă, împreunarea trupească dintre bărbat și femeie e, cu totul, parte integrantă, a Tainei Căsătoriei: *Dă-le lor [...] bună înțelegere sufletească și trupească* – se roagă lui Dumnezeu, preotul, chiar în timpul săvârșirii Sfintei Taine. Unirea trupească o pecetluiește pe cea sufletească pentru care cel mai adesea, e ca o oglindă vorbitoare. Același lucru îl lasă Apostolul să se înțeleagă și atunci când scrie: *cinstită să fie nunta întru toate și patul nespurcat. Iar pe desfrânați îi va judeca Dumnezeu (Evr 13, 4)*. Cuvintele Apostolului subliniază sfințenia absolută a căsătoriei, în care afirmă că patul – în termeni simbolici fiind chiar unirea trupească – e nespurcat, fără pată și cast, în sine. După învățătura Bisericii Ortodoxe, unirea trupească dintre bărbat și femeie face

⁴⁸ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 139.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ Prof. Ioan Lazăr, *op. cit.*, p. 105.

⁵¹ Monahul M. Cleopa, *Viața și acatistul Sfintei Maria Egipteanca*, Editura Panaghia, Mănăstirea Rarău, Crucea, 1998, p. 6.

⁵² Jean-Claude Larchet, *Therapeutique des maladies spirituelles. Une introduction à la tradition ascétique de l'Eglise Orthodoxe*, Les Editions de l'Ancre, Suresnes, 1993, p. 649, apud Pr. Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 110.

⁵³ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 110.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 111.

⁵⁵ Pr. prof. dr. John Breck, *op. cit.*, p. 88.

STUDII ȘI ARTICOLE

parte în mod firesc din Taina Sfântă. *Nici pe departe nu este, așa cum unii în mod ipocrit au putut să gândească, partea rușinoasă a căsătoriei!*⁵⁶.

Contactul sexual este *prea frumos ca să-l pierzi*⁵⁷, el găsindu-și împlinirea numai în comunitatea ecclezială⁵⁸. Dacă sexualitatea există pentru că *Ziditorul este Treime*⁵⁹, atunci scopul ei ultim este *transcenderea experienței carnale și concentrarea în întregime asupra lui Dumnezeu*⁶⁰, ceea ce arată că dorința sexuală trebuie trăită ca iubire spre celălalt, adică a-L iubi pe Dumnezeu, fie nemijlocit, cum fac monahii, fie mijlocit, prin soțul sau soția dăruită de Dumnezeu, iubire care trebuie să-și aibă punctul de plecare și întoarcere în și numai în Dumnezeu. Numai dacă vom reuși să ne canalizăm energia sexuală spre unitatea în cuget și simțire, în ultimă instanță spre comuniunea cu Hristos, numai atunci vom înțelege partea luminoasă a sexualității și binefacerile ei asupra naturii umane.

Răspunderea celor doi soți nu se mărginește numai la persoana lor, ci se extinde și asupra generațiilor următoare. În actul de iubire prin care cei doi soți se voiesc, se confirmă și răspund unul pentru altul într-un spirit total de devotament reciproc. Ei voiesc, confirmă și își asumă răspunderea în același timp și pentru toți urmașii lor. Ceea ce înseamnă că iubirea conjugală implică nu numai jertfa unui soț față de celălalt, ci și jertfa amândurora în favoarea urmașilor, a acelor urmași pe care părinții îi vor mai buni, mai înzestrați, mai desăvârșiți decât au fost ei⁶¹. *În familie și în legătura adevărată și normală dintre soț și soție, se descoperă în toată amploarea taina minunată a trupului. Corpul acela de care se apropie bărbatul devine ca și cum ar fi trup din trupul lui, provoacă în el nu numai o stare de atenție delicată, de iubire adâncă, ci și un sentiment de pietate în care se presimte taina nașterii unei vieți noi, ca urmare a apropierii trupesti*⁶².

Numai în cadrul căsătoriei, sexualitatea își împlinește scopul său de a reface în unitate *cele două jumătăți ale aceleiași ființe*⁶³, familia întrunind puterea lui Dumnezeu, putere care le deschide calea spre Dumnezeu. Prin actul sexual cei doi își dăruiesc unul altuia o *forță uriașă de o valoare nemăsurată*⁶⁴ și totodată devin un singur trup, acest lucru legându-i *mai mult decât copilul*⁶⁵ care apare în urma vieții

⁵⁶ Michel Philippe Laroche, *op. cit.*, p. 90.

⁵⁷ Paul C. Reisser, *Sexul și persoanele necăsătorite. Motive pentru a aștepta*, Editura Focus on the Family, București, 2000, p. 2.

⁵⁸ Pr. prof. dr. John Breck, *op. cit.*, p. 88.

⁵⁹ Părintele Amedée și Dominique Megglé, *Monahul și psihiatrul. Convorbiri despre fericire*, trad. Sora Eugenia Vlad, prefată de Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, A.F.M.C., Editura Christiana, București, 1997, p. 162.

⁶⁰ Pr. Prof. Dr. John Breck, *op. cit.*, p. 88.

⁶¹ Dumitru Belu, *Despre iubire*, Editura Omniscope, Craiova, 1997, p. 51-52.

⁶² Prof. V. V. Zenkovsky, *op. cit.*, p. 21.

⁶³ Georges Habra, *Iubire și senzualitate*, trad. Dora Mezdrea, Editura Anastasia, București, p. 82.

⁶⁴ Prof. V.V. Zenkovski, *op. cit.*, p. 54.

⁶⁵ Georges Habra, *op. cit.*, p. 84.

sexuale. Iubirea care face din cei doi un singur trup *nu se justifică prin copil, dar copilul vine în chip firesc din preaplinul ei*⁶⁶.

Deci, căsătoria nu trebuie să fie prilej de neînfrânare, de perversiune, de abuz, să nu fie robită patimii. Fiecare soț e dator să-și stăpânească trupul în sfințenie și cinste, nu în patima poftei. Elementul spiritual trebuie să domine peste elementul trupesc în căsătoria creștină. Unirea cu Hristos să constituie atmosfera familiei. Să fie căsătorie *în Hristos*⁶⁷.

III. Geneza sau cauzele patimii desfrânării

De multe ori când ne vorbesc despre patimi, Sfinții Părinți ne învață că filavtia, sau iubirea trupească de sine, este cauza tuturor patimilor. Astfel, din ea se nasc *cele trei gânduri pătimase care sunt și cele mai generale: al lăcomiei pântecelui, al iubirii de argint și al slavei deșarte. Căci acestea își iau prilejurile din așa-zisa trebuință neapărată a trupului. Din ele se naște toată lista patimilor*⁶⁸. Această iubire pătimașă pentru trup, pentru binele și bucuria proprie este *începutul tuturor relelor*⁶⁹, este *pedica înaintării celor ce vor să se sârguiască*⁷⁰ și ea este totodată *maica relelor*⁷¹ și *începutul tuturor patimilor*⁷². Filavtia este o dragoste irațională, o satisfacere exclusivă a simțurilor, a poftelor care sădesc în minte boli și pătimiri ale trupului, greu de vindecat⁷³, o dragoste care divide tot ce are legătură cu persoana umană, împărțind și *sufletul celui robit de ea*⁷⁴, făcând din pătimaș să caute doar ceea ce i-ar satisface împlinirea poftei, apropiindu-se de cei ce l-ar ajuta și totodată respingând persoanele care ar avea chiar și numai o singură opinie diferită de a sa. Filavtia este în final o imensă *autoînșelare, o autoamăgire*⁷⁵ când, crezând că ne construim fericirea, de fapt ne îngropăm în durere, în frică și în întuneric, totul fiind văzut ca o viață în paradis, când de fapt este un iad interior bine camuflat. Cel robit de această patimă a filavției sau a iubirii trupești și egoiste de sine însuși, caută propria sa plăcere trupească, plăcerea legată de simțuri. Această patimă se manifestă printr-un cras egoism, ducând la un egocentrism maximal care, sub forma acestei iubiri sensibile, devine cea mai distrugătoare pentru sufletul omenesc. Nu trebuie să se înțeleagă că n-ar trebui să ne iubim pe noi înșine, ci trebuie să respingem iubirea trupească de noi

⁶⁶ Marko I. Rupnik și Serghei S. Averințev, *op. cit.*, p. 112.

⁶⁷ Mitropolit N. Mladin, *Asceza și Mistica Creștină*, Editura Deisis, Sibiu, 1996, p. 142-143.

⁶⁸ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, suta a doua, cap. 59, în *FR*, vol. II, p. 79.

⁶⁹ Nicolae Mladin, *Hristos – Viața noastră sau Ascețica și mistica paulină*, Ediție îngrijită și prefață Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1996, p. 143.

⁷⁰ Cuv. Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire și despre cunoștință*, în *FR*, vol. VI, Editura Humanitas, 1997, p. 222.

⁷¹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, suta a treia, în *FR*, vol. II, p. 114.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ Cuv. Nichita Stithatul, *op. cit.*, p. 222.

⁷⁴ Preot Ioan C. Teșu, *Din iadul patimilor spre raiul virtuților*, Editura Christiana, București, 2000, p. 93.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 94.

STUDII ȘI ARTICOLE

înșine, *dragostea și afecțiunea pătimașă față de trup*⁷⁶, adică cea egoistă, vrăjmașă a iubirii de Dumnezeu și de semenii. Trupul este finit și sărac în manifestări, dar sufletul este nemuritor, infinit în bogăția manifestărilor sale. Cel stăpânit de filautie, iubește de fapt păcatul. El caută să-și satisfacă toate poftele pătimașe, căutând astfel *fericirea*, dar dând de *masca fericirii, ce din moartea ei se naște, și o clipă ține poate*⁷⁷. Satisfacerea plăcerii carnale a trupului în mod egoist, provoacă întristare sufletului, după cum disciplinarea trupului ajută mult creșterii spirituale. Aceasta nu înseamnă *eliminarea bucuriei trupului, ci spiritualizarea și înduhovnicirea ei*⁷⁸, filtrarea din sufletul nostru a cât mai mult din ceea ce este pământesc, pentru a putea crește duhovnicește și a ne uni cu cerescul. Pătimașul se vrea oarecum prieten cu sine, dar de fapt este dușmanul său cel mai feroce. El aflând din experiență că orice plăcere are ca urmare în chip sigur durerea, își are toată pornirea spre plăcere și toată fuga dinspre durere. Pentru plăcere luptă cu toată puterea, iar durerea o combate cu toată sârguința, închipuindu-și că va putea să le despartă și iubirea trupească de sine va avea unită cu ea numai plăcerea. Fiind sub puterea patimii, omul nu știe că plăcerea nu poate fi niciodată fără de durere. *Că în plăcere e amestecat chinul durerii, chiar dacă pare ascuns celor ce o gustă prin faptul că domină patima plăcerii. Pentru că ceea ce domină iese întotdeauna deasupra, acoperind simțirea a ceea ce stă alături*⁷⁹. Preferă o viață cât mai comodă, neștiind că nu trebuie căutată comoditatea, ci îndeplinirea voii lui Dumnezeu care de multe ori necesită jertfă, dăruire de sine, dar apoi duce la adevărata fericire. Sfântul Maxim Mărturisitorul menționează că noi putem să ne eliberăm de reaua iubire trupească de noi înșine, lepădând frica de durere și pofta de plăcere. Astfel, primind în locul iubirii celei rele de noi înșine pe cea bună și spirituală, despărțită cu totul de grija de trup, nu vom înceta să slujim lui Dumnezeu prin această iubire bună de noi înșine, căutând pururea să ne susținem sufletul prin Dumnezeu. Deci cel ce nu dorește plăcerea trupească și nu se teme deloc de durere, a ajuns nepătimitor. Căci odată cu acestea și cu iubirea trupească de sine, care le-a născut, a omorât toate patimile ce cresc prin ea și prin ele⁸⁰. Însă, dacă nu este stârpită încă de la începutul ei, iubirea trupească de sine, care este *mai mult părută decât adevărată*⁸¹, dă naștere primelor patimi mai generale: al lăcomiei pântecelui, al iubirii de argint și al slavei deșarte⁸². Când ne referim la lăcomia pântecelui, pătimașul caută cele mai fine, mai gustoase și mai variate mâncăruri. Adăugând la mulțimea bucatelor și licoarea vinului, lacomul cade în trândăvie, pentru că o masă copioasă nu-l îndeamnă la nevoie, nu naște în el dorința de rugăciune și de meditație, ci generează gânduri de curvie, datorită trupului

⁷⁶ Teodor al Edessei, *100 capete*, cap. 93, în *FR*, vol. IV, p. 225.

⁷⁷ Mihai Eminescu, *Glossă*, în vol. *Învierea*, Editura Demiurg, Iași, 1998, p. 180.

⁷⁸ Pr. Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 94.

⁷⁹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *FR*, vol. III, p. 30.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 34.

⁸¹ Calist Patriarhul, *Capete care au lipsit*, în *FR*, vol. VIII, Editura Humanitas, București, 2002, p. 370.

⁸² Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, în *FR*, vol. II, p. 92.

greoi și minții încețoșate. Referitor la aceasta, Sfântul Isaac Sirul precizează: *Iar mișcarea mădularilor de jos ale trupului, care se face fără gândurile mai ascuțite ale plăcerii necuvenite ce se mișcă cu fierbințeală și atrage sufletul fără voie la ticăloșie, se naște fără îndoială din săturarea pântecelui.*⁸³ Cuviosul Isaia Pustnicul, în același sens, spune: *Vai nouă că, având trupul ușor lunecos spre păcat, îl ațâțăm prin săturare și moleșală spre poște necurate și gânduri murdare și prin ochi primim în inimile noastre săgețile celui viclean, iar prin atingerea trupurilor ne facem cai înfierbântați de iepe și nu ne gândim nici la demnitatea noastră cuvântătoare, nici la frica de chinurile veșnice*⁸⁴. Așadar, dacă trupul e gras și tânăr sau plin de must, când e ațâțat de amintiri caută să împlinească cu patimă cele cuprinse în ele, fiind împins de poftă⁸⁵.

În viziunea patristică, nu numai multa mâncare duce la curvie, ci și băutura folosită în mod necumpătat. Sfântul Apostol Pavel, când s-a adresat în scris credincioșilor din Efes, orașul unde s-a construit templul zeiței Artemis (Diana), renumit pentru orgiile sale, le-a dezvăluit taina iubirii curate și sfinte dintre bărbat și femeie, apoi le-a poruncit: *Să nu vă îmbătați de vin, în care este pierzanie (Ef 5, 18)*. Prin duhul alcoolului diavolul a repurtat cele mai multe victorii împotriva omului. Asemeni rodului din grădina Edenului, alcoolul ne fascinează și ne atrage spre veselie și fericire; dar, la sfârșit, bucuria se transformă în nenorocire, violență și crimă. Influența alcoolului se resimte direct asupra scoarței cerebrale, provocând excitarea și aprinderea simțurilor spre pofta desfrâului; iar împreună distrug milioane de celule nervoase care niciodată nu se mai refac⁸⁶.

Sfântul Ignatie Briancianinov, în lucrarea sa *Tâlcuri la Patericul egiptean*, arată de ce vinul era considerat printre pricinile care duc la curvie (desfrânare). Astfel, el zice: *Vinul de viță în țările calde are o altă însemnătate decât în țările cu climă temperată. În țările cu climă caldă, întrebuințarea vinului este asemenea o necesitate. Diavolul însă îl silește pe om să bea vin și pentru desfătare și din poftă. După acest semn se cunoaște prezența și lucrarea lui. De la o astfel de întrebuințare a vinului se produce o vătămare de foarte multe feluri, mai ales ațâță patimile: a curviei și a mâniei. Monahului îi este îngăduită întrebuințarea vinului numai în caz de nevoie. În urma unei adevărate nevoi, monahului este îngăduit să bea cu măsură (cumpătat, ca vinul să lucreze numai în stomac, nu și în cap)*⁸⁷.

Desfrânarea se înrudește foarte bine cu toate patimile, în special cu cele trupești, fiind născută de lăcomia pântecelui, mergând până la mândrie, dar și invers, pornind de la mândrie spre celelalte patimi, într-un proces reversibil, într-un cerc

⁸³ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoință*, cuv. XXVII, vol. X, EIBMBOR, București, 1981, p. 151.

⁸⁴ Cuv. Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, cuv. XXIX, în *FR*, vol. XII, Editura Harisma, București, 1991, p. 246.

⁸⁵ Sfântul Marcu Ascetul, *Epistola către Nicolae Monahul*, cap. 11, în *FR*, vol. I, p. 325.

⁸⁶ Prof. Ion Lazăr, *op. cit.*, 89.

⁸⁷ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Tâlcuri la Patericul egiptean*, trad. Pr. Gheorghe Roșca, în colecția *Comorile Pustiei*, vol. 9, Editura Anastasia, București, 1997, pp. 40-41.

STUDII ȘI ARTICOLE

închis și sufocant al pierzării. Acest lucru îl arată Sfântul Ioan Gură de Aur când spune:... *la temelia curviei se află mândria. Adam când a vrut să fie la fel ca Dumnezeu și și-a arătat această dorință prin faptă și-a pierdut simțirea duhovnicească a neprihănirii, a căzut la simțirea trupească a poftei de femeie și prin această poftă s-a alăturat dobitoacelor celor neînțelegătoare și s-a asemănat lor*⁸⁸. Sfântul Nil Ascetul scrie în același fel: *Adeseori gândul curviei vine de la gândul slavei deșarte și dă înfățișări cuviincioase începuturilor căilor ce duc la iad, ascunzând alunecările primejdioase de mai târziu prin care îi duce la temnițele iadului pe cei ce îi urmează fără judecată*⁸⁹.

Desfrânarea naște patimi consecutive, căci patimile trupești sunt legate ca într-un lanț, astfel că o verigă conduce spre alta, adică preaplinul uneia o naște pe cea următoare.

O altă cauză a acestei înjositoare patimi este aceea venită din partea demonilor. După Sfinții Părinți, demonii pot ispiti pe oameni cu această patimă prin mai multe feluri și anume: prin atingere, prin năluciri, prin scurgerea seminței (poluții), prin aducere-aminte. Astfel, Sfântul Ioan Carpatinul vorbește de dracii care pătrund în simțuri și în mădule cu scopul de a munci trupul cu fierbințeală și care fac pe om să privească, să asculte, să vorbească cuvinte necuviincioase, să aibă ochii plini de desfrânare și să fie înăuntru și în afară zăpăcit de babilonie. Un alt autor filocalic - Sfântul Ioan Carpatinul - spune că dracii se silesc să întineze pe nevoitor prin năluciri rușinoase și prin scurgerea seminței, cel mai adesea în vremea praznicelor (sărbătorilor) și a sfințelor slujbe și mai ales a zilelor în care preoții trebuie să slujească la Sfântul altar, iar pe alții când vor ei să se împărtășească, vrând prin aceasta să-i oprească de la Sfânta împărtășanie⁹⁰. Un alt mod prin care dracii stârnesc patima curviei în om este acela prin atingerea dracilor de om în timpul somnului. Asupra acestui tip de stârnire ne atenționează Sfântul Maxim Mărturisitorul, arătând că unii asceți spun că *dracii, atingându-se în somn de anumite părți ale trupului, stârnesc patima curviei. Pe urmă, patima stârnită aduce în minte forma femeii prin amintire. Iar alții zic că aceia se arată minții în chip de femeie și, atingând părțile trupului, stârnesc dorința, și așa se ivesc nălucirile. Alții iarăși spun că patima, care domnește în dracul ce se apropie, stârnește patima și așa se aprinde sufletul spre gânduri, aducând înainte formele prin amintiri. De asemenea, despre alte năluciri pătimase, unii spun că se produc într-un fel, alții, într-alt fel. Dar în nici unul dintre modurile amintite nu pot dracii să miște nici un fel de patimă dacă se găsesc în suflet iubirea și înfrânarea, fie că se află trupul în stare de veghe, fie în stare de somn*⁹¹. Unele viclenii de-ale dracului curviei ni le

⁸⁸ *Ibidem*, p. 14.

⁸⁹ Sfântul Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, în *FR*, vol. I, p. 197.

⁹⁰ Sfântul Ioan Carpatinul, *Una sută de capete de mângâiere*, cap. 18 și 87, în *FR*, vol. IV, pp. 129-130, 148.

⁹¹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Cele patru sute de capete despre dragoste*, suta a doua, cap. 85, în *FR*, vol. II, p. 84.

descoperă Evagrie Ponticul când spune că, atunci când cineva a dobândit nepătimirea părții poftitoare și gândurile de rușine s-au răcit, atunci arată bărbați și femei jucând împreună și-l face pe pustnic să privească lucruri și forme de rușine, uneori atingându-se și de trupuri, stârnind într-însele fierbințele dobitocească⁹².

Diavolul mai stârnește în om patima desfrânării prin împodobirile și sulimanurile la care mulți recurg ascultând șoptele acestuia, în scopul de a atrage privirile, prin vopsirea feței, prin parfumurile tari și îmbrăcămintea indecentă, mijloace pe care Sfinții Părinți le numesc: *steaguri ale desfrânării*. Deci și acestea sunt mijloace prin care stârnesc pe oameni la desfrânare. Acest lucru îl arată Sfântul Tihon din Zadonsk în cercetarea pe care o face femeilor ce se îmbracă indecent, se machiază cu tot felul de *rumeneli*, pudre și farduri: *În ce scop fac ele prostia asta? Nu poate fi altă pricină decât aceea - zice el - că vor să atragă atenția bărbaților, sau mai rău, să le placă să-i provoace la păcat cu ele [...]. Într-adevăr, bărbații le privesc, dar mulți își întorc inimile odată cu capul [...] Nu puțin război se face din această amăgire celor tineri și neîntăriți cu inima*⁹³.

Cuviosul Isaia Pustnicul enumeră patru pricini care duc la curvie: *Prin patru lucruri sporește curvia în trup: prin dormirea la un tânăr (tânără), prin mâncarea pe săturate, prin ușurătatea în purtări și prin împodobire*⁹⁴. Alteori, *supărarea ta din partea curviei vine de la gândurile tale împotriva aproapelui și de la judecarea lui. Dar și de la familiaritatea îndrăzneată cu cei care ți-am spus să nu ai această îndrăzneală*⁹⁵.

Trândăvia sau lenea este și ea socotită ca pricină a păcatului desfrânării. În această privință, Sfântul Marcu Ascetul arată că sufletul cuprins de lene se lipește cu ușurință de tot ceea ce vede, cugetă sau aude: *De pildă, de va vedea frumusețe de femeie, îndată se va răni de pofta trupestă*⁹⁶. La rândul său, Sfântul Ioan Gură de Aur ne oferă și el câteva detalii de ordin duhovnicesc: *...boala aceasta (desfrânarea – n.n.) nu vine de la ținuta trupului în genere, sau de la frumusețea feței, ci numai de la un suflet trândăvit și rătăcit.*

De multe ori s-au văzut bărbați care trecând cu vederea femeii frumoase și încântătoare, s-au predat unor femei urâte și spurcate. De unde se învederează că a se îndrăgosti de o femeie nu vine de la frumusețea feței sale, fiindcă dacă ar fi așa, apoi asemenea femeii ar fi robit pe cei căzuți, mai-nainte de cele uricioase.

Deci, care este cauza? Că dacă a iubi nu vine de la frumusețea feței, apoi de unde-și are începutul și obârșia amorul? Poate de la demon? Desigur că-și are și de acolo, însă nu aceasta este ceea ce se caută, ci să vedem de nu cumva și noi suntem

⁹² Evagrie Ponticul, *Capete despre deosebirea patimilor și a gândurilor*, cap. 15, în *FR*, vol. I, p.73.

⁹³ Sfântul Tihon din Zadonsk, *Despre păcate*, trad. din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, București, 2000, p. 221.

⁹⁴ Cuv. Isaia Pustnicul, *op. cit.*, p.79.

⁹⁵ Sfinții Varsanufie și Ioan, *Scrisori duhovnicești*, în *FR*, vol. XI, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1990, p. 277.

⁹⁶ Sfântul Marcu Ascetul, *Epistolă către Nicolae Monahul*, în *FR*, vol. I, p. 325.

STUDII ȘI ARTICOLE

*cauza. Nu numai de la demoni vine cursa aceasta, ci împreună cu dânșii vine mai întâi de la noi. De nicăieri nu se naște această boală uricioasă, decât de la deprindere, de la vorbe lingușitoare, de la lene și nelucrare, de la a nu avea nimic de făcut*⁹⁷. Același autor patristic, în alt loc, precizează: *desfrânarea se hrănește cu traiul bun, cu petrecerile și cu convorbirile neconținute cu femeile*⁹⁸.

Dar și simplele cuvinte necuviincioase introduc în suflet sămânța desfrânării, și cuvintele puse pe muzică stârnesc *focul firesc și din lăuntru*⁹⁹, pentru că astăzi există *o muzică care incită în mod pervers, prin mesaje subliminale la patimi animalice*¹⁰⁰.

Apoi, pipăitul este *simțul cel mai primitiv, cel mai periculos*¹⁰¹, necesitând o pază duhovnicească mai mare față de celelalte simțuri deoarece e cu neputință să vii la pipăire și să nu săvârșești fapta, de va fi și locația potrivită, pentru că *se poate întina cineva trupește prin atingere. Și nimic nu-i mai rău decât această simțire*¹⁰², atingerea fiind maica faptei¹⁰³. Așadar, e necesar să ne ferim de sărutarea persoanelor de sex opus ca de *mușcăturile animalelor veninoase*¹⁰⁴ și aceasta pentru că *sărutările bagă în suflet otrava desfrânării*¹⁰⁵, iar pretextul că prin sărutare îți arăți dragostea este fals, deoarece *dragostea nu se arată cu sărutarea, ci cu bunăvoința*¹⁰⁶. Totodată, plăcerea pe care o simți în urma pipăitului și a gustului te face să trăiești la fel ca și animalele, oamenii din această categorie fiind *robiți pântecelui și celor de sub pânțec*¹⁰⁷. Și astfel, *prin neînfrânarea de la nimicuri și dezmierdări întărim în noi puterea zămislitoare a seminței și prin aceasta ne ațâță în chip nelegiuit spre împreunarea trupurilor*¹⁰⁸.

După cum am văzut până aici, patima desfrânării este zămislită, hrănită și sporită¹⁰⁹ mai ales prin trei factori de comportament pătimaș: mândrie¹¹⁰ și slavă

⁹⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei II Corinteni*, omilia VII, trad. din limba elină, după ediția Oxonia, 1847, de Arhiepiscopul Theodosie Ploestenu, București, 1910, p. 111.

⁹⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, trad., introd. și note de Pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 1998, p. 150.

⁹⁹ Sfântul Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuire la Evanghelia cea de la Luca*, transcris din chirilică, cules, corectat, stilizat și adaptat de diac. Gheorghe Băbuț, în colecția „Ortodoxia Românească”, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1999, p. 176.

¹⁰⁰ Maica Magdalena, *Sfaturi pentru o educație ortodoxă a copiilor de azi*, cu trad. românească a cuvântului Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre educația copiilor*, Editura Deisis, Sibiu, p. 102.

¹⁰¹ Georges Habra, *op. cit.*, p. 214.

¹⁰² Sfântul Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș*, FR, vol. IX, EIBMBOR, București, 1992, p. 234.

¹⁰³ *Ibidem*.

¹⁰⁴ Georges Habra, *op. cit.*, p. 214.

¹⁰⁵ Clement Alexandrinul, *Pedagogul...*, p. 350.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 349.

¹⁰⁷ Sfântul Vasile cel Mare, *Omiliile și cuvântări*, trad., introducere, note și indici de Pr. D. Fecioru, în colecția PSB, vol. 17, EIBMBOR, București, 1986, p. 579.

¹⁰⁸ Cuv. Isaia Pustnicul, *op. cit.*, p. 244.

¹⁰⁹ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 145.

¹¹⁰ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara...*, p. 223.

deșartă¹¹¹, osândirea aproapelui¹¹², precum și de săturarea pântecelui și somnul fără măsură¹¹³. Printre izvoarele de proveniență a patimii desfrânării, se numără și păcatul strămoșesc. Trebuie să știm însă că pornirile sexuale dezordonate sunt și o consecință a păcatului strămoșesc și, prin urmare, nimeni nu este scutit de ele. Pe lângă acestea, mai putem adăuga și alte cauze declanșatoare ale acestei patimi, cauze care sunt în ton cu lumea contemporană: îmbrăcămintea necuviincioasă și provocatoare, lectura și vizionarea unor materiale instigatoare (erotice); dansurile, cântecele, reprezentări artistice obscene și imorale din literatură, pictură și cinematografie; vorbele, glume, cuvintele ușurate sau triviale¹¹⁴, gândul pătimăș, neglijența rugăciunii, nepăzirea simțurilor, conversațiile prea intime cu femeile, ușurătatea în purtări, lipsa unei educații sănătoase, contactul cu cei stăpâniți de această patimă, împodobirea hainelor, parfumurile, dresurile și privirile cu iscodire. Dresurile sunt, în viziunea patristică, un alt mod de a atrage spre pofta trupească, ele constând în aranjarea părului, a bărbii, îngrijirea sprâncenelor și pudrarea feței în acest scop.

Așa cum dreptul Lot se chinuia văzând faptele nelegiuite ale sodomenilor, tot la fel se zbuciumă oricine privește scene de desfrânare. Nu poate fi ceva mai tulburător și mai incitant spre desfrânare, decât imaginația asociată cu texte, desene, fotografii erotice sau imagini filmate în timpul unei împreunări sexuale. Asistăm astăzi la o adevărată inundație copleșitoare de romane erotice, reviste, casete video, compact discuri, etc. Un tânăr care dorește să lupte pentru îmblânzirea stihiei sexuale, dacă se întâmplă să privească asemenea filme, este aproape imposibil să nu fie biruit și să nu cadă în mrejele patimii desfrânării. Drogurile, cafeaua, tutunul, precum și mulțimea produselor afrodisiace moderne se alătură alcoolului și reprezintă pentru majoritatea celor ce le consumă, doar niște pârlăieșe firave care se îndreaptă tot spre fluviul involburat al desfrâului¹¹⁵. Un rezumat al cauzelor ce generează desfrâul ni-l face Sfântul Paisie Velicikovski când spune: *Pofta trupească se naște în om din prefacerea cea călduroasă sau din mâncarea cea multă, sau din somn mult, sau din lucrarea satanei, sau din osândire, sau din vorbe deșarte, sau din împodobirea cu haine, sau din vederea cu ochii a frumuseții divine*¹¹⁶.

Totodată, desfrânarea atacă diferit pe oameni în funcție de progresul lor duhovnicesc. Astfel, la cei începători *căderile se ivesc totdeauna din desfrătare (cu mâncări), la cei din mijloc și din mândrie, cu toate că mândria atacă și pe cei*

¹¹¹ *Ibidem*, p. 224.

¹¹² *Ibidem*, p. 222.

¹¹³ *Ibidem*, p.226.

¹¹⁴ Preot Ioan C. Teșu, *Patima desfrânării...*, p. 59.

¹¹⁵ Prof. Ion Lazăr, *op. cit.*, p. 91.

¹¹⁶ Sfântul Paisie Velicikovski, *Crinii țarinii*, în colecția *Comorile Pustiei*, vol. 12, Editura Anastasia, București, 1996, p. 111.

STUDII ȘI ARTICOLE

începători, iar celor ce se apropie de desăvârșire, numai din osândirea aproapelui¹¹⁷.

Preventiv, Sfântul Teofan Zăvorâtul ne sfătuiește să nu lăsăm niciodată un gând să treacă fără să-i dăm atenție¹¹⁸, pentru că gândurile reprezintă *obiectele luptei lăuntrice*¹¹⁹ trebuind cercetate cu deosebită atenție, pentru a vedea de unde vin și mai ales, ce scop au. Gândul rău odată acceptat face ca sufletul să pornească *deja pe calea păcatului*¹²⁰, făcând pe om să-l iubească și înstrăinând în acest mod pe om de Dumnezeu care *nu privește cu bunăvoință*¹²¹ astfel de comportament. În Pateric se disting trei mișcări ale trupului: una naturală (φυσική κινήσις), alta provenind din excesul hranei și al băuturii, și o a treia provocată de către demoni. Dacă gândurile pe care le iscă (demonul) nu sunt însoțite de patimă - atunci, crede Avva Evagrie - ele nu vor fi pentru noi o piedică în calea cunoașterii lui Dumnezeu¹²². Gândurile de curvie sunt *fiare sălbatice* și stârnesc imaginația sexuală, care este *întotdeauna o imaginație necurată*¹²³, aceasta trebuind să fie corectată, pentru ca ea să fie spre mântuire și nu spre osânda veșnică. Dacă nu vom lăsa gândurile de desfrânare să zăbovească în noi și nu vom consimți cu ele când acestea se ivesc în minte, atunci am barat orice drum al acestei înjositoare patimi. De aceea, nu trebuie să primim *în nici un chip gândul păcatului*¹²⁴ și să nu ne complacem în gânduri desfrânate, întorcând toate aceste gânduri spre cele duhovnicești, pentru că altfel, alunecând pe panta desfrâului, ajungem în prăpastia pierzării.

IV. Felurile, formele, manifestările și consecințele desfrânării

Ținând cont de persoanele care săvârșesc desfrânarea, putem sublinia faptul că felurile acestei patimi sunt în număr de patru. Astfel, desfrânarea este *simplă atunci când se săvârșește între două persoane necăsătorite; incest, atunci când se săvârșește între două persoane înrudite, până la gradul șapte; adulter, când una, sau ambele persoane care săvârșesc desfrânare sunt căsătorite; sacrilegiu, atunci când s-a călcat, prin acest păcat, votul castității*¹²⁵. Desfrânarea se poate săvârși după rânduiala firească, când se face în afară de căsătorie, sau împotriva ordinii naturale, acest păcat fiind așezat între păcatele strigătoare la cer.

¹¹⁷ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 225.

¹¹⁸ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Viața duhovnicească și cum o putem dobândi*, trad. Prof. Grația Lungu Constantinescu, Editura Bunavestire, Bacău, 1999, p. 248.

¹¹⁹ *Ibidem*, p. 248.

¹²⁰ *Ibidem*, p. 250.

¹²¹ *Ibidem*, p. 246.

¹²² T. Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creștin, I Manual Sistematic*, trad. și prezentare: diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Deisis, 1997, p. 277.

¹²³ Prof. V.V. Zenkovski, *op. cit.*, p. 69.

¹²⁴ Sfântul Teodor Studitul, *Cuvinte duhovnicești*, col. *Izvoare duhovnicești*, Editura Episcopiei Ortodoxe Alba Iulia, 1994, p. 164.

¹²⁵ Asist. Constantin C. Pavel, „Patimi dăunătoare vieții omenești (desfrânarea, invidia și mânia)” *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, an XXXIII (1957), nr. 5-7, p. 432.

Patima desfrânării și biruirea ei în viziunea spiritualității ortodoxe

După Sfântul Ioan Casian, formele desfrânării, sunt:

- actul sexual împreună cu un partener;
- masturbația și scurgerea nocturnă, descrise eufemistic ca (*desfrânare*) *fără a atinge o femeie* și denumite și *necurăție* (inmunditia);
- desfrânarea în minte și în inimă¹²⁶.

Atunci când unirea sexuală se produce în afara contextului ei spiritual și se practică numai pentru desfătarea simțurilor, inevitabil ea îl mutilează pe om, pervertind profund ordinea firească a raportului său cu Dumnezeu, cu sine însuși și cu aproapele.

Dorința exclusivă de plăcere sexuală ce caracterizează desfrânarea, pune în mișcare puterea poftitoare a omului și o îndepărtează de Dumnezeu, Care ar trebui să fie scopul ei esențial. Orbit de desfătarea simțurilor pe care i-o produce această patimă, omul se lipsește astfel de desfătarea spirituală cu bunurile cerești. *Plăcerea privită ca scop în sine devine pentru om un absolut, care-L exclude pe Dumnezeu și-I ia locul*¹²⁷, iar din această pricină se ajunge la transformarea dorinței de absolut, care înainte era îndreptată spre Dumnezeu, într-o dorință exclusiv carnală, pătimașă, impersonală ce devine o formă de autoidolatrie¹²⁸. După păcatul originar, omul își îndreaptă atenția spre corpul său și îl consideră materie, simplă carne sensibilă, pradă pasiunilor și concupiscentei ce îi împiedică intrarea în Împărăția Cerurilor: *Carnea și sângele nu pot să moștenească Împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește nestricăciunea (1 Co 15, 50)*. Plăcerea privită ca scop în sine devine pentru pătimaș un absolut care-L exclude pe Dumnezeu și-I ia locul. Prin desfrânare, omul își face din voluptate un idol¹²⁹. Atunci omul nu mai vede centrul ființei sale în chipul lui Dumnezeu pe care-l poartă în sine, ci în funcțiile sexuale. Într-un anume fel, el se reduce la acestea, tot așa cum cel care este stăpânit de patima lăcomiei se reduce la funcțiile sale gustative și digestive. Astfel, omul se descentrează și viețuiește înstrăinat de sine. Nefiind, așa cum se cuvine, supusă iubirii spirituale, funcția sexuală ajunge să ocupe în om un loc nespus de mare, poate chiar exclusiv, și înlocuiește iubirea cu pofta animalică și instinctivă. *Tot păcatul pe care-l va face omul, este în afara trupului, dar cel ce curvește păcătuiește în trupul său (1 Co 6, 14)*. Aceasta o spune Sfântul Pavel, pentru că prin scurgere întinează însăși ființa trupului, fapt care e cu neputință să se întâmple în alt păcat. *Iar eu întreb – spune Sfântul Ioan Scărarul - de ce la orice alt păcat ne-am obișnuit să zicem numai că oamenii greșesc, dar când auzim că cineva a curvit, zicem, cu durere, că acesta a căzut*¹³⁰. Părintele Stăniloae tâlcuiește în felul următor acest text: *Se poate spune că cineva a greșit și s-*

¹²⁶ Columba Stewart, *Cassian Monahul (Învățătura Ascetico-Mistică)*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr. și Cristian Pop, Editura Deisis, Sibiu, 2000, p. 120.

¹²⁷ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 139.

¹²⁸ Olivier Clément, *Trupul morții și al slavei. Scurtă introducere la o teopoetică a trupului*, Trad. sora Eugenia Vlad, A.F.M.C., Editura Christiana, București, 1996, p. 48.

¹²⁹ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 139.

¹³⁰ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 232.

STUDII ȘI ARTICOLE

a întors iarăși prin calea prin care s-a abătut. Căci a tăgăduit de pildă prin limbă și iarăși s-a mărturisit prin ea. Sau a furat prin mâini și iarăși a dăruit prin ele. Și în altele la fel. Dar cel ce a curvit nu se întoarce prin aceeași cale prin care a căzut. Ci prin alta. Căci plânge, postește, suspină. De aceea se numește curvia în chip propriu cădere, nu greșală. Aceasta cu atât mai mult când e vorba de viețuirea călugărească. Pentru că e proprie călugărului fecioria și făgăduința. Deci cel ce a stricat fecioria a căzut cu adevărat, călcând făgăduința¹³¹, căci curvia abate toate simțurile și puterile trupului și ale sufletului și preface și corupe chipul și asemănarea zvârlindu-le în nimic. De aceea e și numită cădere¹³². Ordinea facultăților omului este astfel tulburată și în ființa sa se instaurează un profund dezechilibru, provocat de faptul că mintea, voința și afectivitatea încetează de a mai sta în slujba spiritului și, nemaifiind modelate și ordonate de el, sunt puse în slujba poftei sexuale, mânată de căutarea plăcerii. Omul, stăpânit de instinct, ajunge asemenea animalelor¹³³. Deosebirea dintre desfrânați și animale se face observată din faptul că acestea au perioade scurte și bine determinate în care își perpetuează specia, limitându-se la ceea ce natura le-a îngăduit, pe când desfrânatul nu își poate stăpâni sau înfrâna pornirile trupești. Pentru el nu există nici o măsură în săvârșirea păcatului, nici în plan fizic, nici în cel spiritual. Desfrânarea, ca toate celelalte patimi, operează răsturnarea valorilor la cel mai înalt nivel: ea duce la situarea lui Dumnezeu într-un plan secund, la uitarea și la negarea Lui, punând în locul Său plăcerea simțurilor. Pătimașul nu se îngrijește de celălalt ca persoană, ci se gândește doar la sine și la satisfacerea proprie, nerealizând că, în goana sa disperată după ea, el ajunge la deznădejde. La aceasta se ajunge din cauză că setea după păcat nu se poate stinge decât cu înfrânare, iar înfrânarea reprezintă încercarea de revenire la statutul de fiu al lui Dumnezeu. Fiul împăratului Ceresc nu are dorinți pătimașe, el fiind complet diferit de cel desfrânat care, prin patima sa face ca în propriul său suflet să apară o răsturnare a valorilor¹³⁴. Aceasta, împreună cu acceptarea momelilor patimilor, duce la situarea lui Dumnezeu într-un plan secund, la uitarea și la negarea Lui, punând în locul Său plăcerea simțurilor¹³⁵. Astfel, plăcerea este un mod al lucrării simțurilor constituit după o poftă irațională¹³⁶, deoarece mintea, voința și afectivitatea încetează de a mai sta în slujba spiritului¹³⁷. Se face dragoste fără dragoste, fără bucurie și chiar fără plăcere: un erotism la bâlci, la îndemâna oricui, fără suflet, fără tandrețe¹³⁸. Conștiința, acel glas al lui Dumnezeu în om, îl

¹³¹ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, nota explicativă nr. 481, în *FR*, vol. IX, p. 232.

¹³² *Idem*, notă explicativă nr. 483, în *FR*, vol. IX, p. 233.

¹³³ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Viața lui Moise...*, p. 235.

¹³⁴ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 139.

¹³⁵ *Ibidem*.

¹³⁶ Panayotis Nellas, *Omul animal îndumnezeit*, studiu introductiv și trad. diac. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1994, p. 188.

¹³⁷ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 139.

¹³⁸ Paul Evdokimov, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, trad. Gabriela Moldoveanu, ediția a II-a revăzută, A.F.M.C. Christiana, București, 1999, p.183.

însoțește pretutindeni și îl chinuie neconținut. *Plăcerea adulterinului* – spune Sfântul Ioan Gură de Aur - *a fost scurtă de tot, pe când durerea și scârba urmate după ea sunt fără sfârșit, fiindcă și seara, și noaptea, și în oraș, și în pustietate, și, în sfârșit, pretutindeni, îl însoțește acel nemilos pârâș, arătându-se ca o sabie ascuțită de amândouă părțile, mistuindu-l de frică și de groază și fiind muncit de cele mai înfricoșate munci*¹³⁹.

Ce mare adevăr este în afirmația că desfrânarea a fost și va rămâne pentru toate timpurile principala cauză a degradării ființei umane¹⁴⁰, căci prin transformarea dorinței iraționale în plăcere, omul se mișcă într-un cerc vicios în care, fugind după plăcere, agonisește, de fapt, durerea. În zbaterea lui de a ieși din acest cerc ucigător, omul moare puțin câte puțin, după fiecare eșec, în momentul imediat următor plăcerii. Căci aceasta, prin efemeritatea ei, îi provoacă o suferință care este cu atât mai mare cu cât lupta pentru a dobândi plăcerea a fost mai grea și de o mai lungă durată. Făcând referire la acestea, Sfântul Ioan Gură de Aur spune: *Că dacă cineva ar cerceta acestea cu toată băgarea de seamă și ar putea să adune la un loc toate batjocurile lor, toate nelegiuirile, toate iușimile cele dese izvorâte fie din suflet, fie din dezmiardările lor, toate dezgusturile și toate celelalte pe care le știu numai cei ce le pățimesc, va găsi firește că orice război are mai multe răgazuri decât viața lor cea ticăloasă. Și de care plăcere îmi vorbești, spune-mi, de cea izvorâtă din împreunare, care este atât de scurtă? Dar îndată această plăcere este cuprinsă de un alt război, și valuri și tulburare, în sfârșit, iarăși de aceeași nebunie*¹⁴¹.

Invers decât în cazul iubirii, concupiscenta este atrasă și influențată numai de frumusețea sensibilă. Dragostea, dintre toate sentimentele, este cea care se potrivește cel mai bine spre a justifica abdicarea de la sinele propriu, pentru că ea ne împinge să ne jertfim pentru cei pe care-i iubim. Între această dăruire de sine și abandonul de sine, satana păstrează mai multe pante atât de ușor înclinate, încât abia se simt. El știe că dragostea este domeniul prin excelență al confuziilor între viciu și virtute: *în nici o altă parte omul nu se înșeală mai abitir în ce privește motivările sale și nu se mulțumește mai bine cu sofisme cusute cu ață albă. În nici o altă parte, masochismul și egoismul strâmt nu se înveșmântează cu mai mult succes cu aparențele sacrificiului*¹⁴².

Patima desfrânării face ca în existența celui robit trupul să treacă înaintea duhului: *Pofta (desfrânată) face mai iubite decât Cauza și Ființa cea unică și singură de dorit [...] cele de după ea și de aceea socotește mai de cinste trupul decât duhul. De asemenea face mai atrăgătoare posesiunea celor văzute decât slava și strălucirea celor duhovnicești*¹⁴³. În patima desfrânării, sexualitatea devine pentru

¹³⁹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni...*, omilia XXII, p. 233.

¹⁴⁰ Prof. Ion Lazăr, *op. cit.*, p. 36.

¹⁴¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, omilia XXXVII, p. 400.

¹⁴² Denis de Rougemont, *Partea diavolului...*, p. 130.

¹⁴³ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Tâlcuire la Tatăl Nostru*, în *FR*, vol. III, p. 258.

STUDII ȘI ARTICOLE

om un obstacol în calea întâlnirii cu Dumnezeu. Ea încetează de a mai fi expresia pe plan trupesc a iubirii ancorate în sfințenia Duhului, de asemenea încetează de a mai fi un act spiritual, devenind un act pur carnal, mărginit la trup¹⁴⁴. Se poate ajunge la o împletire a patimii cu dragostea. Astfel unii oameni, profund răvășiți de faptul că au fost înșelați pe când trăiau o iubire *veșnică*, nu mai cred în iubirea sinceră și jertfelnică, ci se refugiază în plăcere ca într-un drog și multiplică, nu fără un surd spirit de revanșă, cuceririle încurcate și efemere¹⁴⁵. În aceste cazuri, cel care desfrânează poate avea impresia că o face din dragoste pentru celălalt, dar el, cu sufletul *înnămolit în mocirla desfrânării și pe cale de a putrezi complet*¹⁴⁶, nu observă că semenul său nu are poftă asemănătoare. În aceste cazuri, nefiind *supusă iubirii spirituale, funcția sexuală ajunge să ocupe în om un loc nespus de mare, poate chiar exclusiv, și înlocuiește iubirea cu pofta animalică și instinctivă*¹⁴⁷. Plăcerea apărută în urma păcatului nu este una de durată, neavând nici o legătură cu divinul, ale cărui bucurii nu au nici sfârșit, nici comparație. Trăind într-o atmosferă asemănătoare iadului, cei desfrânați simt patima ca pe un foc și o flacără pe care încearcă să le stingă. Patima desfrânării este atât de puternică, încât cel condus de ea *este dus ca un rob acolo unde poruncește diavolul*¹⁴⁸, adică tocmai *în adâncul iadului*¹⁴⁹, în întunericul cel mai negru, unde nu stăpânește decât dorința păcătoasă și arzătoare care trebuie satisfăcută în *tină și noroi*¹⁵⁰. Patima desfrânării, ca și orice altă patimă, îl stăpânește pe om răpindu-i libertatea, făcându-l pe acesta să depindă de propria sa patimă care îi comandă ce trebuie să facă. Patima își întinde astfel stăpânirea asupra acestuia, făcându-l să renunțe la propria sa libertate, la acest frumos dar cu care l-a înzestrat Dumnezeu.

Când ne referim la felurile acestei patimi, putem spune că există o desfrânare sau curvie suflătoare, interioară, care se naște în suflet și una care se manifestă prin trup în lucrările lui fizice. Legătura dintre acestea este intrinsecă. Mai înainte de a fi curvie trupestă sau de a se exterioriza, ea este curvie interioară cu gândul. La rădăcina declanșării acestor energii pe care le solicită și epuizează actul fizic al curviei, stă distrugerea, răvășirea și pustiirea sufletului¹⁵¹. Mântuitorul Iisus Hristos, fiind și bun psiholog și cunoscând pericolul pe care-l reprezintă păcatul cu gândul, mai ales cel al desfrânării, avertizează: *Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu săvârșești adulter. Eu însă vă spun vouă: că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și*

¹⁴⁴ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 139.

¹⁴⁵ Olivier Clément, *op. cit.*, p. 72.

¹⁴⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor*, trad. din limba greacă și note de Pr. prof. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2001, p. 270.

¹⁴⁷ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 139.

¹⁴⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Facere II*, trad., introd., indici și note de Pr. D. Fecioru, în col. PSB, vol. 22, EIBMBOR, București, București, 1989, p. 263.

¹⁴⁹ *Ibidem*, p. 259.

¹⁵⁰ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Viața lui Moise...*, p. 52.

¹⁵¹ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 60.

săvârșit adulter cu ea în inima lui (Mt 5, 27-28). Referitor la aceste cuvinte ale Bunului Mântuitor, Sfântul Ioan Gură de Aur precizează: *După cum este cu neputință să te atingi de foc și să nu te arzi, tot așa uitatul la chipurile frumoase arde sufletul, ce caută cu poftă, mai iute decât focul. Că trupurile frumoase sunt pentru ochii desfrânaților ca o materie ce aprinde lesne. De aceea trebuie să nu dăm prilej focului poftei să vadă frumuseți străine, ci să înăbușim prin orice mijloc focul, să-l stingem cu gânduri cucernice, să stăvim incendiul ca să nu se întindă mai departe, să nu-i îngăduim să surpe tăria sufletului nostru*¹⁵².

Considerațiile precedente în legătură cu trupul nu trebuie să ne facă să uităm că trupul nu este totdeauna implicat în patima desfrânării, că cel mai adesea intervine în al doilea rând.

După cum am mai spus, înainte de a fi fizică, sexualitatea umană este psihică. Cel mai adesea, trupul este împins să păcătuiească de o dorință care se naște în inimă: *Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările... (Mc 7, 21)* și tot crește până ajunge să se implice trecerea la actul fizic. Pofta inimii are în ea germenul patimii și chiar ajunge să-o săvârșească în chip deplin (Mt 5, 28).

Și dacă este adevărat că, în anumite cazuri, imboldul trupului iscă în suflet pofta, putem spune totuși că și atunci sufletul este cel care are inițiativa, întrucât el dispune de puterea de a primi sau nu aceste îmboldiri, lăsându-le fie să se întetească, fie dimpotrivă, respingându-le încă de la început. Subliniem faptul că patima desfrânării poate fi săvârșită cu mintea prin desfătarea păcătoasă cu închipuirea desfrânării, mai precis cu imaginile ei. *Precum trupul are ca lume lucrurile, așa și mintea are ca lume ideile. Și precum trupul desfrânează cu trupul femeii, așa și mintea desfrânează cu ideea femeii prin chipul trupului propriu. Căci vede în gând forma trupului propriu amestecată cu forma femeii. Căci cele ce face trupul cu fapta în lumea lucrurilor, acelea le face și mintea în lumea gândurilor*¹⁵³. Atunci când aceste imagini nu sunt furnizate de simțuri sau de memorie, ele pot fi făurite sub impulsul dorinței, de imaginație. Aceasta poate da nașterea sub presiunea unei dorințe deosebit de puternice, dar și prin directa lucrare a demonilor, unor veritabile halucinații. *Demonul desfrânării, arată Evagrie, îl face pe suflet să spună ori să asculte tot felul de vorbe, ca și cum lucrul cu pricina ar fi chiar în fața ochilor*¹⁵⁴.

O formă a desfrânării este lucrarea ei în cadrul unirii dintre cele două sexe, fie că este vorba despre o legătură de acest gen înainte sau în afara căsătoriei, fie în cadrul familiei, și aceasta când unirea dintre cei doi soți nu respectă o disciplină duhovnicească, prin această disciplină înțelegându-se perioadele de post rânduite de Biserică, dar și scopul esențial - o expresie a iubirii mult mai adânci decât o atracție

¹⁵² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt de laudă la Sfântul Mucenic Varlaam*, în vol. *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. de Pr. prof. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2002, p. 489.

¹⁵³ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, suta a treia, cap. 53, în *FR*, vol. II, p. 96.

¹⁵⁴ Evagrie Ponticul, *Tratatul practic*, trad. Cristian Bădiliță, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 94.

STUDII ȘI ARTICOLE

trupească - iubirea duhovnicească, și un mod de concretizare a acestei iubiri prin nașterea și creșterea copiilor. Înainte și în afara căsătoriei, cele care lovesc grav viața intimă sunt auto-erotismul, căsătoria de probă sau concubinajul, iar în cadrul familiei, căutarea exclusivă a plăcerii erotice, nerespectarea scopului sau a finalității conjugale sau abuzul de sex, nerespectarea unei discipline trupești și conjugale, deviații și comportamente bizare, patologice, pervertite, culminând în crima premeditată a avortului, adulterul sau infidelitatea și divorțul, care sunt moarte sufletească și încălcare gravă a caracterelor căsătoriei: unitatea și indestructibilitatea¹⁵⁵.

Desfrânarea îl face să trăiască pe cel în care s-a încuibat, într-o lume a fantasmelor, într-un univers ireal, căzut pradă delirului și forțelor demonice. Însă, persoanele unite prin iubire se dăruiesc una celeilalte și se primesc în schimb una pe cealaltă, căci iubirea este dăruire liberă de sine și deschidere spre celălalt. În această comuniune, fiecare dintre ele își îmbogățește și își împlinește întreaga ființă, în toate laturile ei și în toate aspirațiile ei; iubirea este înflăcărată de har și țintește să dobândească Împărăția, și sporind în spiritualizare, îl înalță pe om la infinitul dumnezeiesc. Cu totul dimpotrivă, desfrânarea vedește o iubire egoistă de sine. Ea îl mărginește pe om la sinele egoist și îl închide cu totul față de ceilalți, împiedicând orice formă de comunicare și schimbul de bogăție ființială, pentru că, stăpânit de ea, pătimașul nu-și urmărește decât propria sa plăcere, nu dăruiește nimic celuilalt, iar de la acela așteaptă să primească numai ce-i cere dorința sa pătimașă. Iar ce dobândește este privit ca împlinirea propriei dorințe, iar nu ca dar al celuilalt; pătimașul și-l însușește pe celălalt care nu este decât un simplu obiect al patimii sale. Desfrânarea îl întemnițează astfel pe om în propriul eu, sau mai precis în lumea mărginită și închisă a sexualității sale trupești, a instinctelor și a fantasmelor, izolându-l cu totul de universurile infinite ale iubirii și spiritului¹⁵⁶.

Pătimașul nu aude, nu vede și nu înțelege nimic din dorurile de împlinire ale celeilalte persoane, care pentru el nu mai este un subiect, ci un obiect ce trebuie posedat, stăpânit, căci oferă plăceri.

Ca urmare a desfrânării, omul îl vede pe aproapele său altfel decât este și nu așa cum este. Pătimașul dobândește o viziune delirantă a celor pe care-l mână patima sa și astfel toate raporturile sale cu aceste ființe sunt pervertite¹⁵⁷. În discuția sa cu persoana *iubită* - un monolog plin de reproșuri - el nu mai aude vocea și suspinul celuilalt, nu-i vede lacrimile și nu-i simte suferința, ci se aude doar pe sine cu pretențiile sale mereu crescând. El îi cere celuilalt totul, dar îi oferă infinit mai puțin sau chiar nimic. Cere sacrificiu și jertfa, dar nu știe decât de poftă și ambiție, crede că totul i se cuvine, dar fără a oferi ceva în schimb. Îi cere celuilalt să fie perfect, dar el trăiește mai departe în mediocritatea trăirilor sale grosiere și josnice. Așteaptă ca lumea să-l adore, să i se închine lui, să-l venereze pentru *performanțele* sale, care nu

¹⁵⁵ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 61.

¹⁵⁶ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 140-141.

¹⁵⁷ *Ibidem*, p. 142.

doar că nu au nimic în comun cu viața duhovnicească, dar sunt o rușine pentru ființa umană.

Persoana celuilalt nu mai este o taină de care trebuie să se apropie cu delicatețe și sfială și, mai presus de toate, cu dragoste sinceră și curată, ci o cetate cucerită care trebuie să plătească permanent *tribut* în natură cuceritorului; o casă părăsită a cărei ușă trebuie să fie permanent deschisă, pentru a nu fi bruscată și spartă¹⁵⁸.

Sfântul Ioan Gură de Aur compară pe cel ce a degenerat în această patimă cu cel care se luptă într-una cu ea, și spune: *Dar împreunarea are în sine oarecare plăcere – cel puțin aceasta veșnic o trâmbează; pe când cel cumpătat suferă într-una, luptându-se cu tirania firii. Și cu toate acestea se întâmplă tocmai dimpotrivă, căci năvala și tulburarea aceasta mai mult la cel curvar se găsește. Căci și zguduitura în trup îi este foarte mare, din care pricină se găsește mai rău decât orice mare furtunoasă, niciodată neputând sta împotriva poftei, ci veșnic este însăgetat de dânsa, ca și cei îndrăciți, care într-una sunt tulburați de duhuri rele. Dar cel cumpătat, ca și un luptător viteaz, într-una aruncând de la sine acea plăcere, câștigă la urmă cea mai bună și cea mai plăcută plăcere dintre miile de plăceri, împodobindu-se într-una cu biruința aceasta, cu cugetul împăcat și cu cele mai strălucite trofee. Acela dacă după împreunare se odihnește puțin, nimic nu înseamnă, căci iarăși a venit furtuna peste dânsul, iarăși valurile de dinainte, pe când cel ce filozofează nu lasă ca nici măcar început să-și ia o astfel de tulburare, nici a se înfuria marea, nici a urla fiara sălbatică. Dar dacă ar și suferi vreo silă sau vreo tulburare stăpânindu-și o astfel de apucătură, totuși fiind într-una hărțuit și atacat, el nu se pleacă defel, și se aseamănă cu cel care ține în frâu un cal sălbatic și înfuriat și-l stăpânește cu toată băgarea de seamă, pe când cel ce se pleacă ca să scape de osteneală va fi tras de cal și purtat în toate părțile¹⁵⁹. Subiectul generator de plăceri, chiar dacă este și el cuprins de aceeași înjositoare patimă, nu-l prețuiește și nu-i acordă cinste și prețuire desfrânatului, ci dimpotrivă, celui ce nu se lasă vrăjit și nu se lasă prins în mrejele acestei patimi: *Pe cine va prețui mai mult curva, spune-mi, pe cel ce-i slujește și-e este rob, sau pe cel care zboară pe deasupra mrejelor ei, pe deasupra undițelor ei? Nici nu încapă vorbă că pe acesta din urmă. Așadar, pentru cine se va înflăcăra ea mai tare? Pentru cel căzut sau pentru cel ce nu cade defel? Firește că pentru acesta. Deci cine-i va fi mai dorit? Cel ce îi este supus sau cel ce încă nu s-a lăsat a fi cucerit? Firește că acesta din urmă.¹⁶⁰**

Ceea ce simte cel ce se desfrânează nu este nici măcar plăcere, pentru că, făcând cele peste ordinea firii, *se face animal după patimă¹⁶¹* și, căzând din starea sa

¹⁵⁸ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 64.

¹⁵⁹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni...*, omilia XXXVII, pp. 400-401.

¹⁶⁰ *Ibidem*, pp. 399-400.

¹⁶¹ Sfântul Grigorie de Nyssa, *op. cit.*, p. 52.

STUDII ȘI ARTICOLE

de fiu al lui Dumnezeu, el trăiește doar în *frământare, tulburare, durere, furie, mare zguduire și fierbere*¹⁶². Devenind obsesie, drog care trebuie constant utilizat, desfrânarea *constă în întrebuițarea patologică pe care omul o dă sexualității sale*¹⁶³, iar cei care *scapă de furia*¹⁶⁴ ei sunt puțini. Toți suntem mădulare ale lui Hristos și trupul nostru este Biserica în care sălășluiește sufletul, iar acesta din urmă este templu al Duhului Sfânt, Una dintre Persoanele Sfintei Treimi, de aceea, cel care își întinează trupul *nu se va împărtăși cu originalul*¹⁶⁵, mai ales datorită faptului că, din cauza desfrânării, *se creează o legătură tănuită între voluptate și moarte*¹⁶⁶. Din această cauză, *cel care a batjocorit trupul, a batjocorit Biserica*¹⁶⁷.

Desfrânarea este cel mai adesea privită ca o formă de nebunie. Sfântul Vasile cel Mare vede în manifestările acestei patimi *fapte săvârșite de un suflet nebun și turbat*¹⁶⁸, iar Sfântul Ioan Scărarul spune că ea *îl face pe cel ce pătimește aceasta ca pe un scos din minte și ieșit din sine, beat neîncetat după ființa cuvântătoare și necuvântătoare*¹⁶⁹. Același autor precizează în continuare: *Dracul curviei, întunecând adeseori mintea conducătoare, îi face pe oameni să săvârșescă acele lucruri pe care numai cei ieșiți din minți le săvârșesc*¹⁷⁰. Sfântul Ioan Gură de Aur arată cum această patimă rătăcește mintea omului, îi întunecă, îi tulbură, îi răvășește și îi chinuie sufletul: *După cum tâlharii și spărgătorii de ziduri când voiesc a fura ceva de preț, fac aceasta stingând lumânarea, tot așa face și cugetul cel stricat cu cei ce păcătuiesc, căci și în noi este o lumină care arde veșnic și care se numește **cuget** sau **conștiință**. Dacă duhul răului intră cu multă grăbire înăuntru și stinge acea flacără, de îndată a întunecat sufletul și l-a doborât, și îndată a furat tot ce se găsea înăuntru. Când sufletul a fost cucerit de vreo poftă necurată, întocmai ca și norul sau ceața care întunecă ochii trupului, tot așa și el rămâne întunecat cu totul, cucerindu-i-se mai dinainte prevederea cugetului, și nu-l lasă a vedea mai departe, nici prăpastia ce-i stă în față, nici gheena, nici frica, ci la urmă fiind asuprit de voința acelei poște necurate, se face ușor de cucerit de păcat, și întocmai ca un zid fără ferestre ridicat înaintea ochilor, pofta nu mai lasă a străluci lumina dreptății în cuget, fiindcă toate gândurile cele necuviincioase ale poștei l-au împresurat din toate părțile. Atunci femeia curvă i se înfățișează veșnic și înaintea ochilor, și înaintea cugetului, și înaintea gândurilor lui. Și după cum cei orbiți, chiar de ar sta sub cerul liber și într-o amiază din cele mai strălucitoare, totuși nu se pot bucura de*

¹⁶² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie...*, p. 237.

¹⁶³ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 136.

¹⁶⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, p. 270.

¹⁶⁵ Sfântul Clement Romanul, *Omilie, numită a doua Epistolă către Corinteni*, cap. XIV, 3-5, trad., note și indici de Pr. D. Fecioru, în col. PSB, vol. 1, EIBMBOR, București, 1979, p. 119.

¹⁶⁶ Prof. Ion Lazăr, *op. cit.*, p. 101.

¹⁶⁷ Sfântul Clement Romanul, *op. cit.*, p. 119.

¹⁶⁸ Sfântul Vasile cel Mare, *Despre a nu ne lipsi de cele lumești*, omilia XXI, trad. Pr. prof. Dumitru Fecioru, în volumul *Scrieri. Partea întâi*, în col. PSB, vol. 17, EIBMBOR, București, 1986, p. 553.

¹⁶⁹ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 144.

¹⁷⁰ *Ibidem*, p. 77.

*lumină, fiindu-le închiși ochii, întocmai așa pătimesc și aceștia, căci de li s-ar trâmbița la ureche mii de vorbe mântuitoare, ei își astupă urechile la toate vorbele acelea, fiind prinși mai dinainte și robiți cu sufletul acelei patimi. Dar toate acestea le știu prea bine toți cei ce au încercat asemenea lucruri jalnice. Fie însă ca voi să nu știți niciodată de asemenea încercări¹⁷¹. Poate exista o robie mai mare decât robia plăcerilor trupului?¹⁷² se întreba autorul menționat, arătându-ne prin aceasta gravitatea patimii. Sfântul Bernard este de părere și el că *de nici un păcat nu se bucură diavolul atât de mult ca de păcatul curviei, pentru că el poate săvârși toate păcatele, numai păcatul curviei nu poate. De aceea se străduiește întotdeauna să înșele oamenii să cadă în curvie¹⁷³.**

Atât de gravă este desfrânarea, încât Sfântul Ioan Casian afirma că ar fi mai bine pentru cel pătimăș să fie atins de viciul gloriei deșarte, decât de flacăra desfrânării¹⁷⁴ și, cu toate că acest viciu este unul din păcatele cele mai greu de învins, desfrânatul ori nu se vindecă, ori cu greu se mai poate ridica după prăbușire¹⁷⁵.

Gravitatea cea mai mare este că desfrânatul nu-și strică doar trupul său, ci atentează, din cauza patimii dezlănțuite, și la trupurile celor din jur, încercând să le subjuge pentru a-și satisface dorințele păcătoase, iar dacă dă greș, poate recurge la ucideri, adultere, hoție. Unii intră într-un adevărat joc al seducției¹⁷⁶, privind doar scopul, adică satisfacerea plăcerii proprii, neluând seamă la faptul că celălalt partener are suflet, voință și sentimente care ar trebui respectate. Desfrânatul *nu-și urmărește decât propria sa plăcere, nu dăruiește nimic celui alt, iar de la acela așteaptă să primească numai ceea ce-i cere dorința sa pătimășă. Iar ceea ce dobândește este privit ca împlinirea propriei sale dorințe, iar nu ca dar al celui alt¹⁷⁷.*

După cum am subliniat, desfrânarea nu merită numele de iubire, fiind o falsă și ipocrită față a acesteia, o periculoasă mască a nesfârșitelor dureri și suferințe. Această patimă nu face decât să răpească cele mai sincere și nobile sentimente ale oamenilor, pervertindu-le toate facultățile sufletești și transformându-i în simple marionete la dispoziția poftelor animalice. Sfântul Ioan Gură de Aur, tot așa, învață că *prin curvie întregul trup se face spurcat – ca și cum căzând cineva într-un lac de murdărie, s-ar afunda peste tot în acea mocirlă – adică întregul trup s-a mântit cu*

¹⁷¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni...*, omilia XI, p. 110-111.

¹⁷² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie...*, p. 50.

¹⁷³ Sfântul Bernard apud Prof. Univ. Dr. Doc. Pandelescu, *Floarea darurilor sau Fiore di virtu*, studiu, ediție critică pe versuri, după manuscrise, trad. și glosar în context comparat, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1992, p. 180.

¹⁷⁴ Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești*, V, XII, trad. de prof. Vasile Cojocaru și prof. David Popescu, Prefață, studiu introductiv și note de Prof. Nicolae Chițescu, în col. PSB, vol. 57, EIBMBOR, București, 1990, p. p. 386.

¹⁷⁵ *Ibidem*.

¹⁷⁶ Olivier Clément, *op. cit.*, p. 70.

¹⁷⁷ Jean- Claude Larchet, *op. cit.*, p. 142.

STUDII ȘI ARTICOLE

*acea necurăție. De altfel, așa este obiceiul nostru, căci de la lăcomie și răpire nu s-ar gândi cineva ca să se ducă la baie să se spele, ci cu nepăsare el se duce la casa sa, pe când după împreunarea cu curva, fiindcă întregul trup i s-a făcut necurat, se duce la baie ca să se curețe, ceea ce dovedește urâcioasa socotință ce o are cineva în cugetul său de acest păcat. Amândouă aceste păcate – lăcomia și curvia – sunt păcate grele și amândouă bagă pe om în gheenă, dar fiindcă Pavel totul face cu economie și înțelepciune, pentru aceea a mărit aici (1 Co 6, 15) păcatul curviei mai mult decât celelalte*¹⁷⁸.

Doar în această iubire adevărată, sfințită prin taina Sfintei Cununii și cu ajutorul harului dumnezeiesc, fiecare om dăruiește celuiilalt *nu moarte, ci viață, îl ajută pe celălalt să devină el însuși în forma proprie lui de slujire și creație*¹⁷⁹. Numai urmând calea adevăratei vieți creștine vom putea să spiritualizăm tot ceea ce este trupesc în noi, ridicând iubirea senzuală la treapta înaltă de iubire duhovnicească.

Patima desfrânării se desfășoară după un scenariu și potrivit unui mecanism ce are mult mai multe în comun cu instinctul și cu pofta decât cu rațiunea și cu discernământul. Declanșarea și derularea acestei patimi poate fi descoperită și de manifestările care o anticipează și o precipită:

- o stare crescândă de neliniște și de agitație, un zbucium și o tulburare sufletească în continuă progresie, în așteptarea derulării și satisfacerii ei;
- o tulburare a sufletului și un tremur continuu al trupului, în așteptarea tot mai lipsită de răbdare a momentului împlinirii ei;
- un proces complex de elaborare a mijloacelor, circumstanțelor și persoanelor antrenate în săvârșirea ei, dublată de înlăturarea tuturor circumstanțelor care ar putea împiedica declanșarea ei;
- o teamă și o adversitate, o gelozie bolnavă față de tot ceea ce i-ar putea periclita împlinirea patimii, fie că este vorba de persoane, fie că este vorba de obiecte;
- o reducere progresivă a factorului rațional, în favoarea celui irațional, pătimaș; o stingere a discernământului, o întunecare a rațiunii, a puterii de judecată și de deliberare, sfârșind prin pierderea controlului asupra lucrărilor sufletului și a simțurilor;
- robie sufletească, prin care desfrânatul lucrează instinctiv, animalic la împlinirea poftelor sale fără limite¹⁸⁰.

Așa cum am precizat mai sus, demonii pot ispiti pe oameni cu această patimă prin mai multe feluri, iar una din uneltirile și înșelăciunile lor este și provocarea poluțiilor, tulburându-l cu gânduri și trăiri de desfrânare. Trebuie să fie cunoscute

¹⁷⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni...*, omilia XVIII, p. 180.

¹⁷⁹ Jean- Claude Larchet, *op. cit.*, p. 142.

¹⁸⁰ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 64.

foarte bine *schimbările, prefacerile și transformările*¹⁸¹ care au loc în interior, pentru a ști când cineva se face vinovat chiar de poluțiile avute. Oxigenarea mai slabă a creierului, ca urmare a meselor copioase, stropite și udate din belșug cu băuturi și datorată faptului că digestia celor îngurgitate solicită o cantitate mai mare de energie, slăbesc discernământul, trezvia, controlul mișcărilor trupesti de către cele spirituale, favorizând rătăcirea, vagabondarea minții și a gândurilor, căderea lor în robia plăcerilor trupului și instalarea poftelor și a dorințelor de natură fizică¹⁸². Sfinții Părinți arată că adevăratele cauze ale acestor ispitiri de natură erotică din vis pot fi gândurile și trăirile noastre conștiente, scăpate în somn de sub controlul și cenzura rațiunii, precum și diavoli care, potrivit asceticii răsăritene, se pot atinge de trup și-l pot tulbura cu gânduri și trăiri de desfrânare. Sfântul Ioan Scărarul subliniază: *Când ne așezăm în așternut să fim cu multă grijă pentru că în timpul somnului, mintea singură, fără de trup, se luptă cu demonii, prin gândurile ce au străbătut-o înainte de a adormi, iar dacă gândurile ce ne-au preocupat au fost îndreptate spre plăcerile trupesti, mintea va fi o trădătoare a cauzei sale însăși și a trupului*¹⁸³. Poluțiile sau scurgerile avute în timpul somnului nu sunt vinovate în sine, dar ele *pot fi vinovate prin cauzele care le provoacă*¹⁸⁴, respectiv când sunt rezultatul unor dorințe neîmplinite avute chiar în acea zi. Astfel, Sfântul Vasile cel Mare subliniază faptul că multe închipuiri avute în timpul somnului *sunt ecouri ale gândirii din timpul zilei*¹⁸⁵, și, de aceea chiar și visurile trebuie să-ți dea prilej de gândire cu privire la credință¹⁸⁶, pentru că ele sunt câteodată *experiențe și imagini din trecut*¹⁸⁷, fiind un indiciu al patimilor ascunse în suflet. Dacă cineva suferă vreo scurgere în timpul somnului trebuie să se învinuiască pe el însuși, adică nepăsarea și lenea, pentru că, după Sfântul Ioan Casian, scurgerile naturale au loc *o dată la câteva luni*¹⁸⁸. Scrierile duhovnicești răsăritene nu condamnă, ca fiind patimi, ispitirile din timpul somnului, dar avertizează că ele sunt semne ale alipirii noastre puternice de cele lumești, trupesti și materiale¹⁸⁹. Scurgerile, care se produc fără voie, sunt consecința a trei cauze: prea multa mâncare, lipsa de veghere și înșelăciunile duhului rău¹⁹⁰, dar, totuși, ele nu rezultă de pe urma *consumului excesiv de alimente sau lipsei de veghere morale, cât vicleniilor demonilor*¹⁹¹. Somnul mult și necontrolat, lipsa de disciplină cu privire la timpul de odihnă și refacere poate favoriza apariția ispitelor

¹⁸¹ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, studiu introductiv și trad. diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 268.

¹⁸² Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 92.

¹⁸³ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 312.

¹⁸⁴ George Habra, *op. cit.*, p. 229.

¹⁸⁵ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări...*, p. 263.

¹⁸⁶ *Ibidem*, p. 389.

¹⁸⁷ Columba Stewart, *op. cit.*, p. 141.

¹⁸⁸ *Ibidem*, p. 124.

¹⁸⁹ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 92.

¹⁹⁰ Columba Stewart, *op. cit.*, p. 142.

¹⁹¹ *Ibidem*, p. 143.

STUDII ȘI ARTICOLE

în vis. Sfântul Nicodim Aghioritul ne recomandă să chivernisim cu înțelepciune această trebuință a trupului: *Să dormi măsurat, pentru că știi bine că somnul peste măsură, nu numai că slăbănogeste mădularele, moleșește mintea, îngreuiază capul și dă voie zugravului celui vechi și întru totul următor vicleniei, să închipuiască în nălucire zugăvelile sale necuviincioase, întinând astfel de multe ori cu supărările de noapte; somnul cel mult pricinuieste și mare vătămare sănătății trupului după cum hotărâsc doctorii*¹⁹². În acest sens, Sfântul Ioan Scărarul ne oferă și el următorul îndemn: *Când te culci și când te scoli, adu-ți mereu aminte de moarte și îndeletnicește-te cu rugăciunea de un singur gând a lui Iisus; nici un ajutor mai puternic decât acesta nu putem găsi în timpul somnului*¹⁹³. Omul stăpânit de *demonul trândăviei*¹⁹⁴, poate avea poluții și în stare de veghe¹⁹⁵, aceasta datorându-se totalei abandonări a luptei împotriva patimii. Când scurgerea este provocată, atunci acea persoană se depărtează de la Sfânta Împărtașanie, iar în restul cazurilor se analizează minuțios pricinile care au dus la poluții. Pe parcursul zilei nu trebuie să cugetăm la nălucirile din timpul somnului de noapte, căci intenția demonilor este și aceasta de a ne pângări cât suntem treji cu cele din vremea nopții. Așadar, cumpătarea trupească, disciplinarea lucrărilor trupești, înfrânarea de la mâncare, băutură și somn, postul în sine ajutat de osteneala și lucrarea mâinilor prin care se dă ocupație trupului, canalizează tensiunea și energiile trupești într-un scop practic¹⁹⁶.

Păcatul desfrânării atrage după el consecințe nefaste, care sunt foarte grave, pentru că acestea se răsfrâng și în viața socială, căci desfrânarea constituie o adevărată plagă socială. Desfrânarea disociază familia, contribuie la dezvoltarea prostituției și la răspândirea bolilor venerice, la înmulțirea avorturilor și a copiilor abandonati. Desfrânarea împiedică întemeierea de familii care ar putea fi fericite și rodnice. Distruge atât căminul propriu, cât și al altora. Contaminează și otrăvește generații întregi. Biserica pedepsește prin sancțiuni foarte aspre pe desfrânati, prin Canoanele 61 Apostolic, Canoanele 7, 62 și 63 ale Sfântului Vasile cel Mare, Canoanele 4 și 87 ale Sinodului al VI-lea Ecumenic¹⁹⁷.

De la cel căzut în curvie, Duhul Sfânt se depărtează, căci Duhul lui Dumnezeu nu rămâne pururi în oamenii aceia (desfrânati) pentru că sunt numai trup (*Fc 6, 3*). Aceasta pentru că *cei ce viețuiesc trupește și au în ei cuget trupesc, fiind cu totul trupuri, nu pot plăcea lui Dumnezeu. Că sunt întunecați în cugetări și nepărtași de razele luminii dumnezeiești. Având norii așezați ca niște ziduri înalte în fața razelor Duhului, ei rămân neluminați, iar simțurile sufletului, fiindu-le tocite, nu pot căuta*

¹⁹² Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri. Carte sfătuitoare pentru paza celor cinci simțuri, a nălucirii și a inimii și care sunt îndulcirile duhovnicești și chiar ale minții*, în col. *Comorile pustiei* vol. 35, Editura Anastasia, București, 1992, p. 73.

¹⁹³ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 312.

¹⁹⁴ Georges Habra, *op. cit.*, p. 229.

¹⁹⁵ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 310.

¹⁹⁶ Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 93.

¹⁹⁷ Constantin Pavel, *op. cit.*, p. 433.

*spre frumusețile cunoscute cu mintea, ale lui Dumnezeu, și nu pot vedea lumina adevărată a vieții și nu se pot ridica deasupra minciunii celor văzute*¹⁹⁸.

Alt motiv pentru care creștinul trebuie să se ferească de această patimă este aceea că prin săvârșirea ei, desfrânatul necinstește pe Hristos, calcă legământul cu Acesta pe care a făcut-o în momentul Sfântului Botez, prefăcând mădularele lui Hristos în mădulare ale curviei (1 Co 6, 15) spre a lui osândă și moarte veșnică.

Cuviosul Paisie Aghioritul arată o altă pricină suficientă pentru a ne convinge ferirea de desfrânare și anume acela că ea ne face să uităm de moarte urând-o până într-acolo încât desfrânarea n-ar mai vrea să moară niciodată, aceasta deoarece cel care duce o viață plăcută și desfrănată nu se gândește la ce-i va urma acesteia, ci se gândește numai la desfătarea de aici, fiind robit de ea. Acest lucru este însă imposibil, deoarece omul este trecător, neavând aici pe pământ cetate stătătoare. Acelora care se manifestă ca și cum ar fi doar *trupuri* și pe care amintirea morții îi chinuie, căci aceasta le curmă plăcerile, părintele Paisie le amintește: *Frate, vom muri! Deoarece viața este înfășurată într-un trup muritor, care nu trăiește veșnic. Pentru unii ca acesta sfârșitul vieții lor este o îndoită moarte și o îndoită mâhnire, deoarece aceștia în loc să meargă la viața cea fără de moarte într-o bucurie, se duc la viața cea fără de moarte într-o osândă și chin*¹⁹⁹.

Dintre urmările acestei patimi mai putem aminti:

1. Orbirea minții, care din pricina patimii nu mai cugetă la cele cerești: *Omul firesc nu primește cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt nebunie și nu poate să le înțeleagă, fiindcă ele se judecă duhovnicește* (1 Co 2, 14). Căzând în acest păcat, Solomon și-a pierdut înțelepciunea și a decăzut atât de mult încât s-a apucat să adore până și idolii soțiilor sale păgâne: *La vremea bătrâneții lui Solomon, femeile lui i-au întors inima spre alți dumnezei și inima lui nu i-a mai fost deloc întreagă la Domnul Dumnezeuul său, ca inima lui David, tatăl său* (3 Rg 11, 4);

2. Pripirea, adică trecerea grăbită la acțiune fără chibzuială;

Nesocotirea, adică săvârșirea actelor fără a mai ține seama de persoana și situația noastră;

3. Nestatornicia, când, din pricina alipirii de plăcerile neîngăduite, părăsim hotărârile bune și evlavioase. Voința desfrânatului este ca și *paralizată în ce privește săvârșirea binelui*. El este ca un om în lanțuri; se convertește foarte greu. Cade ușor în toate celelalte păcate, îndeosebi în: invidie, ură, risipă, gelozie, furt, disperare, lene, omucidere;

4. Iubirea exagerată de sine;

¹⁹⁸ Cuv. Nichita Stithatul, *Cele trei sute de capete despre făptuire, despre fire, și despre cunoștință*, suta a doua, cap. 5, în *FR*, vol. VI, p. 246.

¹⁹⁹ Cuv. Paisie Aghioritul, *Cuvinte duhovnicești IV. Viața de familie*, trad. din limba greacă de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Schitul Lacu – Sfântul Munte Athos, Editura Evanghelismos, București, 2003, p. 274.

STUDII ȘI ARTICOLE

5. Alipirea prea mare de plăceri, cărora desfrânatul jertfește chiar fericirea veșnică;

6. Groaza de moarte, care ar însemna sfârșitul plăcerilor;

7. Tristetea și disperarea²⁰⁰, ce se răsfrâng nu numai celui pățimaș, ci și asupra altora, căci sunt multe cazuri când femeile care strică casele altora nici n-au mai avut nevoie de farmece și de otrăvuri, căci rivalele lor au fost răpite mai înainte din viață, datorită mării lor supărări²⁰¹.

Desfrânarea perturbă funcționarea, normală, sănătoasă, curată a tuturor facultăților sufletești, precum și a simțurilor. Omul stăpânit de această patimă pierde simțul pudorii, care este unul din elementele fundamentale ale moralității. Devine un cinic, își istovește forțele fizice și intelectuale, dă naștere unor copii degenerați, își ruinează avutul, poate fi atins de boli grele și contagioase și își roade floarea tinereții. Desfrânarea aduce totdeauna o bătrânețe prematură. E un păcat ce produce obișnuințe tiranice, ce paralizază orice avânt spre desăvârșire. Desfrânatul devine egoist și obsedat. Echilibrul puterilor sufletești este rupt. Trupul este acela care comandă, tiranic, iar voința devine sclavă acestei patimi rușinoase. Aceste ravagii produse în trup se explică prin faptul că este o patimă ce se săvârșește în trup, pe când alte patimi se află în afară de trup: *Fugiți de desfrânare! Orice păcat pe care-l va săvârși omul este în afară de trup. Cine se dedă însă desfrânării păcătuiește în însuși trupul său (1 Co 6, 18)*²⁰². Prin desfrânare, trupul este abătut de la rostul său firesc, căci trupul omului este chemat ca și sufletul și împreună cu el la unirea cu Dumnezeu prin virtute, la sfințire, îndumnezeire și slavă și are rostul de a face vădită încă din această lume slava lui Dumnezeu și arvuna Împărăției prin prezența transfiguratoare a Duhului în om. *Nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt, Care este în voi, pe Care Îl aveți de la Dumnezeu [...] Slăviți dar pe Dumnezeu în trupul vostru (1 Co 6, 19-20)*.

Potrivit învățaturii Apostolului, este limpede că trupul are ca menire firească și normală să fie afierosit lui Dumnezeu și să-L slăvească pe Acesta și să fie pnevmatofor, tot așa cum este și sufletul cu care este unit. Spunând, pe de altă parte, că *trupul nu este pentru desfrânare (1 Co 6, 13)*, Sfântul Apostol Pavel arată vădit că, dedându-se acestei patimi, omul se folosește în chip nefiresc de trup.

Omul desfrânat disprețuiește voia lui Dumnezeu în ceea ce privește folosirea trupului: *Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră; să vă feriți de desfrânare, ca să știți fiecare dintre voi să-și stăpânească vasul său în sfințenie și cinste, nu în patima poftei cum fac neamurile, care nu cunosc pe Dumnezeu (1 Tes 4, 3-5)*; el păcătuiește astfel împotriva propriului trup: *Cine se dedă desfrânării păcătuiește în însuși trupul său (1 Co 6, 18)*, și-L defăimează pe Dumnezeu Însuși (*1 Tes 4, 8*).

²⁰⁰ Constantin Pavel, *op. cit.*, pp. 433-434.

²⁰¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie...*, p. 98.

²⁰² Constantin Pavel, *op. cit.*, p. 433.

Și pentru că desfrânarea îl împinge pe om să-și renege propria fire și să se lepede de Dumnezeu, de la Care a primit viață și sens, desfrânarea poate fi privită ca izvor al morții pentru întreaga ființă²⁰³. O altă consecință este următoarea: satisfacerea senzualității încă și nesatisfacerea ei, aprinde patima mâniei, aceasta pentru că fiara care este în noi caută satisfacere, hrană. Nesatisfăcută această patimă urlă prin mânia pe care o stârnește.

Păcatul desfrânării spurcă atât pământul cât și văzduhul. Despre pângărirea pământului vorbește Sfânta Scriptură a Vechiului Testament (*Lv 18, 25-27*), unde se arată că fărâdelegile oamenilor au pângărit pământul.

În zilele noastre, erotismul colectiv al maselor vulcanizate, dezgustul general îi neliniștește profund pe psihiatrici care încep să vorbească despre o foarte stranie *desexualizare* a umanității. Iubirea ruptă de spiritual produce ravagii mentale, aceasta pentru că omul redus numai la trup riscă să fie secătuit de forțele sale vitale, care provin din spirit. Într-o lume desacralizată se instalează sexul demistificat, sterilizat, omniprezent. Astfel, sexul ridicat la rangul de obiect al unei noi și triste religii nu mai are nimic în comun nici cu fetișismul religios antic, care cel puțin cunoștea sacrul și misterul, nesemnificativă prin profanările ei, ea își lasă adepții să plece într-o stare de degradare și, mai mult ca oricând, bolnavi.²⁰⁴

Faptul că trăim într-o lume a secularizării se vede și din aceea că astăzi domnește libertinajul care face ca ultimele bariere în materie de sex să dispară, astfel au crescut actele de incest, zoofilie, pedofilie și homosexualitate.²⁰⁵ Aceasta ultimă, cândva un subiect tabu ce provoca reacții de la proastă dispoziție la revoltă, este acum un subiect obișnuit de discuție în mass-media și în programele de învățământ privind educația sexuală, căutându-se explicația ei în genele umane, lucru ce nu este adevărat.

În condițiile crizei spirituale a societății, mijloacele de informare în masă și produsele așa-zisei culturi de masă devin uneori instrumente de corupere morală, proslăvind destrăbălarea sexuală, posibilitatea tuturor opțiunilor sexuale și alte patimi păcătoase.²⁰⁶

Perversiunile sexuale sunt multiple și acest fenomen a luat amploare în lumea contemporană, o lume secularizată care face totul pentru *a orienta pe om mai mult față de lumea de aici, decât față de lumea spirituală*²⁰⁷, o lume în care *omul nu se mai prosternă în fața Rațiunii divine, ci începe să adore propria-i rațiune*²⁰⁸.

Perversiunile sexuale se deosebesc de desfrânare. Astfel, desfrânarea nu este un păcat prin raportare la instinct (pentru că scopul acestuia este împreunarea cu celălalt

²⁰³ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 140.

²⁰⁴ Paul Evdokimov, *Taina iubirii...*, p. 184.

²⁰⁵ Olivier Clément, *op. cit.*, p.65

²⁰⁶ Ioan I. Ică jr. și Germano Marani, *Gândirea socială a Bisericii*, Editura Deisis, Sibiu, 2002, p. 234-235.

²⁰⁷ Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Teologie și cultură*, Editura Sofia, București, 1993, p. 44.

²⁰⁸ *Ibidem*, p. 66.

STUDII ȘI ARTICOLE

sex), ci numai prin raportarea la rațiune. Există, însă, practici sexuale, care păcătuiesc și prin raportarea la instinct, și prin raportarea la rațiune. Sfinții Părinți desemnează aceste păcate printr-o expresie anume: *împotriva firii* (para fisin).

Oamenii sunt departe de a se naște cu disponibilități egale spre bine sau spre rău, după cum nu toți beneficiază de un mediu binecuvântat. Însă, există în clipa de față tendința de a face din ereditate și din mediu țapi ispășitori cu valoare universală. Există tendința să se considere drept cazuri *patologice* acte petrecute în deplină luciditate. Dar, dincolo de aportul eredității și al mediului, orice om, cu excepția schizofrenilor, se bucură de înzestrarea de către Dumnezeu a unui nucleu ireductibil numit *liberul arbitru*, care este o lumină dumnezeiască înlăuntrul nostru și a cărei esență constă exact în ceea ce poți, cu ajutorul harului dumnezeiesc, să te opui răului și să faci binele și aceasta e cu atât mai lăudabil cu cât zestrea ereditară și cea a mediului va fi fost mai greu de purtat. Nerușinarea acestor perversiuni este cu atât mai mare cu cât ele nu numai că se etalează la lumina zilei, dar își mai cer și drepturi legale. De exemplu, prostituția vrea să fie considerată o *muncă* ca oricare alta; homosexualii vor să aibă dreptul de căsătorie legală între ei, iar medicii și psihologii cutează să recomande masturbația ca pe un factor *benefic* pentru persoana umană. Totodată, unele reviste publică oferte sadice și masochiste foarte precise, iar crimele de un sadism atroce proliferază neliniștitor, avându-i pe copii ca victime preferate. Tinerii adolescenți experimentează sexul de multe ori împotriva dorinței personale și fără o judecată prealabilă, ci doar pentru a fi la modă, pentru a fi primiți în cercul de *prieteni*. Dacă ne gândim la filmele care descriu cupluri diverse ce ajung în dormitor de la prima întâlnire, dacă ne uităm la aluziile făcute la organele genitale și la sexul oral, dacă homosexualitatea activă se ascunde sub eticheta aprobată de *gay* și e acceptată ca un *stil alternativ viabil de viață*, atunci nu e de mirare că a apărut o prăpastie de netrecut între morală biblică și etica individualist - libertină a vremurilor de azi. Ca o consecință, tinerii creștini sunt vulnerabili ca oricare alții la confuzie, disperare și sinucidere. Educatorii - părinți, preoți, profesori - întâmpină de multe ori problemele lor sexuale fie cu indiferență, fie cu mânie. Nici una din aceste atitudini nu ajută, întrucât nici una nu vindecă, nu oferă o soluție. Ambele reacții tind să-i împingă pe tinerii noștri chiar mai departe pe drumul spre un comportament distructiv, pentru ei înșiși (promiscuitate, boli ce se transmit pe cale sexuală) și pentru ceilalți (avorturi)²⁰⁹.

Astăzi, pornografia nu reprezintă, așa cum se susține în mod eronat, o expresie a libertății de exprimare sau a *drepturilor omului*, ci o uriașă afacere în mâna unui grup de oameni influenți. Ea este o formă de încălcare a demnității umane prin reducerea femeii la un obiect dezumanizat al obsesiilor altora. Fără doar și poate, pornografia creează dependență pentru că simțirile trupului lesne strecoară în suflet cele ale lor și pe cât de ușor se strecoară, pe atât de greu vor ieși. Consider că acei

²⁰⁹ Preot Prof. dr. John Breck, *Darul sacru al vieții...*, p.77-78.

consumatori de pornografie nu vor aprecia femeia la adevărata ei valoare, ci o vor vedea ca pe simplu obiect sexual²¹⁰.

O minte îndreptată în întregime asupra eului, un individ care trăiește într-o lume de pasiuni, fără să ia în considerație realitatea interacțiunii cu ceilalți, se va confrunta în cele din urmă cu un grav dezechilibru. Iar acest dezechilibru nu numai că îi va afecta sănătatea fizică, așa cum am mai spus-o, dar va pune în acțiune și forțele psihice negative: demonii. Un individ care trăiește în armonie cu cei din jurul său și care fie își controlează impulsurile sexuale, fie și le exprimă în context familial, este sănătos. Sănătatea sa îl face să fie atent la lucrurile rele și îl ajută să se dezvolte ca persoană, ca și creștin. Cel cărui îi lipsește acest echilibru și a cărui minte a fost subjucată de tirania pasiunilor a căzut pradă lucrurilor diavolești. De aceea, Sfinții Părinți vorbesc despre autoerotism ca de un vicleșug al diavolului²¹¹, *căci iubirea ruptă de spiritual nu oferă decât trupuri, din care sufletul lipsește și produce ravagii mentale*²¹².

Pornografia este o propagandă prin imagini și o deviere impusă sexualității prin obținerea plăcerii sexuale ca scop unic, femeia fiind degradată la nivelul de marfă, de obiect, de sursă de plăcere. Reclama sonoră și vizuală din comerț, pentru care se cheltuiesc multe miliarde are drept rezultat direct modificarea intenționată a comportamentului și exacerbarea apetitului, mergând până la introducerea unei stări maniacale. Așadar, pornografia îl face pe om incapabil de a iubi femeia și de a-și alcătui o familie creștină. De asemenea distruge sentimentul de pudoare, manipulând conștiința tinerilor, trântind astfel în noroi demnitatea femeii și actul miraculoasei apariții a vieții omenești.

Pornografia reprezintă, prin urmare, un surogat ieftin pentru aceia ce caută nevoia de intimitate. Pentru un dependent de pornografie, fiecare contact sexual virtual este o încercare disperată de a se implica într-o relație fără a fi cunoscut adevărat și fără a fi nevoit să-și asume riscurile care decurg din dezvăluirea intimității reale. Utilizând pornografia ca pe o scurtătură spre intimitate, bărbații în special, încep să se teamă de o relație adevărată și în ciuda singurătății adânci nu mai sunt capabili să-și dăruiască inima unei femei adevărate. În continuare vom trece în revistă principalele neadevăruri pe care pornografia le promovează:

- Femeile nu sunt ființe umane. Femeile prezente pe revista Playboy sunt denumite *iepurăși*, fiind considerate niște animale mici și drăgălașe. Majoritatea materialelor pornografice dezvăluie doar trupul femeii neglijând în totalitate intelectul și sentimentul acesteia.

- Femeile sunt un sport. Materialele pornografice prezintă relațiile sexuale în ipostaza unui joc; ca și în fiecare joc, trebuie să câștigi, să cucerești sau să marchezi.

²¹⁰ *Ibidem.*

²¹¹ *Ibidem.*

²¹² Paul Evdokimov, *Taina iubirii...*, p. 215.

STUDII ȘI ARTICOLE

- Femeile sunt o proprietate. Expuse într-un catalog, asemenea unor mărfuri, femeile pot fi comandate și cumpărate, după ce le-au fost studiate toate detaliile de către potențialii cumpărători.

- Valoarea unei femei este direct proporțională cu gradul de atractivitate al corpului ei. În materialele pornografice, femeile supraponderate sunt ridicularizate pentru simplul fapt că nu se încadrează în tiparul femeii perfecte.

- Femeilor le place să fie violate. În filmele porno femeile pe cale de a fi violate se opun la început, pentru ca apoi să intre în joc și să le placă, violul fiind astfel transformat în ceva incitant și senzual. De asemenea s-a constatat că cererea este foarte mare pentru genul de fotografii care din interdicții legale nu se află în comerțul clasic, adică pentru cele cu conținut pedofil (relații sexuale cu copii), zoofil (relații sexuale cu animale), necrofil (relații sexuale cu oameni morți), sadomasochist²¹³.

În ciuda tuturor tentațiilor și feluritelor ispite, tânărul cu nădejde în Dumnezeu poate să-și păzească mintea prin evitarea îndulcirii ei cu astfel de imagini, fuga de locurile în care ispita e la vedere și prin respingerea gândurilor de rușine încă de la începuturile lor. În paralel cu aceasta e nevoie de multă rugăciune a minții, de chemarea neîncetată a numelui Domnului nostru Iisus Hristos, Acesta devenind astfel străjer al minții și al inimii noastre. Fără să priveghem asupra pulsionilor din noi, nu vom putea spori în viața duhovnicească și nici vindeca de gândurile păcătoase. Terapeutică morală a perversiunilor trebuie făcută în duhul Sfinților Părinți, duhovnicul dând dovadă de o inteligență ascuțită și o mare iubire de oameni. Părintele duhovnicesc trebuie să convingă pe cel cuprins de această înjositoare patimă că întoarcerea la normalitate este posibilă doar în sânul comunității ecleziale. De aceea, fiecare credincios are o mare responsabilitate față de comportamentul semenului său, ajutându-l să se îndrepte pe calea pocăinței și a virtuților creștine.

²¹³ Ierodiacon Cleopa, *Creștinul ortodox în lumea televizorului și internetului*, Editura Panaghia, Sfânta Mănăstire Rarău, p. 105.

V. Lupta, remediile și vindecarea de patima desfrânării

V.1. Mijloace trupești de luptă împotriva patimii desfrânării

Atenția pe care Sfinții Părinți i-au acordat-o acestei patimi, arată cât de periculoasă este, *ea începând să-l supere pe om de la cea dintâi vârstă*²¹⁴, acesta având de luptat împotriva ei întreaga sa viață.

Desfrânarea, excelând într-o violență puternică și o durată foarte lungă, face ca războiul purtat împotriva ei să fie cutremurător și înfricoșător, fiind *mai crâncen decât toate celelalte*²¹⁵. Acest război este o luptă împotriva firii omenești, împotriva diavolului care ispitește și a lumii întregi care *instigă la păcat*²¹⁶, căutând să atragă într-un nisip mișcător, într-o atmosferă viciată de păcat, uscată de adierea Duhului Sfânt, totul ducând la înecul sau asfixierea firii omenești. O observație preliminară, valabilă pentru orice alt păcat: ca să poți scăpa de el, trebuie să fii convins că e vorba de un păcat și că trebuie să scapi de el; căci nu poți să scapi de un rău de care nu ai cunoștință: cum ar admite un bolnav să meargă la medic atâta vreme cât se crede perfect sănătos?²¹⁷.

Lupta finală este împotriva desfrânării cu gândul. Sfinții Părinții stăruie, în general, asupra aplicării tratamentului în partea sufletească a bolii; ei au înțeles că înfrânarea trupului nu e suficientă, ci e nevoie de zdrobirea inimii, adică de smerenie, prin care cerem harul lui Dumnezeu. *Prin urmare, nu ajunge numai postul trupesc pentru dobândirea desăvârșitei neprihăniri și a adevăratei curății, de nu se va adăuga și zdrobirea inimii și rugăciunea întinsă către Dumnezeu și citirea deasă a Scripturilor, și osteneala, și lucrul mâinilor, care abia împreună pot să oprească pornirile cele neastâmpărate ale sufletului, și să-l aducă înapoi de la nălucirile cele de rușine. Mai înainte de toate folosește smerenia sufletului, fără de care nu va putea birui nimeni nici curvia, nici celelalte patimi. Deci de la început trebuie păzită inima cu toată străjuirea de gândurile murdare, căci dracul acesta nu încetează de a război pe om până nu va crede omul cu adevărat că nu prin străduințe și nici prin osteneala sa, ci prin acoperământul și ajutorul lui Dumnezeu se izbăvește de boala aceasta și se ridică la înălțimea curăției*²¹⁸.

Marii asceți au observat ce grave consecințe poate produce desfrânarea în om și din această cauză au afirmat că *nu-i temelie mai tare în toate luptele decât aceea de a înăbuși mai întâi ademenirile dorințelor cărnii*²¹⁹. Primul pas în această luptă este *îndepărtarea imediată de obiectul pasiunii*²²⁰, iar apoi se cere ca toate eforturile să

²¹⁴ Sfântul Ioan Casian, *Despre cele 8 gânduri ale răutății*, în *FR*, vol. I, p. 113.

²¹⁵ Sfântul Ioan Casian, *Așezăminte mănăstirești...*, p. 187.

²¹⁶ Preot Ioan C. Teșu, *Din iadul patimilor...*, p. 414.

²¹⁷ Georges Habra, *Lubire și senzualitate...*, p. 247.

²¹⁸ *Ibidem*, p. 113.

²¹⁹ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 172.

²²⁰ Georges Habra, *op. cit.*, p. 248.

STUDII ȘI ARTICOLE

se depună doar într-o singură direcție, desfrânatul trebuind să se înarmeze pe sine numai împotriva patimii de care se simte cuprins. Cel robit de patimă are nevoie de *exerciții zilnice, continuă preocupare*²²¹ și trebuie să vegheze *cu grijă*²²², căci știe că *orice pasiune trebuie învinsă de o alta, cel puțin la fel de intensă*²²³, și că sunt necesare toate eforturile fizice și psihice pentru a birui această patimă ce-l stăpânește. De aceea el va trebui să lupte cu aceeași pasiune cu care înainte a păcătuit.

Lupta împotriva desfrânării este aspră și îndelungată, iar remediile recomandate de Sfinții Părinți sunt în număr mare, variate și necesită nevoițe îndelungate. Aceste nevoițe sunt adevărate lupte fizice, psihice și duhovnicești. Din această cauză, s-a efectuat o împărțire a remediilor - recomandată chiar de Părinții Bisericii - care se aplică sufletului și trupului.

Există o desfrânare sufletească și una trupească, iar lupta împotriva uneia presupune lupta împotriva ambelor: *Căci acest război este îndoit, aflându-se și în suflet și în trup. De aceea, trebuie să dăm lupta din două părți împotriva lui*²²⁴.

Armele pe care le poate folosi cineva care vrea să se elibereze de patima desfrânării sunt de două feluri: arme de înfrânare a trupului și arme de înfrânare a sufletului. Arme puternice împotriva curviei sunt: rugăciunea smerită și stăruitoare, zdrobirea inimii, foamea, setea, cumpătarea sau înfrânarea de la mâncare și băutură peste măsură, precum și înfrânarea de la somn, căsătoria, iubirea, smerenia, privegherea, spovedania și Împărtășania deasă, singurătatea, evitarea locurilor unde s-ar putea produce căderea, citirea Scripturilor, meditația, alungarea gândurilor de desfrânare încă de la început, dragostea de Dumnezeu, frica de chinuri și dorirea bunătăților cerești, educația aleasă, paza celor cincisimțuri, în special văzul, auzul, pipăitul și mirosul, precum și supravegherea comportamentului, a gândurilor, a faptelor și cuvintelor noastre, precum și a îmbrăcăminte etc.

Cuviosul Nichita Stithatul învață că duhul senzualității îl facem nelucrător cu posturi, privegheri, rugăciuni, umilințe, ostenele ale trupului și cu suprimarea dorințelor noastre prin smerenia sufletului. Acest lucru îl putem vedea din următorul text: *Prin posturi, privegheri, rugăciuni, culcarea pe jos, prin ostenele trupului și prin tăierea vocii noastre întru smerenia sufletului, facem nelucrător duhul iubirii de plăcere. Iar prin lacrimile pocăinței îl legăm și, închizându-l în temnița înfrânării, îl punem în nemișcare și nelucrare*²²⁵.

Dacă nu am face abuz, nu am greși: *Căci Dumnezeu, toate câte le-a făcut, le-a făcut bune și cu măsură. Și cât timp se păzește măsura cumpenei firești și drepte a*

²²¹ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 190.

²²² Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești...*, p. 379.

²²³ Georges Habra, *op. cit.*, p. 249.

²²⁴ Sfântul Ioan Casian, *Așezăminte mănăstirești...*, p. 113.

²²⁵ Cuv. Nichita Stithatul, *Cele trei sute de capete despre făptuire, despre fire și despre cunoștință...*, suta întâi, cap. 43, p. 229.

*pornirilor din noi, mișcările firești nu ne pot sili să ieșim de pe calea cuvenită*²²⁶. Din mâncările grele, consideră Sfântul Nicodim Aghioritul, *se nasc zeurile cele groase, din zeurile cele groase umezelile cele groase și sângele cel gros, din sângele cel gros, cărnurile cele groase, din cărnurile cele groase înmulțirea seminței și pentru aceea silnicele gânduri; și dintru acestea toate se iscă atunci ticălosului trup o văpaie și un cuptor babilonesc*²²⁷, fierbințeala trupului ce caută să se potolească prin satisfacerea patimii. Sfântul Isaac Sirul ne învață și el că e cu neputință să biruim gândurile trupești atât timp cât suntem îndestulați de pâine, apă și somn: *Nu e cu puțință să biruim gândurile rele legate de stârniri trupești, sau este foarte greu. Unii le numesc săbii cu două tăișuri împotriva noastră. Nu poate fi odihnă din partea lor, câtă vreme e săturare de pâine, apă și somn și suntem aproape de lucruri care ne stârnesc prin simțuri*²²⁸.

Sfântul Ioan Damaschin în scrierea sa *Cuvânt minunat și de suflet folositor*, amintește desfrânarea printre păcatele părții poftitoare: lăcomia pântecului, nesăturarea, beția, curvia, preacurvia, desfrânarea, iubirea de plăceri. Tot el este cel care arată tămăduirea sau remediile acestora, și anume postul, înfrânarea, reaua pătimire, dorul după împărăția lui Dumnezeu și poftirea înfierii. Același Sfânt Părinte în altă parte arată că *lăcomia pântecelui este stinsă prin înfrânare; curvia prin dorul dumnezeiesc și prin dorința bunurilor viitoare*²²⁹.

Dintre metodele recomandate de Sfinții Părinți ca esențiale în lupta cu desfrânarea, cel mai des întâlnit în scrierile duhovnicești este postul, Părinții bine știind că postul nu este omorător de trupuri precum patima desfrânării, ci factor de disciplinare a trupurilor pentru a fi înduhovnicite. Stomacul să fie pus *la strâmtoare*²³⁰ și pentru a putea fi înăbușite dorințele *fără de măsură*²³¹ este bine să se postească rațional, *prin scularea fără a fi sătul de la masă, pentru a nu-ți mări poftele care te îndeamnă să-ți satisfaci plăcerile*²³². Sfântul Ioan Gură de Aur, arată și el ca mijloace trupești de biruire și tămăduire a desfrânării, postul, cumpătarea: *că după cum îmbuibarea cu mâncare este pricină și prilej de nenumărate rele pentru oameni, tot așa și postul și disprețul pântecelui ne este întotdeauna pricină de nespuse bunătăți*²³³. În această privință, Sfântul Ioan Scărarul precizează: *Cel ce*

²²⁶ Sfântul Isaac Sirul, *op. cit.*, p. 151.

²²⁷ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri...*, p. 92.

²²⁸ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, partea a II-a, recent descoperită, cuv. 31, studiu introd. și trad. diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2003, p. 432.

²²⁹ Sfântul Ioan Damaschin, *Cuvânt minunat și de suflet folositor*, în *Filocalia...*, vol. IV, pp. 191-192.

²³⁰ I.P.S. Nicolae Corneanu, *Patristica mirabilia. Pagini din literatura primelor veacuri creștine*, Editura Polirom, Iași, p. 341.

²³¹ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 175.

²³² Clement Alexandrinul, *Pedagogul...*, p. 288.

²³³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Facere...*, omilia I, II, vol. 21, p. 33.

STUDII ȘI ARTICOLE

*voiește să biruiască dracul curviei cu lăcomia pântecelui și săturarea este asemenea celui ce voiește să stingă (pârjolul) focul cu gaz*²³⁴.

Postul este numit *dătător și păzitor de feciorie*²³⁵ și *tovarăș al înfrânării, creator al castității*²³⁶, căci castitatea este *unificare în iubire, integrare a faptelor haotice ale vieții într-o relație personală*²³⁷ care se poate realiza fie în planul iubirii omenești, fie direct cu Dumnezeu. Astfel, se realizează o asceză care devine armă împotriva desfrânării constând într-o *înfrânare biologică și trupească, înfrânare morală și duhovnicească*²³⁸, atât pentru cei căsătoriți, cât și pentru monahi. Luată din acest punct de vedere, fără exagerări, asceza are un aspect și un efect pozitiv, fiindcă duce la *restaurarea caracterului*²³⁹, înfrânarea pântecelui și castitatea nu mai sunt *nici o utopie, nici o naivitate și nici o tăgăduire a vieții*²⁴⁰. Ascetul nu luptă împotriva corpului, ci a cărnii. Pentru a-și salva trupul trebuie să dezrădăcineze din el egoismul. Lupta spirituală și asceza duc la frumusețe, fac persoanele frumoase, deoarece permit propriului corp să trăiască din ce în ce mai mult ca și corp pnevmatic, spiritual, ca loc al iubirii²⁴¹.

În timpul încercărilor de a ieși de sub influența malefică a ispitelor diavolești, care împing spre *poftă urâtă și spurcată*²⁴², Părinții sfătuiesc că *pentru ca aceste imagini înșelătoare să nu se mai furișeze trebuie să păstrăm mereu un post egal și măsurat*²⁴³. În acest mod, se poate ajunge la *îndepărtarea imaginilor necurate*²⁴⁴ care apar dacă nu suntem *stăpâni pe stomac și pe cele de dedesubtul stomacului*²⁴⁵. Aici se evidențiază că *cel care este în stare să-și stăpânească pântecul va ști să stăpânească și sexul*²⁴⁶. Referitor la acestea, atât știința medicală cât și arta duhovnicească au arătat fără echivoc că multă mâncare și mai ales băutura fără cumpătare stimulează și conduc inevitabil la declanșarea în gând și în trup a trândăviei și a curviei.

Remediul ce apare frecvent în legătură cu postul, fie el trupesc, fie sufletec, este înfrânarea. Îndemnul la înfrânare îl găsim la majoritatea Părinților Bisericii. Dintre aceștia, Sfântul Efrem Sirul și Sfântul Simeon Noul Teolog subliniază faptul

²³⁴ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara...*, cuv. XV, p. 224.

²³⁵ Sfântul Efrem Sirul, *Cuvinte și învățături*, cartea a III-a, tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Eftimie, Episcopul Romanului, Editura Bunavestire, Bacău, 1996, p. 39.

²³⁶ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări...*, p. 351.

²³⁷ Olivier Clément, *op. cit.*, p. 57.

²³⁸ Iosif Vatopedinul, *Asceza, maica sfințeniei*, trad. din limba greacă de ieromonahul Agapie, Editura Bizantină, București, 2000, p. 24.

²³⁹ *Ibidem*, p. 25.

²⁴⁰ V. V. Zenkovsky, *op. cit.*, p. 19.

²⁴¹ Marko Ivan Rupnik, *op. cit.*, p. 23.

²⁴² Sfântul Nil de la Sorska, *Lucrarea minții și așezământ ucenicilor săi*, Editura Credința Strămoșească, Iași, 1999, p. 60.

²⁴³ Sfântul Ioan Casian, *Așezăminte mănăstirești...*, p. 196.

²⁴⁴ V. V. Zenkovsky, *op. cit.*, p. 69.

²⁴⁵ Clement Alexandrinul, *op. cit.*, p. 281.

²⁴⁶ Georges Habra, *op. cit.*, p. 196

că înfrânarea înseamnă *a face lucrurile cu frâu, adică a avea controlul lor*²⁴⁷, iar *cine se înfrânează pe sine pune și altora frâu*²⁴⁸. Deci dacă tu ești ispitit să păcătuiești, patima care te stăpânește este atât de puternică și de evidentă în manifestare încât îi poate ori sminti, ori chiar împinge să te urmeze, în înfăptuirea răului, cei slabi. De aceea este necesară înfrânarea ca și postul, deoarece amândouă sunt leacuri doctoricești și de folos spre biruirea acestei patimi.

Fiind o patimă trupească și slujindu-se de trup pentru împlinirea ei, desfrânarea se slujește cel mai mult de simțurile trupești, pe care că le întoarce de la menirea lor firească, împotriva voinței Creatorului. Simțurile necontrolate, neținute în frâu, devin o *mincinoasă Dalilă*²⁴⁹, strecurând în mintea și sufletul omului otrava păcatului. Paza simțurilor, în special văzul, auzul, pipăitul și mirosul este un eficient mijloc de luptă împotriva desfrânării, căci aceste simțuri constituie căile sau porțile de intrare ale ispitelor, multe dintre ele legate de patimile trupești. Atunci când aceste porți sunt larg deschise, scăpate de sub supravegherea rațiunii și orientată spre o exacerbare sau o excitabilitate bolnavă a trupului, ele strecoară în minte și în suflet chipurile, imaginile, amintirile sau închipuirile erotice²⁵⁰.

Într-o scrisoare către un fiu duhovnicesc, Avva Efrem, stareț al Mănăstirii Filotheu din Muntele Athos, îl îndemna pe acesta: *Atunci când ai război trupesc, fii foarte atent cu fanteziile necurate, care produc gânduri murdare, alungă-le de îndată ce apar. Imediat să spui rugăciunea cu durere în suflet și pe loc vei fi eliberat de războiul trupesc*²⁵¹.

Prin intermediul văzului, sufletul nostru poate fi atacat de imagini păcătoase, ademenitoare, ispititoare și înșelătoare, care apoi își pot imprima formele lor asupra minții, silindu-o să se cufunde în ele și să caute să le dezvolte și să le împlinească. Imaginile au puterea de a crea anumite dispoziții – bune sau rele –, iar atunci când nu sunt controlate, pot evolua până la stadiul de patimi sau pasiuni²⁵².

Dumnezeu ne interzice curiozitatea ochilor, spre a ne întoarce de la rău, așa cum un tată interzice copilului său, chiar și numai să atingă un cuțit, spre a-l feri de riscul de a se tăia cu el. Curiozitatea ochilor aprinde focul poftei păcătoase ca un incendiu. Cel ce își lasă privirile să rătăcească se aseamănă unui vizitru care nu își are ochii ațintiți asupra cailor și din care cauză cailor vor sfârși prin al târî în prăpastie. El se aseamănă cu o fortăreață cu porțile nepăzite și care din această cauză, poate cădea lesne în mâinile inamicului²⁵³.

²⁴⁷ Iosif Vatopedinul, *op. cit.*, p. 7.

²⁴⁸ Fr. W. Forster, *op. cit.*, p. 176.

²⁴⁹ Nicodim Aghioritul, *Carte folositoare de suflet – sfātuire către duhovnic*, Editura Bunavestire, Bacău, 1996, p. 414.

²⁵⁰ Preot Ioan C. Teșu, *Patima desfrânării și lupta împotriva ei...*, p. 94.

²⁵¹ *Comori din Sfântul Munte Athos, culese din scrisorile și omiliile Arvei Efrem*, Editura Bunavestire, Bacău, 2001, p. 152.

²⁵² Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 94.

²⁵³ Constantin Pavel, *op. cit.*, p. 436.

STUDII ȘI ARTICOLE

Din cele cinci simțuri, ochii ocupă un loc important, fiind numiți atunci când se abat de la scopul lor firesc, *limanuri ale deșertăciunilor*²⁵⁴, *ferestre ale pierzării*²⁵⁵, arătându-se astfel că prin ei ia ființă pofta nerușinată care poate să întineze inima cu *noroiul patimilor*²⁵⁶. Fiind adevărate porți prin care *veninul otrăvitor al plăcerilor*²⁵⁷ intră în suflet, trebuie să li se pună o puternică stavilă, pentru că dacă nu ești desfrânat cu ochii, *nu vei fi desfrânat cu mintea*²⁵⁸. Trebuie să precizăm că nu privitul în sine spre o femeie este păcat, ci privitul cu poftă. Numai acest fel de privire te face să te scufunzi în *adâncul desfrânării*²⁵⁹, să ajungi *prizonier*²⁶⁰ și să *săvârșești totul*²⁶¹, păcătuiind cu deplină știință și cu voință liberă. *Căci când căutând cu iscodire te vei minuna și vei pofti, ai primit săgeata*²⁶². Părinții ne recomandă să nu privim des, insistent și lung spre o femeie, pentru că poți ațâța pofta și astfel riști să introduci în tine sămânța desfrânării. Nu trebuie să se uite că *cine privește la altcineva primește în sine ceva din însușirile aceluia. Prin privire are loc o comunicare; ea nu e numai un act de la distanță*²⁶³. Cu alte cuvinte, primești otrăvă sau balsam, în funcție de cum privești și la cine privești. În acest sens, Sfântul Ioan Gură de Aur precizează: *Nu te uita la frumusețe străină, căci Hristos pedepsește chiar privirea, pentru ca nu cumva prin această îngăduință să prinzi curaj și să cazi în păcat [...] căci rotindu-ți ochii pretutindenea, nedreptățești pe aceea la care te uiți, că o atingi cu ochii nelegiuți. Chiar dacă n-o atingi cu mâna, o atingi cu ochii. De aceea și asta se socotește desfrânare și aduce asupra-ți chin greu, înaintea chinului din iad, că-ți umple sufletul de neliniște și tulburare*²⁶⁴. Același autor, în altă parte, sfătuiește: *Când tu vezi o femeie frumoasă, nu te gândi de'ndată cum ai putea să te bucuri de plăcerea ei, ci cum să te izbăvești de această plăcere*²⁶⁵.

Prin intermediul auzului, pot pătrunde în mintea noastră cuvinte josnice, expresii sau formulări triviale, cu tentă erotică, iar într-un suflet slab, acestea se pot transforma în adevărate voci interioare, instigatoare la păcat. Mecanismul erotic se sprijină nu numai pe imagini, ci și pe cuvinte. Astfel, trebuie evitate convorbirile prea familiare și prea îndelungate cu femeile, cu care trebuie să ne purtăm cu

²⁵⁴ Monah Agapie Criteanu, *Mântuirea păcătoșilor*, Editura Bunavestire, Bacău, 2001, p. 300.

²⁵⁵ *Ibidem*.

²⁵⁶ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoiță*, tipărit cu binecuvântarea Preasfințitului Iustinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Editura Bunavestire, Bacău, 1997, p. 127.

²⁵⁷ Monahul Agapie Criteanu, *op. cit.*, p. 83.

²⁵⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, Trad., introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, în col. PSB, vol. 23, EIBMBOR, București, 1994, p. 220.

²⁵⁹ *Ibidem*, p. 98.

²⁶⁰ *Ibidem*.

²⁶¹ *Ibidem*.

²⁶² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Puțul și împărțirea de grâu. 57 de predici de Sfântul Ioan Gură de Aur*, Editura Bunavestire, Bacău, 1995, p. 156.

²⁶³ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Tâlcuire la Cântarea Cântărilor*, trad. și note de Preot Prof. D. Stăniloae, în vol. *Scrieri Partea I*, col. PSB, vol. 29, EIBMBOR, București, 1991, p. 178.

²⁶⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei...*, omilia XVII, 2, pp. 220-221.

²⁶⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei II Corinteni...*, omilia VII, p. 109.

bărbăție și modestie. Să ne ferim de a spune sau a asculta glume indecente, căci e cu neputință ca cineva să fie imoral în vorbă și neprihănit în faptele lui. Apoi, de obicei, ajungem să și facem ceea ce ne place să spunem sau să auzim.

Noi, ca și creștini, trebuie să ne ferim cât mai mult de *cuvinte urâte și vorbe care închipuiesc patima*²⁶⁶ și nu trebuie să avem *nici glas împodobit și trăgător către poftă și către amăgire*²⁶⁷. De aceea, se spune: *astupă-ți urechile*²⁶⁸ pentru ca astfel să nu auzi *cuvinte necuviincioase și de rușine*²⁶⁹, *care pornesc patimile*²⁷⁰ pentru că îți otrăvești sufletul tău și altora vorbind despre lucruri josnice și deosebit de desfrânate, făcând astfel loc de pătrundere a patimii.

Sfântul Nicodim Aghioritul ne avertizează asupra căderilor ce se pot naște din auzirea și ascultarea îndemnurilor la păcate: *urechile sunt al doilea organ al simțurilor ce ne întâmpină, după rânduială. Deci să ne străduim a tăia de la dânsule cântecele stricate, alcătuite pentru dezmiardare și care varsă în urechi mierea prea dulce a văzduhului. Căci, după cum mi se pare mie, trei vătămări se nasc din aceasta. Mai întâi, pentru că slăbănesc îndrăznețul și viteazul cuget al sufletului, așezându-l astfel încât se feminizează și de multe ori adoarme întru dulcea auzire a unora ca acestora și rămâne nesimțitor, ca într-o dulce adormire. A doua, pentru că din auzirea acelor dezmiardătoare cântece, mintea, cu închipuirea sa, nu încetează să-și închipuie cele înțelese din cântece, iar de aici se umple de multe chipuri și împătımire. Și a treia, chiar dacă se întâmplă, să zicem, să nu vadă fețele celor ce cântă, cu toate acestea, glasul singur este destul pentru a ne închipui cu imaginația (fețele lor) care trezesc în suflet poftirea inimii și-l trag spre învoirea cu gândurile*²⁷¹.

Pipăitul și mirosul sunt simțuri mai alunecoase, iar cel ce a căzut pe panta lor, cu greu se poate izbăvi din robia lor, din neastâmpărul și setea lor neostoită. Remediu îl constituie austeritatea și decența în gesturi, ținută, conduită și îmbrăcăminte²⁷².

Supravegherea comportamentului, a faptelor și gândurilor noastre, precum și a îmbrăcăminteii, poate fi socotită un bun remediu împotriva patimii desfrânării. Un bun creștin se ferește, mai întâi de toate, de a fi o ispită, o sminteală, o cauză a căderii altora, după cum, în același timp, luptă cu putere împotriva unor astfel de conduite ale celorlalți. Un bun creștin trebuie să înlăture din ținuta sa și din gândirea sa ce este rău și neputincios, iar cuvintele sale să fie ziditoare și mântuitoare. Cel ce luptă să-și controleze și să-și ordoneze moral gândurile și cuvintele, trebuie să-și supravegheze și ținuta trupească, îmbrăcăminteii, pentru a nu fi pricină de sminteală, celor mai slabi și neputincioși. De asemenea creștinul trebuie să fie modest, smerit și

²⁶⁶ Sfântul Efreim Sirul, *Cuvinte și învățături...*, cartea a treia, p. 87.

²⁶⁷ *Ibidem.*

²⁶⁸ Monahul Agapie Criteanu, *op. cit.*, p. 83.

²⁶⁹ *Ibidem.*

²⁷⁰ Sfântul Nil de la Sorska, *Lucrarea minții și așezământ ucenicilor săi...*, p. 61.

²⁷¹ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri...*, p. 75.

²⁷² Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p. 95.

STUDII ȘI ARTICOLE

decent în îmbrăcăminte. Dacă hainele scumpe, luxul în îmbrăcăminte sunt expresii ale *slavei deșarte, hainele provocatoare, indecente exprimă pofta și goana după plăcere trupească și constituie o cauză de sminteală și cădere*²⁷³. Creștinului îi este recomandată modestia, smerenia și decența în îmbrăcăminte. Omul din afară este după chipul celui din interior. Exteriorul revelează și înrăurește interiorul. Dacă hainele scumpe, luxul în îmbrăcăminte sunt expresii ale *slavei deșarte, hainele provocatoare, indecente, exprimă pofta și goana după plăcerea trupească și constituie o cauză de sminteală și cădere*. Ceea ce trebuie să caute creștinul nu este a-și împoțona trupul cu haine extravagante, după o modă ce nu are nimic comun cu morala creștină, ci a-și împodobi sufletul cu veșmântul virtuților: credința, temerea de Dumnezeu, înfrânarea, pocăința, paza minții și a inimii, nădejdea, smerenia, iubirea.

Sfântul Nicodim Aghioritul consideră că hainele sunt prilej de amintire a căderii și izgonirii din rai a primilor oameni care fuseseră acoperiți la început de dumnezeiescul har. În acest sens, Sfântul Nicodim întreabă: *Ce rost are ca această aducere aminte a pedepsei să se facă cu haine strălucite și de mult preț? Îmbrăcarea hainelor să ne fie necurmată aducere aminte de căderea bunătății și învățătura spre pedeapsă pe care pentru neascultare, neamul omenesc a primit-o*²⁷⁴.

Cumpătarea și înfrânarea, decența și temperanța, modestia și smerenia trebuie să caracterizeze toate trăirile autentice creștine.

Creștinul trebuie să fie caracterizat de verticalitate în gândire, faptă și cuvânt. Mântuitorul condamnă comportamentul duplicitar, arătând că omul nu poate sluji la doi stăpâni în același timp. De altfel, minciuna, fariseismul și ipocrizia, constituie cauze ale sciziunii interioare, surse ale conflictelor sufletești.

Părinții neptici ne îndeamnă să păzim mai ales capul șarpelui, adică gândul vătămător, ca nu cumva, prin primirea capului (prima răsădire a gândului) să primim și celălalt trup al șarpelui (consimțirea cu plăcerea). Până sunt încă prunci fii Babilonului, adică gândurile viclene, să-i ucidem lovindu-i de piatră (Ps. 136, 9), aceasta din urmă fiind chiar Hristos *căci de se vor face bărbați prin învoirea noastră, nu fără mare suspin și grea osteneală vor fi biruiți*²⁷⁵. Lupta cu gândurile de curvie este foarte puternică. În acest sens, Cuviosul Isaia Pustnicul spune limpede: *De se seamănă în tine plăcerea curviei, când șezi în chilia ta, ia seama și opune-te gândului tău ca să nu te răpească. Silește-te să-ți aduci aminte de Dumnezeu, că El ia aminte la tine, și că de cugeți ceva în inima ta, toate sunt descoperite înaintea Lui*²⁷⁶. Cel ce luptă să-și ordoneze moral gândurile și cuvintele, trebuie să-și supravegheze și ținuta trupească și îmbrăcămintea.

²⁷³ Sfântul Tihon din Zadonsk, *Despre păcate...*, pp. 219-221.

²⁷⁴ Sfântul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, p. 110.

²⁷⁵ Sfântul Ioan Casian, *Așezăminte mănăstirești...*, p. 103.

²⁷⁶ Cuv. Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte...*, p.113-114.

Alte mijloace trupești de tămăduire a desfrânării ar mai fi și evitarea convorbirilor prea familiare cu femeile, deoarece în fiecare femeie ni se recomandă să vedem o soră întru Domnul, potențială sau viitoare sfântă, mucenică, mărturisitoare, cuvioasă, trimisă de Dumnezeu să ne ajute în dificila lucrare de mântuire și nicidecum o ispită în calea acesteia. Un alt mijloc ar mai fi și ferirea de a spune sau a asculta glume imorale, indecente triviale, cu substrat erotic, întrucât acestea pot crea ispite sau poftes ascunse, ferirea de a privi tablouri, imagini, reprezentări, fotografii, care pot pătrunde prin intermediul simțurilor, provocând ravagii în sufletul nostru, căci *împotriva acestei patimi să lupți, nu stându-i împotriva [...] ci fugind cu toată puterea de orice prilej care te poate ademeni*²⁷⁷.

Sfântul Ioan Scărarul amintește și alte nevoințe cum ar fi *sacul, cenușa, starea în picioare toată noaptea, mulțumirea cu pâine, limba arsă și cu măsură răcorită, așezarea în coșciuge, ajutorul unui părinte sau al altui frate sânguincios, bătrân cu cugetul*²⁷⁸. Acestea sunt sfaturi date pentru cazurile mai grave, care pot depăși puterea celui încercat de patima desfrânării, fiind necesar ajutorul, în special pentru monahi, unui frate care îl poate sfătui în situațiile mai grele. Pentru mireni, sfatul părintelui duhovnic este mai mult decât binevenit în condițiile în care patima nu mai poate fi ținută în frâu, de aceea *trebuie să te nevoiești din toate puterile, pentru că fără nevoiești nu vei dobândi nimic*²⁷⁹.

Sfinții Părinți sunt de părere că ceea ce ajută la *alungarea acestei boli*²⁸⁰ este liniștea și singurătatea. Luptând cu patima, e recomandabilă depărtarea de ceea ce îi poate da viață, deoarece *maica faptei e atingerea, precum a acesteia, vederea, și a acesteia auzul și mirosirea*²⁸¹. Sfatul în această privință este *să fugim, începând chiar de la privire*²⁸², pentru că, având *gânduri sănătoase*²⁸³, o atenție deosebită a ochilor, înfrânare limbii, prin ferirea de a auzi *vorbe necuviincioase*²⁸⁴, prin *lepădarea gândurilor, amintirilor și imaginilor necurate de îndată ce se ivesc*²⁸⁵ vedem cum *se surpă dracul curviei*²⁸⁶. Pericolul cel mai mare este când *se aprinde pofta ca un foc mare și arde sufletul și îl face negru și urât*²⁸⁷ în momentul în care ne amintim o împrejurare sau un chip care ne-a răscolit patima, ori am încercat a ne

²⁷⁷ Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, Editura Bunavestire, Bacău, 1996, p. 55.

²⁷⁸ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 236.

²⁷⁹ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *op. cit.*, p. 246.

²⁸⁰ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 189.

²⁸¹ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *op. cit.*, p. 234.

²⁸² *Ibidem*.

²⁸³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie...*, p. 42.

²⁸⁴ Sfântul Nil de la Sorska, *op. cit.*, p. 61.

²⁸⁵ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 476.

²⁸⁶ Sfântul Efreim Sirul, *Cuvinte și învățături*, tomul II, transliterație, corectură și diortosire după ediția din anul 1819, apare sub îngrijirea protosinghelului Ioan Filaret, Editura Bunavestire, Bacău, 1998, p. 137.

²⁸⁷ Sfântul Teodor Studitul, *op. cit.*, p. 164.

STUDII ȘI ARTICOLE

război cu gândurile, folosind *combaterea prin contradicere*²⁸⁸, când ar fi trebuit să ni le scoatem imediat din minte. Putem evita ispita luând aminte la sfatul Sfântului Simeon Noul Teolog, care scrie în *Discursul despre nepătimire și viața virtuoasă*, recomandând *omorârea vocii proprii, nu numai a celei din afară*²⁸⁹, dar și *a celei dinăuntru, adică mișcarea inimii, ca de exemplu a nu privi pătimaș, a nu îmbrățișa pătimaș*²⁹⁰.

În momentele în care ne amintim de o anumită persoană a cărei înfățișare ne răscolește simțurile putem alunga această ispită cu pomenirea poveștelor Sfinților Părinți care sfătuiau să ne gândim că acel om este doar un mormânt văruit²⁹¹, flegmă, sânge și zeamă de hrană putredă²⁹², pământ este și cenușă²⁹³. Deci, asceții răsăriteni ne îndeamnă ca, în acele momente de ispită și atac, să medităm la soarta care așteaptă un trup omenesc, oricât de frumos ar fi el, după moarte: pământ și cenușă, viermi, putreziciune și urâciune. *Frumusețea trupului* – spune Sfântul Ioan Gură de Aur - *nu-i făcută din altceva decât din flegmă, sânge, scurgeri, fiere și hrană amestecată cu sucuri. Ochii, obrații și toate celelalte mădulare ale trupului cu ele se hrănesc; dacă n-ar primi în fiecare zi hrana aceea care le vine din stomac și ficat, atunci pielea s-ar zbârci, ochii s-ar duce în fundul capului și îndată toată frumusețea chipului ar zbura. Așadar, dacă te-ai gândi ce-i în lăuntru ochilor frumoși, ce-i în lăuntru unui nas statuar, ce-i în lăuntru gurii și obraților, ai spune că toată frumusețea trupului nu-i altceva decât un mormânt văruit și plin pe dinăuntru de atât de multă murdărie. Dacă ai vedea o bucățică din aceste materii din care-i alcătuit trupul, de pildă o bucată de flegmă sau de scuipat, n-ai putea s-o atingi nici cu vârful degetelor și n-ai suferi s-o vezi. Acum spune-mi, poți să cazi de uimire în fața unui depozit care ține înăuntru atâta murdărie?*²⁹⁴ *De la avva Ammona aflăm următorul sfat: Dacă te lupți cu plăcere dorința de femei, gândește-te unde se află acelea care au murit. Și așa te vei liniști*²⁹⁵.

Când vorbește despre patimi, Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește despre tirania obișnuinței ce devine ca o trebuință a naturii sau ca o a doua natură, sau, spunem noi, despre un automatism al patimii, iar când oferă remedii desfrânării, printre altele, Sfântul Ioan spune: *și dacă obișnuința zămislește această patimă, înseamnă că tot ea o și poate stinge, căci mulți iubind în acest fel, au încetat de a mai iubi, ne mai*

²⁸⁸ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 476.

²⁸⁹ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze...*, p. 266.

²⁹⁰ *Ibidem*.

²⁹¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Mărgăritarele*, colecția *Ortodoxia Românească*, Editura *Pelerinul Român*, Oradea, 1994, p. 7.

²⁹² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Puțul și împărțirea de grâu...*, p. 159.

²⁹³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Mărgăritarele...*, p. 7.

²⁹⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt de sfătuire către Teodor cel căzut*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor*, trad. din limba greacă și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2001, p. 355.

²⁹⁵ Avva Ammona, *Cuvinte filocalice*, trad. de Ierom. Ștefan Nuțescu, în colecția *Comorile Pustiei*, vol. 3, Editura Anastasia, București, 1995, p. 120.

văzând pe cele pe care le iubeau. Aceasta desigur că se pare pentru un timp scurt foarte dureros și foarte dezgustător, dar cu timpul, devine plăcut, și la urmă patima devine cu neputință chiar celor ce ar voi²⁹⁶.

Un alt mijloc de luptă împotriva desfrânării este și căsătoria, despre aceasta vorbește Sfântul Ioan Gură de Aur când zice: *Căsătoria este mare folos pentru cei care și acum, după predicarea Evangheliei, se tăvălesc în mocirla patimilor, pentru cei care doresc să ducă o viață asemănătoare poruncilor, pentru cei care nu se pot stăpâni de a-și strica trupul și sufletul în locașurile de desfrâu. Pentru aceștia, deci, căsătoria este de mare folos, căci îi scapă de necurăție, îi scapă de umblatul din femeie în femeie și le dă puțința să trăiască în sfințenie și castitate²⁹⁷.*

Sfinții Părinți găsesc că înăbușirea acestei patimi se poate face chiar prin asumarea stării de monah sau de om căsătorit a creștinului. Acestea pot fi două din remediile pe care le poate alege cel pătimăș, din moment ce se vorbește de existența a trei căi de viețuire: fecioria, căsătoria și desfrânarea. Fecioria poate fi acceptată alegând monahismul sau celibatul și păstrarea ei obține cunună, *căsătoria o laudă moderat, iar desfrânarea - corecție și pedeapsă²⁹⁸*. Pentru a evita pedeapsa se cere ca *fiecare să fie în inima lui călugăr și ascet²⁹⁹*, adică să-și înfrâneze poftele și să iubească curăția fizică și sufletească, deoarece *omul virtuos se bucură și de ajutorul cel de sus³⁰⁰*. Fericitul Augustin a surprins foarte bine importanța curățeniei sufletești prin afirmația că *fecioria trupului aparține unui mic număr, dar fecioria inimii trebuie să fie a tuturor³⁰¹*.

Cei care au fost cumplit războiți de patima desfrânării și au ales calea îngerească pot avea *râvnă tot atât de mare în săvârșirea virtuții, pe cât de mare le-a fost râvna în săvârșirea păcatului³⁰²*, mai ales că s-au hotărât să meargă pe această cale pentru a dobândi *o biruință asupra păcatului³⁰³*. O încercare de a scăpa de demonul curviei poate fi, pentru monah, *retragerea în liniștea sihăstriilor care potolește patimile³⁰⁴*, dar cei mai mulți părinți sfătuiesc ca *niciodată să nu vorbești cu femei³⁰⁵*. Deoarece, la fel cum *uleiul alimentează fitilul unei candelă aprinse³⁰⁶*, tot așa *focul patimilor este stârnit de întâlnirea cu femei³⁰⁷*, de aceea orice monah

²⁹⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei II Corinteni...*, omilia VII, p. 112.

²⁹⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie...*, p. 33.

²⁹⁸ Georges Habra, *op. cit.*, p. 175.

²⁹⁹ Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, Trad. de Nicolae Grosu, Editura Paideia, București, 1997, p. 172.

³⁰⁰ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Facere II...*, p. 279.

³⁰¹ Fer. Augustin apud Părintele Galeriu *Prefață la Sfântul Vasile cel Mare*, Sfântul Paisie Velicikovski, Cuviosul Nichifor Theotokis, *Sfaturi la intrarea în monahism*, în colecția *Comorile Pustiei*, nr. 21, Editura Anastasia, 1998, p. 32.

³⁰² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt de sfătuire...*, p. 363.

³⁰³ V.V. Zenkovsky, *op. cit.*, p. 25.

³⁰⁴ Clement Alexandrinul, *Stromatele...*, p. 372.

³⁰⁵ Sfântul Efreim Sirul, *Cuvinte și învățături...*, tomul II, Editura Bunavestire, Bacău, 1997, p. 330.

³⁰⁶ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *op. cit.*, p. 200.

³⁰⁷ *Ibidem*, p. 200.

STUDII ȘI ARTICOLE

care nu reușește să fugă la timp este sfătuit să țină ochii în jos și să privească fără patimă³⁰⁸, iar după câteva cuvinte de întărire și mângâiere sufletească³⁰⁹ să plece cât mai repede pentru ca imaginea femeii cu care a vorbit să nu-i rămână în minte și să-i aprindă patima.

Pentru cei cărora crucea călugăriei li se pare prea grea de dus, Sfinții Părinți le recomandă cealaltă cale, cea a căsătoriei. Păstrarea sufletului neîntinat se poate realiza în cadrul unei căsătorii *binecuvântate haric prin Sfântă Taină și conservată monogamic, prin păzirea Canoanelor, fără cădere în adulter sau perversiune*³¹⁰. Prin căsătorie, cei doi se fac părtași unui *așezământ sfânt care susține echilibrul psiho - somatic, moral și spiritual*³¹¹. În primele secole creștine, Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că din cauză că *tinerii sunt lăsați de - capul lor*³¹² gustă paharul plăcerilor păcătoase. Astfel, el recomanda căsătoria, pentru că, prin asumarea responsabilităților ei, se *ușurează mai mult lupta împotriva păcatului*³¹³. În zilele noastre, criza nu a dispărut, ci a căpătat proporții înfricoșătoare. Astăzi tânărul contemporan caută nemurirea în lucruri trecătoare care nu-i pot *potoli setea de infinit*³¹⁴ căci ceea ce găsește în patimă este un *infinit de proastă calitate*³¹⁵.

De aceea, căsătoria a fost și este considerată *remediul ideal pentru îndepărtarea desfrâului și a desfrânării*³¹⁶, iar curăția în căsnicie înseamnă iubirea celui alt în Dumnezeu și iubirea lui Dumnezeu în celălalt³¹⁷. Un cuvânt foarte frumos al Sfinților Părinți spunea că, dacă în momentele în care ispita te îndeamnă a păcătui din cauza altei femei, în minte îți vei avea *amintirea neîncetată a soției, niciodată nu vei păcătui*³¹⁸. În privința aceasta, Sfântul Ioan Gură de Aur menționează: *Dacă cineva își iubește femeia după cum trebuie a o iubi, apoi chiar de ar fi cât de stricat, totuși pentru dragostea ei nu va dori a vedea pe o alta. <<Tare este ca moartea dragostea>> (Cânt. 8, 6), zice înțeleptul, astfel că a fi desfrânat de nicăieri nu vine, fără numai din a nu iubi*³¹⁹. Căsătoria a fost, este și va rămâne o taină a sfințeniei³²⁰, care *poartă girul nemuririi*³²¹, este *ceva mistic*³²², de

³⁰⁸ *Ibidem*, p. 197.

³⁰⁹ *Ibidem*, p. 197.

³¹⁰ Părintele Galeriu, *Prefață la Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Paisie Velicikovski, Cuv. Nichifor Theotokis, op. cit.*, p. 33.

³¹¹ *Ibidem*.

³¹² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Matei...*, p. 694.

³¹³ *Ibidem*.

³¹⁴ V.V. Zenkovsky, *op.cit.*, p. 50.

³¹⁵ *Ibidem*.

³¹⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie...*, p. 33.

³¹⁷ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 485.

³¹⁸ Herma, *Păstorul*, Porunca IV, în vol. *Scriverile Părinților Apostolici*, trad., note și indici de Pr. D. Fecioru, București, 1979, p. 300.

³¹⁹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni...*, omilia XXXIII, p. 357.

³²⁰ Prof. Ion Lazăr, *op. cit.*, p. 50.

aceea, în cadrul ei, nu este îngăduit senzualismul (urmărirea exclusivă a atracțiilor care apar de pe urma simțurilor³²³. În această ordine de idei, în trecut, dar cu atât mai mult în zilele noastre, căsătoria nu are sens decât în credința în Hristos, în Evanghelie³²⁴.

Sfântul Apostol Pavel arată că și în căsătorie, soții sunt datori de a petrece un timp în castitate, mai ale în vremea posturilor rânduite de Biserică, pentru a se uni cu Dumnezeu. Din acest motiv Biserica Ortodoxă prezintă familia creștină ca pe o cale duhovnicească deosebit de importantă, ca pe un *loc* mistic în care bărbatul și femeia lupta interior pentru unirea cu Atotțiitorul.³²⁵ În căsătorie sunt necesare perioade de asceză trupească a cuplului, urmată de ambii soți, aceasta având ca scop să *precumpănească transcendența persoanei în raport cu o natură căzută*³²⁶, predispusă spre *împușinare biologică și degradare morală*³²⁷. Castitatea în căsnicie este o integrare a erosului în tandrețe în contextul actual al unei indiferențe *iute agresivă a sufletelor*³²⁸ ce apare după un timp de conviețuire în doi. În acest caz lupta împotriva patimei desfrânării este mai grea, deoarece se încearcă o stopare a bolii, o înfrânare în doi, amândoi se supun privațiunii, la fel cum în rugăciunea lor, căutându-L pe Hristos, *trebuie să-L privească unul prin celălalt*³²⁹.

V.2. Mijloace duhovnicești de luptă împotriva patimii desfrânării

Cunoscând foarte bine nefastele consecințe ale acestei patimi, asceții răsăritului stăruie îndeosebi asupra tratamentului sufletesc al ei, acesta realizându-se prin rugăciune smerită și stăruitoare, priveghere, citirea deasă a Sfintei Scripturi și meditarea duhovnicească la cuvintele acesteia, deci nu numai prin paza trupului și a simțurilor trebuie să ne ferim de această patimă, cât mai ales prin trezvie duhovnicească. Prin urmare, rezistența și războiul nostru trebuie să fie îndoit. El presupune *știință spirituală*, adică trezvie, cunoaștere, un control foarte bun al gândurilor care ne instigă la păcat și păstrarea cugetelor bune, folositoare sufletului, aducătoare de pocăință și de mântuire.

Dintre aceste mijloace sufletești, Sfântul Ioan Casian ne recomandă: postul, căința (zdrobirea) inimii, rugăciunea stăruitoare împotriva *duhului celui mai spurcat* sau rugăciunea întinsă către Dumnezeu, citirea deasă și continua cugetare adâncită asupra Scripturilor, *știința spirituală*, osteneala și lucrarea mâinilor care opresc și

³²¹ Părintele Galeriu, *Prefață* la Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Paisie Velicikovski, Cuv. Nichifor Thetokis, *op.cit.*, p. 33.

³²² Olivier Clément, *op. cit.*, p. 73.

³²³ V.V. Zenkovsky, *op. cit.*, p. 23.

³²⁴ Olivier Clément, *op. cit.*, p. 73.

³²⁵ Michel Philippe Laroche, *op.cit.*, p. 42.

³²⁶ Olivier Clément, *op. cit.*, p. 78.

³²⁷ Prof. Ion Lazăr, *op. cit.*, p. 10.

³²⁸ *Ibidem*.

³²⁹ *Ibidem*, p. 152.

STUDII ȘI ARTICOLE

recheamă mintea din cutreierul ei nestatornic, adevărata smerenie fără de care nu va putea birui nimeni curvia nici celelalte patimi, păzirea inimii cu toată străjuința de gândurile murdare (Prov. 4, 23), căci din inimă ies toate gândurile rele, ucideri, adultere, desfrânări, mărturii mincinoase, după cum spune Mântuitorul (Mat. 15, 19), meditația duhovnicească, fără de care nu se poate urca la curăția adevărată³³⁰.

La rândul său, și Cuviosul Nichita Stithatul recomandă citirea deasă a Sfintei Scripturi, înfrânarea, citirea Sfintei Scripturi și rugăciunea, căci *dorințele și imboldurile trupești le oprește înfrânarea și aprinderile inimii, le răcește citirea dumnezeieștilor Scripturi, le smerește rugăciunea neîncetată și le potolește ca un untdelemn, umilința*³³¹. În Pateric ni se istorisește despre un frate care a întrebat pe avva Agathon pentru păcatul curviei și Avva i-a răspuns aceluia: *mergi, aruncă neputința ta înaintea lui Dumnezeu și vei avea odihnă*³³².

Tratamentul recomandat de Sfântul Ioan Scărarul în lupta de izbăvire, arată gravitatea și tăria acestei patimi: *De un real ajutor ne pot fi în acest timp al ispitirii: sacul (de penitență), cenușa, șederea în picioare toată noaptea, îndurarea foamei, limba arsă și neudată cu puțină apă, sălășluirea în mormânt și mai înainte de toate, smerenia inimii, în plus, dacă e posibil, ajutorul unui tată sau frate sârguitor și bătrân în judecată. Ar fi un lucru prea de mirare ca să-și poată salva cineva singur corabia din furia valurilor*³³³.

Când se referă la rugăciune ca remediu al acestei patimi, Sfinții Varsanufie și Ioan spun următoarele: *De multe ori am fost și eu cumplit ispitit, frate, în tinerețe, de către dracul curviei. Dar m-am ostenit, luptând cu gândurile și împotrindu-mă lor și nevoindu-mă cu ele; căci puneam înaintea ochilor mei chinurile veșnice. Și făcând eu aceasta în fiecare zi, vreme de șapte ani, m-a ușurat Dumnezeu de ele. Acestei ispite îi pune capăt rugăciunea neîncetată, urmată de plâns. Iar tulburarea ți-o amintesc dracii din pizmă și dacă le-ar sta în puțință te-ar alunga și din chilia ta. Dar Dumnezeu nu le îngăduie să pună stăpânire pe tine. De aceea nici nu au putere. Dumnezeu te-ar putea ușura degrabă, dar în acest caz nu ai putea să te împotrivești nici altei patimi*³³⁴. Sfântul Ioan Casian recomandă rugăciunea smerită și stăruitoare, ca să stingem cuptorul trupului nostru pe care Împăratul Vavilonului îl aprinde în fiecare zi prin ațâțările poftelor, cu roua venirii Sfântului Duh³³⁵. Deci, în lupta de înlăturare a gândurilor păcătoase, ne este de mare folos rugăciunea fierbinte către Hristos, împotriva patimilor și pentru dobândirea virtuților; citirea și cugetarea asupra Scrierilor Sfinte: Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți. *Pe cât este, așadar, de cerească și de îngerească virtutea sfințeniei, pe atât este de războită cu mari*

³³⁰ Sfântul Ioan Casian, *Așezăminte mănăstirești...*, p. 187-188.

³³¹ Cuv. Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire și despre cunoștință*, în *FR*, p. 253.

³³² Avva Agathon, în *Patericul...*, p. 28.

³³³ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, pp. 314-315.

³³⁴ Sfinții Varsanufie și Ioan, *op. cit.*, p. 297.

³³⁵ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 104.

bântuiei de potrivnici. De aceea, suntem datori să ne nevoim nu numai cu înfrânarea trupului, ci și cu zdrobirea inimii și cu rugăciuni dese, împreunate cu suspine, ca să stingem cuptorul trupului nostru, pe care împăratul Vavilonului îl aprinde în fiecare zi prin ațâțarea poștei, cu roua venirii Sfântului Duh. Pe lângă acestea, arma foarte tare pentru acest război avem privegherea cea după Dumnezeu³³⁶.

Un remediu tot atât de eficient ca postul și înfrânarea este și privegherea cea după Dumnezeu. Sfântul Teofan Zăvorâtul îi scrie într-o scrisoare unei ucenițe duhovnicești că a priveghea nu înseamnă să fie trează, nepăsătoare, ci trebuie să-și mențină sufletul și trupul într-o stare de veghe³³⁷, adică a lua aminte să rămână într-o trezvie duhovnicească. Astfel *privegherea de noapte și alimentele uscate răcesc trupul și reduc producerea de sămânță³³⁸*, aici observându-se necesitatea împletirii privegherii cu postul care este *stingerea aprinderii trupești, nimicirea gândurilor celor viclene, scăparea de visurile necurate³³⁹*.

De mare ajutor pentru biruirea acestei patimi este și privirea și rugăciunea în fața icoanelor, căci *prin simpla arătare a unui chip plin de cumințenie³⁴⁰* se pot alunga imaginile murdare din minte. La fel amintirea mamei, a surorilor, a rudelor sau a anumitor femei pioase³⁴¹, ca și gândul la cei din morminte³⁴², pot fi contraatacuri față de imaginația desfrânată. *Rugăciunea cu luare-aminte făcută cât mai des – spune Sfântul Ioan Gură de Aur - ținându-te departe de cunoștințele și de întâlnirile cu femei, este un mijloc puternic și folositor împotriva războiului curviei³⁴³*. Același Sfânt Părinte spune în altă parte că *ocupațiunea și grija pot de la cel dintâi atac să respingă răul, aceasta este învederat din mai multe părți. Când tu de pildă vezi o femeie frumoasă și simți ceva pentru dânsa, să n-o mai vezi deloc, și atunci ai scăpat. «Și cum am să pot a n-o mai vedea, zici tu, atras de pofta de a o vedea?» Predă-te pe sine-ți altor îndeletniciri: cărților folositoare, de pildă, îngrijirilor de cele necesare, **epitropisirei** și îngrijirii de orfani, ajutorării celor nedreptățiți, rugăciunilor, filosofiei pentru cele viitoare; cu de acestea ocupă-ți sufletul. Cu chipul acesta vei putea îndrepta nu numai o rană proaspătă, ci chiar și pe cea învechită și înțepenită cu ușurință o vei alunga. Că dacă batjocura face pe cel ce iubește de a desface amorul, după cum spune și proverbul, apoi cu cât mai mult aceste ocupații duhovnicești nu ne vor depărta de rele, dacă am voi a ne*

³³⁶ *Ibidem*, p. 116.

³³⁷ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *op. cit.*, p. 238.

³³⁸ Columba Stewart, *op. cit.*, p. 128.

³³⁹ Sfântul Ioan Scărarul, *Table duhovnicești*, transcriere din chirilică diac. Gheorghe Băbuț, Colecția *Ortodoxia Românească*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1998, p. 93.

³⁴⁰ Clement Alexandrinul, *Pedagogul...*, p. 258.

³⁴¹ Sfântul Ioan Casian, *Așezămintele mănăstirești...*, p. 192.

³⁴² Sfântul Efreem Sirul, *Cuvinte și învățături*, Tomul I, traducere, corectură și diortosire după ediția din anul 1818 de Protosinghel Ioan Filaret, Editura Bunavestire, Bacău, 1997, pp. 137-138.

³⁴³ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Tâlcuiri la Patericul egiptean...*, p. 40.

STUDII ȘI ARTICOLE

*depărta? Dar dacă noi pururi conversăm și ne petrecem timpul cu niște astfel de săgeți ce într-una ne săgeată, vorbind și auzind cele ale lor, prin aceasta noi întreținem boala. Dar cum vei putea pretinde să stingi focul, dacă pe fiecare minut tu îl aprinzi din nou?*³⁴⁴.

De asemenea, pentru unii poate fi de un real ajutor duhovnicesc și frâu pentru imaginația păcătoasă aducerea aminte de moarte, *cu care să se culce și să se scoale*³⁴⁵, iar *teama iadului*³⁴⁶ poate potoli întărâtarea trupului. Apoi gândul neîntrerupt *la moarte, la judecata viitoare și la înfricoșătoarea gheenă*³⁴⁷ îi îndeamnă pe mulți să renunțe la a mai păcătui fără număr.

Folosind cuvintele sfinților putem spune că teama de gheenă ne oferă o credință care *face să ne ferim de contactul cu viciile*³⁴⁸. Privind spre latura opusă, nu teama de focul cel veșnic și de osândă ne poate îndemna să ne despărțim de păcat, ci *speranța și dorința împărăției*³⁴⁹, dorirea de bunătăților ce vor să fie, *poftă de împărăția lui Dumnezeu*³⁵⁰ și frica de Dumnezeu, în sensul de a nu-L supăra și a nu ne despărți de El prin această patimă. *Chiar dacă pofta este tiranică, totuși de o vei îngrădi cu frica de Dumnezeu, ai doborât furia ei*³⁵¹, spune Sfântul Ioan Gură de Aur. În Pateric ni se istorisește că la avva Efrem, *din îndemnare oarecare a venit o păcătoasă, cu măgulire să-l tragă spre împreunare urâtă, iar de nu, măcar să-l pornească spre mânie, că niciodată nu-l văzuse cineva mânios. Și a zis ei: vino după mine! Și apropiindu-se la un loc întru care era mult norod, a zis ei: în locul acesta vino precum ai voit. Iar aceea văzând norodul, a zis lui: cum putem aceasta să facem, atâta norod stând și nu ne rușinăm? Iar el a zis către dânsa: dacă de oameni ne rușinăm, cu mult mai vărtos trebuie să ne rușinăm de Dumnezeu, care vedește cele ascunse ale întunericului. Iar ea rușinându-se, s-a dus*³⁵².

Un alt mijloc duhovnicesc folosit pentru eliberarea de desfrânare este și lectura din Sfintele Scripturi, neuitând însă că lecturile bune *folosesc numai atunci când le îmbini numaidecât cu fapta*³⁵³, deoarece *lenea face ca patimile să se întoarcă*³⁵⁴. În continuare, nu trebuie să se uite importanța meditației duhovnicești, a rugăciunii neîncetate, care *umple inima de lucruri bune, blocând, în același timp, pătrunderea unor gânduri pierzătoare*³⁵⁵. Rugăciunea neîncetată este considerată de majoritatea Sfinților Părinți rugăciunea scurtă, ce are cuvinte puține, dar care se face cu

³⁴⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei II Corinteni...*, omilia VII, p. 113.

³⁴⁵ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara...*, p. 235.

³⁴⁶ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 189.

³⁴⁷ I.P.S. Nicolae Corneanu, *op. cit.*, p. 341.

³⁴⁸ Sfântul Ioan Casian, *Convorbirile duhovnicești...*, p. 504.

³⁴⁹ *Ibidem*.

³⁵⁰ Sfântul Efrem Sirul, *Cuvinte și învățături...*, cartea a III-a, p. 440.

³⁵¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei II Corinteni...*, omilia XIII, p. 178.

³⁵² Sfântul Efrem, în *Patericul...*, p. 71.

³⁵³ Fr. W. Forster, *op. cit.*, p. 157.

³⁵⁴ Iosif Vatopedinul, *op. cit.*, p. 60.

³⁵⁵ Columba Stewart, *op. cit.*, p. 129.

zdrobirea inimii. Despre rugăciunea lui Iisus *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul (păcătoasa)!* se spune că *nu este armă mai tare ca aceasta nici în cer nici pe pământ*³⁵⁶, drept pentru care este cel mai des utilizată pentru alungarea demonului curviei. Încă un ajutor pentru o rugăciune curată este și milostenia, deschiderea inimii în fața suferinței celorlalți semeni. Deoarece *dacă nenorocirile altora sunt îndestul ca să ne învețe minte, cu atât mai mult vor fi mai instructive propriile noastre nenorociri*³⁵⁷, prin iubire și compasiune vom observa că *mai slab pulsează sexualitatea*³⁵⁸.

Sfântul Ioan Gură de Aur este de părere că nu doar închinarea la icoanele sfinte și rugăciunea au efect de îndepărtare a atacurilor diavolești ale curviei, ci și cântecele religioase care duc la *deceța gândurilor*³⁵⁹. În acest sens, Evagrie Ponticul amintește: *Psalmodiarea potolește patimile și face să se liniștească înfrânarea trupului*³⁶⁰. Totuși, aceste ajutoare duhovnicești nu trebuie folosite abuziv, ci cu măsură, de aceea *este nevoie de cumpătare în psalmodie, pentru că în situație de asimetrie se atâță senzualitatea*³⁶¹ și se cere să se facă o deosebire a plăcerii în timpul cântărilor religioase *din harul și puterea aflătoare în ele*³⁶².

Scrierile filocalice vorbesc despre curățirea minții prin rugăciune, citirea cărților duhovnicești și cântarea psalmilor, dar din cuprinsul lor aflăm că mai ales pocăința și lacrimile părerii de rău au trecere mai mare în fața lui Dumnezeu. Lacrimile, pocăința, sufletul zdrobit trebuie să provoace o schimbare în bine. Pe lângă acestea, sfinții recomandă un remediu împotriva patimii care la prima vedere ne miră: mânia. Dar aceasta este singura formă acceptată, nu *furia otrăvită*³⁶³, ci *mânia față de patimă*³⁶⁴. Doar astfel *este îngăduită și de folos*³⁶⁵, deoarece cu *armele blândeții*³⁶⁶ nu poți lupta împotriva trupului și a patimii de care este cuprins.

După cum ne sfătuiesc Părinții neptici, în perioada în care depunem eforturile pentru a ieși din capcana patimii, trebuie să fim departe de ceea ce ne poate perturba lupta, trebuie să încercăm tot ceea ce este posibil din punct de vedere omenesc pentru a birui vrăjmașul. În privința aceasta, Sfinții Varsanufie și Ioan oferă următoarea recomandare: *În privința dracului curviei, e bine să-i închizi intrarea.*

³⁵⁶ Sfântul Nil de la Sorska, *op. cit.*, p. 59.

³⁵⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie...*, p. 375.

³⁵⁸ V. V. Zenkovsky, *op. cit.*, p. 38.

³⁵⁹ Georges Habra, *op. cit.*, p. 215.

³⁶⁰ Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, cap. 83, în *FR*, vol. I, p. 97.

³⁶¹ Mitropolitul Hierotheos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă – continuare și dezbateri* –, trad. din limba greacă: Prof. Ion Diaconescu și Prof. Nicolae Ionescu, Editura Sofia, București, 2001, p. 83.

³⁶² Sfântul Ioan Scărarul, *Scara...*, p. 233-234.

³⁶³ Sfântul Ioan Casian, *Așezăminte mănăstirești...*, p. 196.

³⁶⁴ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *op. cit.*, p. 244.

³⁶⁵ *Ibidem.*

³⁶⁶ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 518.

STUDII ȘI ARTICOLE

*Dar dacă te răpește și intră, luptă cu el aruncând neputința ta înaintea lui Dumnezeu și cerând ajutor. Și El îl va scoate de al tine*³⁶⁷.

Tot dintre accesoriile înfrânării sufletești, Sfântul Ioan Casian ne recomandă: curăția inimii, căci potrivit Mântuitorului, *din inimă pornesc gândurile rele, uciderile, adulterele, desfrânările, hojiile, mărturii mincinoase, hule* (Matei 15, 19); căința inimii, curățirea cu grijă a celor ascunse ale ei; stăpânirea voinței și a conștiinței noastre³⁶⁸.

*Pentru curvie, postește, priveghează, ostenește-te și petrece în singurătate*³⁶⁹, îndeamnă Sfântul Maxim Mărturisitorul, iar Sfântul Ioan Damaschin subliniază: ... *curvia e stinsă prin dorul dumnezeiesc și prin dorința bunurilor viitoare* ...³⁷⁰. Sfântul Vasile cel Mare ne îndeamnă să luăm aminte la noi înșine pentru a nu cădea în desfrânare. În acest sens, spune: *Năvălesc poște rele și ca un tăun îți ațâță sufletul spre porniri nestăpânite și desfrânate? Dacă vei lua aminte la tine însuși (Deut. 15, 9), îți vei aminti că plăcerea de acum va avea sfârșit amar, că gândirea de acum din trupul tău, pricinuită de plăcere va naște viermele cel înveninat (Is. 66, 24, Mt. 9, 44, 48) care te va munci în veci în iad și că înflăcărarea trupului va ajunge mama focului veșnic. Ei bine atunci plăcerile vor pleca îndată fugărite; și minunată potolire și liniște se va pogori în sufletul tău*³⁷¹. În acest fel, mintea este ocupată cu cele duhovnicești și nu mai are răgazul spre a născoci și elabora imagini erotice, iar săgețile trimise de diavol sunt respinse prin puternicul nume al lui Iisus Hristos. Dacă liniștea și echilibrul minții noastre au fost tulburate de gânduri desfrânate, când ni s-a strecurat în minte amintirea trupului femeiesc și dezmierdările pe care el ni le poate produce, Sfântul Ioan Casian ne recomandă *să ne grăbim să o alungăm cât mai iute din lăuntrul nostru, punându-ne în față mai întâi amintirea mamei, a surorilor, a rudelor, sau a anumitor femei pioase*³⁷².

Însă, oricât am lupta împotriva ei, această patimă este greu de combătut și cu neputință de biruit prin propriile noastre puteri, neputând fi distrusă deplin de noi înșine, ci doar cu ajutorul harului lui Dumnezeu. Biruința deplină asupra acestei patimi este mai presus de fire și are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Acest lucru îl spune limpede Sfântul Ioan Gură de Aur: *Nimeni nu ar fi putut scăpa de uneltirile vrăjmașului, nici să stingă, nici să oprească pofta firească a trupului, care este asemenea unui foc, dacă harul lui Dumnezeu n-ar ajuta neputința noastră, dacă nu ne-ar acoperi și apăra pe noi*³⁷³. Astfel este subliniată valoarea rugăciunii către Dumnezeu prin care cerem întărirea puterilor noastre slăbite într-o astfel de luptă, de

³⁶⁷ Sfinții Varsanufie și Ioan, op. cit., p. 203.

³⁶⁸ Preot Ioan C. Teșu, *Patima desfrânării...*, p. 99.

³⁶⁹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste*, suta a treia, cap.13, în *FR*, vol. II, p. 89.

³⁷⁰ Sfântul Ioan Damaschin, *Cuvânt minunat și de suflet folositor*, în *FR*, vol. IV, p.188.

³⁷¹ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări...*, omilia III, 7, p. 373.

³⁷² Sfântul Ioan Casian, op. cit., p.192.

³⁷³ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Tâlcuiri la Patericul egiptean*, în col. *Comorile Pustiei*, trad. Pr. Gheorghe Roșca, vol. 9, Editura Anastasia, București, 1997, p. 36.

violența ei. Prin curățirea trupului și a sufletului de patimi, în adâncul lor lucrează Hristos, Care ne este în această luptă duhovnicească Frate, Ajutor și Țintă spre care să urcăm neîncetat. Sfântul Ioan Casian subliniază această idee a necesității ajutorului dumnezeiesc în războiul duhovnicesc, arătând că dracul curviei *nu încetează de a război pe om, până nu va crede omul cu adevărat că nu prin străduința și nici prin osteneala sa, ci prin acoperământul și ajutorul lui Dumnezeu se izbăvește de boala aceasta și se ridică la înălțimea curăției*³⁷⁴, deoarece acest lucru este mai presus de fire, omului fiindu-i cu neputință să zboare cu aripi proprii la această înaltă și cerească cunună a sfințeniei făcându-se astfel următor îngerilor, de nu-l va ridica harul lui Dumnezeu. Prin toate luptele noastre, prin chinuirea trupului și asceză, prin pocăință și lacrimi nu ne eliberăm pe deplin de patimă, fiindcă *disciplina ascetică poate obține de la plăcere un armistițiu, dar numai harul poate aduce libertatea*³⁷⁵. Iar harul îl putem dobândi doar atunci când, cuprinși de pofta trupească, trebuie să ne îndreptăm mintea și inima spre Dumnezeu și vom ști că *El este Cel ce ne judecă și Lui nu-i putem ascunde nici gândurile minții*³⁷⁶. Nu trebuie să uităm nici o clipă că Dumnezeu nu îngăduie să fim ispitiți mai mult decât putem duce și nici nu trebuie să ne descurajăm, indiferent de intensitatea luptei: *Dumnezeu nu îngăduie să fim ispitiți mai mult decât putem răbda, ci, dimpotrivă, ne va ajuta. Oricum, deoarece avem mândrie, El îngăduie acest război încât să ne smerim. Nu te întrista mai mult decât trebuie, ci cu mare smerenie aruncă-te înaintea Domnului și învinuiește-te. De îndată alungă orice gând rău care îți vine și nădăjduiesc că harul lui Dumnezeu te va ușura. Nu te teme; nu vei pătimi nici un rău. Alungă lașitatea; fii curajos. Totul va trece, iar acest război îți va lăsa în urma lui mult bine, iar Dumnezeu îți va da mult har. Dar să nu te descurajezi că numai așa pierdem lupta*³⁷⁷.

Cât privește ispitele ce vin din afara noastră, arătăm aici că smerenia este principiul major care stă la baza acestei lupte, acesta că pentru că fără smerenie nu putem primi harul dumnezeiesc, fără de care nu există biruință. Acest lucru îl arată tot Sfântul Ioan Scărarul când spune: *Cel ce încearcă să oprească acest război numai cu înfrânarea este asemenea celui ce înoată cu o singură mână și se străduiește să se izbăvească de ocean. Unește smerenia cu înfrânarea. Căci fără de cea dintâi, cea de-a doua e nefolositoare*³⁷⁸. Același Sfânt Părinte accentuează importanța covârșitoare a smereniei spunând că prin dobândirea smereniei am *tăia capul*³⁷⁹ patimii. Deci smerenia este *o altă atitudine esențială*³⁸⁰ pentru a fi statornic în orice altă virtute, Sfântul Ioan Scărarul arătând că sunt trei trepte ale luptei

³⁷⁴ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 135.

³⁷⁵ Columba Stewart, *op. cit.*, p. 114.

³⁷⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere II...*, p. 289.

³⁷⁷ *Comori din Sfântul Munte Athos...*, p. 153.

³⁷⁸ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara...*, p. 224.

³⁷⁹ *Ibidem*, p. 248.

³⁸⁰ Columba Stewart, *op. cit.*, p. 126.

STUDII ȘI ARTICOLE

împotriva desfrânării. Astfel, *cel ce se războiește cu sudori și încordări cu acest potrivnic se aseamănă cu cel ce a legat cu o frânghie pe vrăjmașul său. Iar cel ce se războiește prin înfrânare și priveghere se aseamănă celui ce l-a încătușat pe acela cu lanț. În sfârșit, cel ce se războiește prin smerita cugetare și nemâniere și sete se aseamănă celui ce a omorât pe vrăjmaș și l-a ascuns sub nisip*³⁸¹. Ultima treaptă, cea în care smerenia este arma împotriva vrăjmașului - patima - este cea mai eficientă, pentru că are ca finalitate învingerea definitivă a dușmanului.

Sfântul Ioan Scărarul arată legătura indisolubilă dintre trup și suflet, cum unul pe altul se pot înălța sau prăbuși, printr-un frumos dialog în care sufletul întreabă soțul despre războaiele pricinuite: *Cum și în ce fel îmi voi lega propriul prieten (scil. trup) și-l voi judeca, nu știu; căci înainte chiar de a-l lega el îmi și scapă, înainte de a-l judeca mă împac cu dânsul și, înainte de a-l pedepsi, mă înduplec. Cum voi putea urî pe acela pe care din fire m-am obișnuit a-l iubi? Cum mă voi putea elibera de către cel de care sunt legat pe vecie? Cum voi putea ucide pe cel care trebuie să învie împreună cu mine? Cum voi putea face (în gr. arăta) nesticăcios pe cel pe care l-am primit stricăcios? Ce dovezi binecuvântate voi arăta împotriva celui care-mi opune pornirile firii? Dacă îl voi lega pe acesta cu postul, dar îmi judec aproapele, iarăși mă predau lui. Dacă încetând de-a mai osândi îl voi birui pe dânsul, înălțându-mă cu inima (scil. mândrindu-mă), iarăși mă voi prăbuși la dânsul. El îmi este și ajutor și vrăjmaș, și sprijinitor și dușman, și protector și persecutor. Grijindu-l, mă războiește, topindu-l cu înfrânarea, mă slăbește până la neputință, odihnindu-l, mă trage spre păcat, dojenindu-l, nu-i pasă, dacă-l voi mâhni mă primejduiesc foarte, dacă îl voi nimici, nu voi mai avea prin cine câștiga virtuțile. În sfârșit, el este totodată obiectul și al iubirii și al urii mele. Ce este taina aceasta din mine? Care este pricina acestui amestec din noi? Cum îmi sunt mie dușman și prieten? Spune-mi tu, spune-mi, o soțul meu, o firea mea, căci nu am trebuință a mai învăța de la altul cele despre tine: cum voi putea rămâne invulnerabil înaintea ta, cum voi putea scăpa de primejdia cea firească, deoarece am făgăduit deja lui Hristos să te urăsc? Cum te voi putea birui pe tine, tiranul meu, când mă asuprești în felul în care am arătat deja?*

Și răspunzând (trupul) sufletului său, zise: *Nu-ți voi spune ceva care tu nu știi, ci doar aceea ce cunoaștem împreună. Eu am ca tată iubirea de sine. Înfierbântările din afară îmi sunt produse de îngrijirea ce mi se dă și, în general, de orice odihnă; iar tulburările interioare își trag originea din lenevire și din neorânduiala faptelor. Când le zămislesc, eu și dau naștere căderilor; acestea, născându-se, produc din nou moartea prin deznădejde. Dacă ai cunoscut limpede atât adâncă mea slăbiciune cât și a ta mi-ai legat mâinile. Dacă îți vei tortura gâttelejul, îmi legi picioarele ca să*

³⁸¹ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 224.

nu umblu prea departe. Dacă te vei înjuga cu ascultarea, ai ieșit de sub jugul meu. Dacă îți vei agonisi smerenia, mi-ai tăiat capul³⁸².

Un alt remediu ar fi, în viziunea Părinților neptici, păzirea poruncilor și a voii lui Dumnezeu. Acest lucru îl spune Sfântul Antonie cel Mare: *Dacă te vei sărgui să nu faci voile tale, ci voia lui Dumnezeu - petrecând în trezvie și cunoscând pe Dumnezeu, mintea ta va fi cu grijă la virtuți. Iar dacă te vei sili să faci voile tale pentru plăcere - și nu voile lui Dumnezeu - amețit de necunoștința lui Dumnezeu te vei pierde ca dobitoacele, mergând la cele rele ce ți se vor întâmpla după moarte*³⁸³. De aceea spune Sfântul Marcu Ascetul: *Să nu primim iarăși de bunăvoie jugul robiei, ci să ținem strâns la libertatea noastră prin împlinirea poruncilor*³⁸⁴.

Sfânta Taină a Pocăinței sau a Spovedaniei constituie și ea un mijloc de tămăduire a desfrânării. În acest sens Sfântul Ioan Carpatinul arată că: *Aproape păcatul însuși împinge pe cel ce căiește spre Dumnezeu, dându-i un fel de simțire a puterii, a poverii și a nebuniei lui. Dar pe cel ce nu vrea să se aplece spre pocăință, nu-l împinge spre Dumnezeu, ci ținându-l mai degrabă în puterea sa, îl leagă cu lanțuri de nedezlegat, făcând mai tari și mai năprasnice poftete pierzaniei*³⁸⁵.

În toate aceste lupte este nevoie însă și de o întărire care va fi recomandată de duhovnic: Sfânta Împărtășanie. Deoarece *păcatul nu se ascunde prin adaos de păcate, ci prin pocăință și mărturisire*³⁸⁶, fără de acestea se ajunge la *pierderea curăției sufletești*³⁸⁷. Prin mărturisirea la duhovnic a păcatelor pe care le-am săvârșit sufletul va deveni iarăși *palat al curăției*³⁸⁸, iar *Dumnezeu nu se va întoarce de la tine*³⁸⁹. Având această încredințare, știind că spovedania este *taina ridicării noastre*³⁹⁰ și că datorită ei *vine și vindecarea*³⁹¹ de patima în care ne zbatem, vom lupta cu mai multă râvnă pentru a dobândi *adevăratul sprijin în eforturile noastre de a ne curăța sufletul*³⁹², adică Sfânta Împărtășanie.

Știind că drumul spre mântuire este strâmt, dar sigur, fără a uita nici o clipă că mergând pe calea în care patimile dețin controlul sufletelor și trupurilor noastre care ne oferă o plăcere mică în comparație cu chinurile la care vom fi supuși la judecata viitoare, și avându-i statornici în ajutor pe sfinți ne va fi mult mai ușor să ducem

³⁸² *Ibidem*, p. 248.

³⁸³ Sfântul Antonie cel Mare, *Învățăături despre viața morală*, cap. 119, în *FR*, vol. I, p. 38.

³⁸⁴ Sfântul Marcu Ascetul, *Răspuns celor ce se îndoiesc de dumnezeiescul botez*, în *FR*, vol. I, p. 279.

³⁸⁵ Sfântul Ioan Carpatinul, *Capete de mângâiere*, cap. 56, în *FR*, vol. IV, p. 140.

³⁸⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*..., p. 561.

³⁸⁷ V.V. Zenkovsky, *op. cit.*, p. 25.

³⁸⁸ Mitropolit Hierotheos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă – Știința Sfinților Părinți* –, trad. în limba română Irina Luminița Niculescu, Editura Învierea – Arhiepiscopia Timișoarei, 1998, p. 320.

³⁸⁹ Sfântul Efreim Sirul, *Cuvinte și învățăături*..., tomul II, p. 330.

³⁹⁰ V.V. Zenkovsky, *op. cit.*, p. 68.

³⁹¹ Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p. 188.

³⁹² Mitropolitul Hierotheos Vlachos, *op. cit.*, p. 312.

STUDII ȘI ARTICOLE

lupta pentru *dobândirea virtuților*³⁹³ și, totodată, încercând *o educație a inimii*³⁹⁴ spre *desăvârșirea personalității*³⁹⁵ noastre.

Despre mijloacele de despățimire vorbește și părintele Epifanie I. Teodoropulos, care îndeamnă: *Ascultă fiule! «Hopurile» pe care le luăm spre înfruntarea ispitelor trupești sunt rugăciunea, postul, privegherea, mărturisirea, Sfânta Împărtășanie. Urmează și tu rețeta și vei vedea cât de eficace este înfrânarea. Noi singuri nici o secundă nu putem rămâne curați. Dar cu harul și ajutorul lui Dumnezeu toate se izbutesc*³⁹⁶.

În ceea ce-l privește, Sfântul Ignatie Briancianinov, făcând referire la tămăduirea acestei patimi, vorbește de curăție, care este o atitudine potrivnică patimii curviei, fiind înstrăinarea trupului de căderea cu fața în păcat și de toate faptele care duc la păcat, înstrăinarea minții de gândurile și de visările curvești, iar a inimii de simțămintele și de înclinările curvești, după care urmează și înstrăinarea trupului de pofta trupească³⁹⁷.

Pe lângă acestea mai menționăm și datoria părinților de a se îngriji de castitatea tinerilor. Acest lucru îl arată Sfântul Ioan Gură de Aur când zice: *Atâta am să rog dragostea voastră să aveți tare mare grijă de virtute și să vă îngrijiți de castitatea tinerilor, de curăția lor sufletească și trupească. Că de aici, din această lipsă de grijă ca să spun așa, se nasc toate relele [...] – căci diavolul dă acele porunci pierzătoare, pe care tinerii le împlinesc cu plăcere, uitându-se numai la plăcerea ce le stă în față, fără să se mai gândească la durerea de mai târziu. De aceea, vă rog, să întindeți o mână de ajutor copiilor voștri, ca să nu fim pedepsiți și pentru păcatele săvârșite de ei. Nu știți oare ce a pățit preotul Eli, că n-a îndreptat cum se cuvine păcatele copiilor lui? (I Regi. 4, 18-19)*³⁹⁸.

După Sfântul Nicodim Aghioritul, curvia este un păcat de moarte, care se biruiește foarte lesne, depărtându-se cu totul de ispita și locurile în care se dă lupta. Pentru aceasta el ne îndeamnă să fugim de locurile primejdiei, de pricinile și de toată materia ei, cunoscându-ne slăbiciunea. De asemenea ne îndeamnă să nu ne încredem în noi înșine, spunându-ne că alții mai virtuoși decât noi au fost biruiți, căci - spune el - este cu neputință să mergi la moară fără să te umpli de făină sau să îți smoala și să nu se lipească de mâinile tale³⁹⁹.

³⁹³ Iosif Vatopedinul, *op. cit.*, p. 25.

³⁹⁴ Serghei Bulgakov, *op. cit.*, p. 173.

³⁹⁵ Iosif Vatopedinul, *op. cit.*, p. 25.

³⁹⁶ *Crâmpeie de viață. Din învățătura Părintelui Epifanie I. Teodoropulos*, trad. de ieroschimonașul Stefan Lacoschitiotul, Editura Evanghelismos, București, 2003, pp. 120-121.

³⁹⁷ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Cuvinte către cei ce vor să se mântuiască. Experiențe ascetice*, trad. de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, vol. II, Editura Sofia, București, 2000, p. 43.

³⁹⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere II...*, p. 262-263.

³⁹⁹ Monahul Agapie Criteanu, *op. cit.*, p. 79

Patima desfrânării și biruirea ei în viziunea spiritualității ortodoxe

Ca o sintetizare a mijloacelor prin care se poate elibera cineva de această înjositoare patimă, Fericitul Ieronim spune: *Dacă vrei să-ți păstrezi curăția, să te păzești de următoarele șase lucruri:*

- *De îmbuibare sau nesațiu, pentru că după cum nu se poate stinge focul cu smoala, tot astfel cel cărui îi place mâncarea și băutura multă, nu va putea să se ferească de curvie.*
- *Este bine să fugi de lene, pentru că cine fuge de lene, în curând va stinge și curvia.*
- *Să te ferești de femeile rele, să nu ai nici un amestec cu ele și nici convorbiri îndelungi pentru că mai ușor poți să înviezi morții decât să nu cazi în vreun păcat cu vreuna.*
- *Să te ferești de omul desfrânat, pentru că se gândește să te ducă și pe tine cu el pe calea desfrâului.*
- *Să nu stai acolo unde se sfătuesc despre desfrâu, se povestește sau se săvârșește păcatul desfrâului. Să te ferești de a asculta cântece lumești și de lăutari și jocuri⁴⁰⁰.*

Vindecarea de patima desfrânării presupune paza inimii și a minții, prin trezvie duhovnicească și discernământ spiritual, respingerea gândurilor, amintirilor și a fanteziilor de această natură, lectura duhovnicească, ascultarea de un părinte duhovnicesc și mărturisirea tuturor gândurilor noastre acestuia, paza trupului și a simțurilor, fuga de ispită și de ocazia la păcat, fecioria sau căsătoria și disciplina conjugală⁴⁰¹. Omul curat le privește pe toate curat, înfrumusețându-le și împodobindu-le cu această calitate de curăție, chiar și pe cele mai întunecoase. La această curăție a simțurilor și a sufletului trebuie să ajungem, calea atingerii ei constituindu-o asceza, înduhovnicirea trupului și a sufletului⁴⁰². Semnul vindecării de această patimă este atunci când sufletul, chiar și în vremea somnului, nu ia seama la nici un chip al nălucirii de rușine, căci, deși această mișcare nu este păcat, totuși ea arată că sufletul încă mai boalește. Solomon ne îndeamnă: *Cu toată străjuirea păzește inima ta* (Pilde 4, 23). Sfântul Ioan Scărarul relatează o întâmplare din care reiese că eliberarea totală de această patimă este atunci când Ziditorul este slăvit pentru frumusețea (feminină) creată de El: *Mi-a istorisit cineva o pildă foarte înaltă de curăție. Văzând cineva, zicea, o frumusețe deosebită, slăvea foarte pe Făcătorul din acest prilej și numai de vederea ei era mișcat la iubirea lui Dumnezeu și îi izvorau lacrimi. Dacă unul ca acesta are totdeauna, în asemenea prilejuri o astfel de simțire și lucrare, a înviat netricăcios înainte de învierea de obște⁴⁰³. Părintele Stăniloae tâlcuiește acest cuvânt astfel: *Înviere netricăcioasă numește pe cea din**

⁴⁰⁰ Fer. Ieronim, apud Prof.Univ.Dr.Doc. Pandele Olteanu, *Floarea darurilor sau Fiore di virtu*, studiu, ediție critică pe versuri, după manuscrise, trad. și glosar în context comparat, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1992, p. 178.

⁴⁰¹ Jean Claude-Larchet, *op. cit.*, p. 642.

⁴⁰² Preot Ioan C. Teșu, *op. cit.*, p.106.

⁴⁰³ Sfântul Ioan Scărarul, *op. cit.*, p. 237.

STUDII ȘI ARTICOLE

viața de față, venită din schimbarea moravurilor. Căci desfrânatul se face neprihănit și lacomul milostiv și cel aspru blând, a venit învierea încă aici, ca o arvună a celei viitoare. Și cum e această înviere? Prin faptul că păcatul a fost omorât și dreptatea s-a înălțat, că viața cea veche a încetat și cea a tot nouă și îngerească e trăită. La învierea de obște, trupul fiind total înduhovnicit într-o comuniune dialogică deplină cu Dumnezeu, va fi cu totul neprihănit, deci nesticăcios⁴⁰⁴.

În consecință, sarcina creștinului care vrea să-și păstreze curăția pare a fi dificilă. Ea este cu atât mai împovărătoare cu cât lumea modernă, în totalitatea ei, a atins un nivel de pervertire pe care nu l-a mai atins niciodată înainte cu asemenea universalitate și profunzime. Însă, urmând sfaturile și exemplele sfinților care s-au izbăvit de bolile păcatelor, urcând treaptă cu treaptă pe scara virtuților, prin străduință și osteneală proprie, cu ajutorul și harul lui Dumnezeu, omul contemporan se poate izbăvi de această patimă ridicându-se la înălțimea curăției și a sfințeniei la care este chemat.

Abstract

This study is a brotherly consternation and a serious warning signal meant lust was given by God for the birth of babies and for the continuation of the human species, so nature is not sinful to awaken the dark judgment of the people today, to help them get out of the confuse mire of modern thinking and to resurge on the liberating path of the Gospel of the Savior, considering that over our country and over the entire world there is a huge cloud of lust, cheap erotism and obsessive erotic curiosity. Today, when the Christian world is at a pastoral deadlock, when modernism, by its ever increasing comfort, conquers our life, when concubinage, infidelity and sexual perversions against nature overwhelm many of our fellow men and women, when sensuality is cultivated to the detriment of pure love, when moral misery and libertinism start to rule in the souls of some of us, the teachings of the Holy fathers are the anchors we cling to, their writings being together with the Holy Gospel, our unique support. The Holy Fathers call us to see the true light of Orthodoxy, to the clean waters of the Eastern spirituality full of the live presence of the Holy Trinity. In patristic writings, it is mentioned that lust was created by God for the birth of babies and for the continuation of the human species, so it is not nature that is sinful, the bad and denatured use of it is sinful. The fight against the demon of lust is difficult and long-lasting. It is fought both by the soul and by the body. The Holy Parents discover the pastoral fighting weapons, techniques, tactics and strategies, the most cunning and treacherous alluring methods used by the demons and their various plots, because not knowing the cunning of the enemy

⁴⁰⁴ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, nota explicativă nr. 491, în *FR*, vol. IX, p.237.

Patima desfrânării și biruirea ei în viziunea spiritualității ortodoxe

means for us losing the battle even before it starts. The neptic fathers give advice based on their own life, they talked and wrote about this unseen fight as witnesses, fighters and winners. The purpose pursued by the Holy Fathers in their writings is the alienation of the passion and the closeness to God, because there is nothing more beautiful in this life but a soul that finds rest and joy with God. This is why, their writings are so necessary and this is why we insisted in this study to make them known.